

ילקוט מאמרי מהנות היראים

הנחת הדרת

מאמרי השקפה בענייני בעומדים על הפרק

י"ל ע"י תלמידי והסידרי רבייה"ק מוסטנטואר ז"ע - נוי יארק ע"א

שנה ב גליון ל'

פרשת בא

ח' שבט תשע"ע

יום הפרש

הרשעים מתו ביום אפילה לפני שלא עמדו בנסינו הגולות ונחי חישך אפלת ורשות ימים. כתב רשי' ולמה הבא עליים חישוך, שהו בישראל באוטו הדור רשותם לא היו רוצחים לצאת, ומתח בשלשת ימי אפילה, כדי שלא יראו מטריהם במפלותם ויאמרו אף הם לתקן כמנון. ואตอน ד' ס' רבו לא נל' שהו חיותם מיתה כבר, אלא מתוך זכאים על שם סופם ממו' סודר ומורה, והוא כי הקב"ה נסה את ב"י בשני נסינוות, אם יעדמו בהם רואים לקבלת התורה ולעומדו בנסינוות, ואם לא, טוב מותם מוחים. אחד, נסין ימי האפלת, והם ראו שנואים יוכלים להמתים ולנקום מהם ולטול עשרם ולצאת חפשי, ובci ישראל עמדו על נפשם ונתקוו ווא זו מזקם לא נגע לא פשו בדבר, כי האמינו שסופם לנצח בכבוד גדרל, הנשין השני,ليل פסח היה מוסנרים בכיתם ושמטו פול צווה אשר כמותו לא נהייה, והשוער שמע ולא דע אליו הקור מישאל שכנו וחויריו שבסבב משכנו, ואם הוא קל מלחמה, או אש או מם, והם בטחו בדברי מרעה"ה שאמר כי די מכת בכורות ואיש לא יצא מפתח ביתו עד בקר, כי נסינוות אלו חי' לבירות מהם המורדים והפושעים שאינם נוללים לעמוד בנסינו, והם שמותו ביום אפילה ע"י מעשה כל מי שנשאלו לכו ליען במצרים או ממצרים או ממי מות וכו', גנעל"ד, ה' חיינו מומים אמר [תק"ג].

חתם סופר ע"ה פ' בשלחה דף ס"ז

אה': יש לGIN לפלא שענן והמכור בארכות גדור ברכבות קדרשו של מן רבינו וברבורי הוליה"ה בס"ג פ' בא תש"ז, ומון ז"ל אמרו מעדת הנפשי עדר טרם שביר החתמים הנ"ל דאו אוර הדרום בשנת תש"ח בחת"ם החדש ע"ה, הר' שי נבאים מותגנאים בסגנון אחד [ועי' ב拈ין זה במדור חומרה בצחורה שהעתקנו מושב"ק הנ"ל].

גאולה מצרים בזכות האמונה ובן לער"ל

[אל יא איש מפתח ביתו ...] כענין הנה היה בעית צאינוו מארך מצרים, אשר היהוה מוצאה ה לעילו אל יא איש מפתח ביתו, והכתוב מעיד על הדעקה והמחומה הדתולה אשר דודה בלילה החוזן אארץ מצרים, ועם ה אלה לא היה רשאים לילך לחוץ לאוות ולשםו מה הרעם הנדרן, השודדים באים עליהם, ומשמעו קול, צאו מאותנו, ועם ה אלה חוץ ועמדו, באמנונם, וכות אמונה זו היא שעהודה להם, כי וה נבין גדר גורא, ובוכת הז גנאלו, כן ידי לעריד' ב' בוכלי מישיח לתוכינו ובוכת זאנו בנסינו זה, ועוד כדרמן נסין וזה על הים שראו את מצרים נסע אחריהם וכבר היה סמוכים להם, ואני בדרכ הטבע שום מקום לונגן מהם. כך שמעורי מאמרי"מ אווז"ג [החתם סופי'] ואמר בפירוש שאומר ומסביר כן. לשום על כל בני ביתו. שלא נתיאש חיז' בכוו חבל המשיחי. מי יודע מה היה ביום הדם מניטנות נדלות אלה. אשר יתחמן לב האדרם עליהם בראותו באלה ובאהלה. על כן ראיה לשום על כל ימי צאינוו מצרים.

מכتب סופר להג'ט ר' שמעון סופר אבד"ק קראקס

דת תורתינו: על בניינו ועל דורותינו

מאמר ב'

אחד הרובנים

הנה במאמרינו הקודום דרבנו איזה פרטימיס ויסודות בעניין חינוך, אבל עיקר גדול צריך לידע דחינוך הבנים מתחילה מהחינוך האב ע"י הנגותו בכל הדברים בדקוק גдол ובחפץ ורצון לעובתו י"ש מתעורר בלב הנער ג'.

ובספר שפת אמרת (מהה"ק מרבעזאן זצ"ל חתן הה"ק מרואפשיטע זצ"ל) כתוב בפ' בשלח שפעם כשהיה משובתי שבת שירה אצל הרה"ק שר שלום מבעלזא זצ"ל, באמצעות החזרות ברעוון התחליל הרה"ק לצעק בדברים כאלה, כי אחד מישראל מוחיב לראות שבני אחורי יהי יוכלים לומר לך עלי' אבוי ואורומנהו עכ'ל, והדברים האלה יודרים לחוזי בין יוצאים מפי קדוש לומר בזה, שהאב צריך לחוץ עצמו שבניו יוכלו לומר אלק' אבוי ואורומנהו, לא אני תחלה הקדושה, דבניו אחורי יאמרו אני קיבלתי מאבי קדושה ועי'ז אני מתנגד בקדושה יתרה, א"כ הדברים הטוב הזה ביד אדם לשפר מעשייו ולתקן דרכי וצדעו בכל דבר, ועי'ך יראו עיננו וישמה לבני בנים טובים וישמח האב ביצאי חלציו כשם מתנהגים בדרך ישרה שוראים אותו.

והדברים עתיקים, כי הלא כבר הן כתובים בספר ראשית חכמה, ובשללה"ק שער האותיות העתיק דבריו (באות דרך ארץ אות יט' וו'ל, ובראשית חכמה כתב ואחריך האדם ליזהר מואוד שלא ידבר בפני בנו בדבר מגונה ולשמר פיו ולשונו וכל שון ליעשות. ואעכ' שון מגינה אף אם שעשו שלא בפני הבן. מ'ת יותר מגונה הן אם עשו או דיבר או עשה דבר שלא כהורם בפני בנו שלא ממעשיו. ואם ישמע האב דבר מגונה שעשו אחרים יתעבעו מואוד בפני הבן ייפלי' בגנותו ויאמר תבוא קלה' על פלוני שעשה לך וכך וכו'. ואם שמע דבר משובח שעשו אחרים כגון למוד או כתבה נאה וכיווץ כהה ישבחנה ממנו בעין בנו וכו'. סוף דבר ששתהדרן מאד להדריך את בנו מהחייב ומהדומה לו וירקנו למדות החסדים וישראלים. ובשעשה האב מצווה מהמצאות כגון שקיים הילולב וכיווץ בו יעשה לפניו בנו וילמדנו ליעשות כך כדי שיהיא המצות תאבות לו. עכ'ל.

הרי לנו גודל שעי' שהאב עושה המצאות בחשך נמרץ ובחביבות, מתקרב בנו לחסדים ושרים, וכשמרתחוק מכל דבר מגונה ומכל מעשה מגונה ע"ז נمشך ג' לזה, שטבע הבן להיות נمشך אל האב בכל דרכיו, ועי'ז שהוא מרגיל עצמו לכך יקנה קניון בנפש הבן, וזה עיקר גדול בדרכיו החינוך, וצריך האדם להיות לנגד עיניו בכל דרכיו בשמירה יתרה ובדקוק גדול למאוד, ועי'ז והוא זה למוראה עינים לבניו וחזק בנפשם בדבר קבוע.

על בניו ועל דורותינו

ודיניו דתנים קדושים וכו'. והקב"ה ברא התורה כדי שכל מני בני אדם יוכל להשלים חסרונו על ידי התורה כנ"ל. ולו פ' טבש בחמיות עשו מנות לפ' ערך הטבע הנטבע בו. על'ל הק.

ונהנה העמיד לנו יסוד מוסד דמלל חלקי וטبيعي בני אדם יכולם להשלים עצם בתורה ובעבודה, כל אחד לפום ממדתו ושיעורין דיליה, מי שהוא בעל חום עסוק בתורה בחמיות, כמו שאמרו פסחים (ד') האי מאן דואלייד בזול מאדים "היה" טבחא או מולהא, וכדומה כל א' לפום מזלו וטבעו, לשעבד בהז תאותו ומחשבות לבנו לעובדו ית'ש, ולא נאמר "בטל" תאותו ומחשבות לבנו, רק לשעבד כל כוחותיו וכל מודתו לפ' מה שהוא, הכל ישמש בזה לעובדו ית'ש וזה כל האדם.

ווען הנכבד הלו כתוב הדור הוא בספר אליל יעקב (פ' ויקרא) להמגיד מדברנא צל' ובספר קול יעקב, דמה שאנו רואים חشك ותואה לילד קטן לשוטותו והבליו, ובהתגדר ימאס בכל אלה, שכפי הנראה זה חסרון בחקיו ית'ש לבטול הרבה שנים בהבל הבלים, ולמה נתן ית' בלב הנער ובטענו לאחוב את ההבלים אשר אין בהם ממש, אבל בהתבונן שזו מחלת הבווארה כדי שיקנה קניון בנפשו הרוגל המdots, האבהה והחמהה וכן להפיק היראה והבושה והדומה לה, וכל פעול ה' לעונתו למען יה' מקום השראה ומיציאות לכל המדות לבב האדם להתרוגל בהם מעודו, עד אשר בהגיעו אל ימי הבינה אז יה' בו הרגל המדות להשתמש בהם בעבודתו בוראו ית' וכו' ואם לא יה' האדם משתמש בהמודות האלה מיום הולדו עד יום עמדו על דעתו האמיתית שיש בינויהם מרווח רב ועתנים הרובה הי' נאבדים ממו' מעט מעט ולא יה' נשאר מהם לבב האדם מאמה, ולכן שם הבו'ת בלב הנער רעיונות לאחוב את הבילוי ולשנוא את קצטם למען יתרוגל בהם ובתולדותיהם בילדותו, יה' בעת עמדו על דעתו יהיו המדות נוכנים ומומנים לו וכו'.

ומפרשanza בזה הפטוק בקהלת: "שנמה בחור בילדתי ויטיבך לך בימי בחורותיך וגוזע כי על כל אלה יביאך האלקים במשפט", הכוונה דמה ששמה בילדותך ומיטיב לך בימי הנעורים הכל הוא להכללת, ולא דבר ריק ח'ו, רק יביאך אלקים במשפט למה לא התנהגת במדותך לעובודת ה', עיין שם באורך דבריו כי נעמו'.

הרי לפניך מדות וטבעו של אדם יכולם לחנכו ולהרגלו בנפשו ולהכניסו לתורה ולמצוות ולבנות הש"ת, וזה כל פרי הימי הנעורים, וא' מבואר היבט נכון מ' ש' זוד המלך ע'ה חנוך לעיר עפ' דרכו, דיקא עפ' דרכו ומדות נפשו ולפום דרגא דליה, ולזה תצליח דוגם כי יזקון לא יסור ממנה, אבל אם ישתדרו אבותם להפ' מדותיו, אישר זה קשה למאהו וגם מיק לנטשו, א' כי יזקון לא צלח בזה.

אבל יש לו לאדם לראות איך לשעבד את מדות אלו לתורה ומצוות, יש אשר להם טוב לגמול חסד ולהרבות בצדקה ולעסק בדרכיו בני אדם, אף שאינו מסוגל לתורה, אבל אין זה ח'ו גրויות שלא יכול לעסוק בדבר ה' ועובדתו באופנים אחרים, וככמ' ש' במשנה "כל ישראל יש להם חלק לעוה'ב", שאף מי שנראה שאינו מצילה לכ' בתורה ובעבודה, אבל הרבה דרכים יש לנקום להגיא למצוות ית'ש, ובזה יתנו האבות ואמותות דעת ותבונה איך להמשיך ילד ונער כזה, וזה יצילה דרכו מאוד בעז אלקי ממעל.

וזעד העירובDKRITIOT YOAL בהשגת ביד'ץ קהילות היוראים - קריית יואל י"ב

ל'ההודעות بعد העירוב ניתן ל' שמען ע'ה הטעה. המיחד ל' זוד ענייני עירובי בעירוני

845-678-8991

ברכת שבת בנה

ובזה מבואר הקרא (משל' כ') מתחולק בתומו צדק אשורי בני אחורי, שאם האב ה' בדק תמים אשורי בניו אחורי שהם נשכים להאב בדרכיו ובמעשיו. ודוד המלך נעים זמירות ישראל בספר תהילים אומר אשורי האיש במצוותיו חוץ מאד גבור בארץ יהיה זרועו דור שרירים יבורך, ואם האDEM חוץ במצוותיו ועשה מנות ה' בחפש ובחשך גדול, והבן רואה חביבות המצוות, ע'ז גבור בארץ יהיה זרועו דור שרירים יבורך. [וילען בארכחה שהרחיב ובינו הקדוש הדיבור בזה בדרכות קדשו בסעודה ג' פ' שמות תשלה', והבא בזה מ' מן היטל' עיין שם].

בנו לכם עדים לטפכם

ונמשך עוד מזה שע'י עשיית מצות כראוי היא זה טובה גודלה לבנו אחוריון, וחיל'ק בספר אורוב' ישראל (פ' מטוות): וא' משא רבינו רבנן גוד ובני ראובן. כך תמשו. בנו לךם טרים לטפכם. וננתן לךם עזה לתקון כל חלקיים נשטמות. והקדים הטפה שוזם צדיקים שמיורה ביזור כשחוט בקטנותם ואין בהם שלל' חווית עשיים טוב. והתקין ל' חטא'ן ולבני הקטניות הוא כן. כשהאתם עושים מעשיי בקדושה ובתורה ובמחשבה נובה. אז הוא בורא מלאך הקדוש והוא עוזה ווישב בשמיים ל' האמץ טוב עבورو האדם כי הוא נתן לו חיות ושפע. ומלאך נקרא ע"ז. עד' עיר וקידיש. ולכך נקרא ע"ז מלשון התשורות. שמשרר את האדם ל' עבודתו ית'ש. ומועל' ל' אהарам שהוא נוטן חיות ל' חטא'ן ולבני הקטנים שאן בהם שלל'. ר' שטראו ל' עבודתו ית'ש. וזה צדיק שעבד ואبنין. וויש'ה בנו לךם טרים לטפכם. ר' שטראו כל' השובבות ל' עשות מלאך הקדוש ויהי תיקון ל' חטא'ן. שזו העיקר. עליה'ק, וא' כה האדם בעצמו צדיק עבודה דידייה להמשיך מלאכי עליון שיעורו את בניו לתורה ועובדת והכל תלוי בו.

חנן לנער ע'פ' דרכו גם כי יזקון לא יסוד ממנה אבל להשלמת העניין נחוץ מאוד להרחבת הדיבור בפרט אחד אשר ובבים בכוכים בו, ואין יכולם לעשות עזה בנפשם איך לכלל אותם, בעבור כי אדם חשוב זה לחסרון וגורע מאה, אבל באמות הדבר אין כן.

ובנאר, דנהה בדרכ' כל הארץ כשרואים לך נער נטה בטבע לדברים מנדיים לדרכ' התורה, או הוא בטבע איש מחומם או שדרכו דרך פראות עיר פרו' וולד', וזה מזיך לעבודת הש"ת, ע'כ' אביו ואמו משתדלים בכל הכותחות לשנות טבעו ולהרגלו לטבע אחר ולשנות מהותו למגרי, וזה בעבור שרוואה את הילד שא' א' בדרכ' זה לעלות ולהצלה בדוריכו, אבל לא זו הזרק אשר הדרכו לנו רבותינו בספר קדוש, רק שבאופן זה ובמצב זה יוכלים להדריכו לתורה ולבנה, ואדרבה ממדותיו יכולם להשפיע שיא עולה מעלה מעלה.

ונעתיק לשון מון הקדוש בדברי חיים ס'פ' ראה זולח': אך קשה ל' כאורה. לפערם אדם יש שנברא במתבש וועל' ל' חטא'ן בחמיות ובאכזריות. ויש ל' חפה' וכו' ח'ז' באיש כוה במל' הבהירה. ודרבי המורה (מי'ע'א פ'ל'ד') רודע מה שבתב בהלה' (זוז'): ויש אנשים רבים שיש להם מתחילה' הבהירה תבונת מוגית. אי אפשר ממה ש'ל'ים בשים פניו. כמו של'בו חם מארח וחוק במתבש שהוא ינ'ז'ן מן הכלם וכו'. כי זה רוח שיחיה ריא חמא ואפל'ו הרגיל עצמו בתבלית הרג' גוד' וכו'. ובמחילה' כבוד קשותות תורתו כי ל'ן כה הוא. רק ל' א' יד' ממננו נדה. ול' אל' אדם יש רשות ל' חיות' זדריך. אך ה' התודז'ן. דמה שנברא בטבע אכזר ומחומם. זה איןנו מנדנו ל' עבורה' השם. כי יכול באלו' המdots ל' עשות רצין השם. וכבר האריך בזה בספר מן אבות ל' רשבץ' דל'. וכן אמרו בז'ה'ק (אתחנן רס'ב): ל' גבי דוד המלך ע'ה דהוא זב מזוקק

חומה בצורה

מתוך דברות קדשו של מרן רביינו הקדוש ז"ע

להארע עיינט בתוך ההסתור הגדול

האט געזאגט זי וועלן אלעס טויהן אין שליחות פון הקב"ה, זי וועלן ווייזן אלע נסים וונפלאות, למען רבות מופת בארכן מצרים, והכתי אונטו בכל נפלאותיו ואחריו כן ישלה אונטם, איך ועל ווייזן נסים ונפלאות בי ער וועט ענק אועוקשין... אלע האבן פון ערם מורה געהאט, אונז איז מ'וועט זי שיקון וועלן זי דאר קענען גיין, אעפ"כ האבן זי דאר מורה געהאט צו גיין, זי האבן מורה געהאט נאך אלע נסים וונפלאות, זי האבן מורה געהאט צו גיין פון מצרים, פון דער גרויסער טומאה, מיאאל זי פירן קיין ארץ ישראל, ער האט אויסונגוזאגט איך ועל ענק פירן אהנין, ער האט זי דאר געווארטן געהאט, אונז איז ווי ס'אי געוען, אונז זי האבן עהמ געיגליבט, נאך זי האבן מורה געהאט, בי ס'אי זי נישט נתרור געווואן דעם סימן פקדקתי האבן זי מורה געהאט זיך צו ריין פונעם פלאץ, והיינו דההני להו, נישט איזו ווי די בני אפרים וואס זי האבן געהאט אchapון, איזו ווי דער רמנב"ז (בפרשנתן י"ב מ"ב) זאגט איז זענען גאר גירענט געוען און חשבון משנוול זתקה מיט דרייסיג יאהר פריער, נאך זי האבן פראזען איז דורך חטא איז עס נאך נתאך געוואן מיט דרייסיג יאהר. ס'עהט איס טאקע דורך דעם חטא אלין, וואן נאך אפליו איין טאג איז מג'יגט פריער, זי האבן זיך געוואלט אלין נעמען.

מכת חזך דראה צדקות ישראל שלא נגאלו בעצם

אבל עכ"פ היי איך שייה יודען האבן מורה געהאט, גרויסער באוייז אויף דער גרויסער אמונה, דעם גרויסע צדקות פון יודען, יודען זענען געוען דעמאליין איזי מקובל, ס'אי געוען מכת חזך, זי (המצרים) האבן זיך נישט געקאנט רירן, איז זענען געשטאנען האבן זי זיך נישט געקאנט זענען און זי מאין געענץ האט מען נישט געקאנט שטיין, זי האבן זיך נישט געקאנט רירן פון פלאץ, ווער איז געשאנען אין וועג, פארוואס זענען זי נישט געגאנגען, זי האבן געוויסט מאיז כסדר געקומען שלח עמי שלח עמי, מ'האט ערם געשיקט בעטן, זי האבן דאר געוויסט הש"ת פאלאנגט עס זי זאלן גיין, הש"ת פאלאנגט עס, זי האבן דאר געגאנגען זי געוען, און דעמאליין זענען זי בכח געוען זי האבן געקענט גיין, זי (המצרים) זענען געוען ווי פגרים מותים זי האבן זיך נישט געקאנט רירן, ומוי אמרו להם מה תעשן, פארוואס זענען זי נישט געגאנגען זי האבן דאר געקאנט גיין און זי איבערלאן, מליא די ערשתען דריי טאג האבן זי זיך נאכנית (גערטרויעט), קטשיג ס'אי געוען חשן, אפשר האבן זי הרגשה זי שפирן עפעס, איבערדעם האבן זי נאך מורה געהאט פאר זי, אבל דערנאך שוין

שלח חשק ויחשיך ולא מרוא את דברו

שטייט בי די מוכה פון חשק, ויאמר ה' אל משה, דער בוכ"ע האט געזאגט נטה ידר על השמים ויהי חשק וגוי ויהי חשק אפיקלה וגוי לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתי וגוי. ויהי חשק זאגט דער מדרש (רבה פ"ד א') זשה' שלח חשק ויחשיך ולא מרוא את דברו, אמר הקב"ה ראויים מצרים ללקות בחשך ולא מרוא את דברו, אמר הקב"ה למלאכי השרת ראויים המצרים ללקות בחשך, ולא מרוא את דברו, שלא ה' אחד מהם שהמרו את דברו, ס'אי ניטאמאל איינער געוען וואס זאל דערויף מותוכח זיין בדבריו. לכארהו וואס איי עפעס א הוה אמיינא און פארוואס זאל זיין איינער, און פארוואס גראד בי דעם נישט בי עפעס אנדרשט ולא מרוא את דברו, ס'אי דאר טעמאן בעי.

לאמיר זעהן, קען אפשר זיין וואס דער מדרש זאגט ויהי חשק אפיקלה. לאמיר זעהן, דוד המלך אין תהלהיל' מזומו ק"ה רעכנט ער אויס די אלע עשר מכות, ס'אי עפעס א פלא, ער הייבט אהן שלח חשק ויחשיך ולא מרוא את דברו, דערנאכדען הייבט ער אהן כסדון דם און צפראדע איזו ווי ס'שטייט און די תורה און איזו ווי ס'אי געוען, אלע כסדון נאך חשק וואס ער לאזט איבער וויל ער מהפרק עס שיין געזאגט אין أنهاייב, נאך בי דער איינער מכה איי ער מהפרק דעם סדר, ער שטעלט קודם מכת חזך, ס'אי דאר א פלא הא לא דבר הוא, פארוואס האט ער משנה געוען פון וואס ס'שטייט און די תורה ק דער סדר, איבערהייפט מיזעהט ער האט נישט געוואלט מונה זיין, ער זאגט דערנאך אלעס כסדון, און פונקט חשק וואס דאס איז געוען די לעצעט מכיה, די לעצעט מכיה פאר מכת בכורות, דעם האט ער אויסונגעכافت, דעם איינע האט ער געשטעלט פארנט.

מכת חזך דראה המצב של ישראל

נאך דער אמות די מכת חזך האט געברעננט האט געוויזן די בחינה און דעם מצב פון יודען, פארוואס יודען זענען געהאלפן געווארן [וכאשר יבואר]. דער אמות לעולם יודען זענען געוען און מצרים, ווי כ'חאב שוין דאס געזאגט (בס'ג פ' שמוט) מיזעהט דעם גרויסן פחד, אפליו ווען משה ואהרן זענען געקומען איסיליזן, זי האבן מורה געהאט טאמער איז עס נישט פונעם באשעפער, ווי דער פרקי דר' אליעזר זאגט (פמ"ח) זענען געהאנגען פרעגן סרה בת אשר, זי האט געוויסט דעם סוד הגאולה, טאמער איז עס נישט פון באשעפער האבן זי מורה געהאט צו גיין, ער האט גארנישט פאלאנגט פון זי זאלן גיין לוחם זיין פאר די גאולה, גארנישט, ער

להתמהמהו, וויל ס'אי נאך גיעווען פאר קבלת התורה, העטן זי גיעווען אריינגעפאלן אין די נוּן שערינו טומאה, וווען זי טוּהן דאס דעםאלץ הטע מען דאך אביסל גיעווען אויגעההאלטן די גאולה, העטן זי גיעווען פארפֿאָסְט אלעָס, זי האבן געהאטן אַזָּא גַּרְוִיסְּסָן כה, אַגְּרוֹיסְּסָן נְסִין האט מען אוֹיך יָדַעַן אַרְוִיפְּגָעְלִיְּגָט מִיטָּדִי מִכְתָּחַשֵּׁר, בַּיִּדְיַי גָּאוֹלָת מִצְרָיִם, אַגְּרוֹיסְּסָר נְסִין, ס'האט געהאנגען אין דעם די גאנצע גאולה, נאך הקב"ה האט געוויסט, הקב"ה אין אַחוֹקָר לֶב וּבָוחָן כְּלִיּוֹת, עַר האט געקבענט דעם מצְבָּע, ס'הטע אַנְדָּרָעָר נִישְׁט גִּיוּעָן גַּעֲקָעָנט אַזָּא נְסִין אַרְוִיפְּלִיְּגָן אוּפְּנָן גַּאנְצָן. כלל ישראל.

בעזה"ר בזמנינו רואים איד שזה נסיך גדול כ"כ

בעזה"ר אז דאס איז א נסיען עזהט מען גאר היינט, טאקע גאר אפילו ערליךע יודען, אמת' דיגע ערליךע יודען, .. וויסן זי' נישט צו אנטוליפן פון דעם נסיען, אפילו גאר וווען מא' קען נישט, ס' איז גרויסע צירות מיט סכנות, פרובירט מען זיך, אונז מא' האט מוחשבות מיט דעריענות מיזאל זיך אלין פארשאפן א גאולה, מיזאל מיטיגין מיט אצעעליכע וואס זי' טווען דאס קעגן רצון הבודרא בא"ה, אונז דורך זיך לויידט מען דער כלל ישראל דיא אלע צרות, וואס זאל מען זאגן, ס' איז דא וויניג ווערטער אויף דעם צו זאגן, מא' קען זאגן דיא אלע צירות מיט דיז חורבנות וואס יודען האבן געלטן איז אלעס דורך זיך, אלעס דורך דער ביטערער כת וואס זיך האבן אומגלאיליך געמאכט דעם כלל ישראל, אויסגע' שמד'ט יודען און אויסגע' הרג'עט, זיך האבן דאס אלעס גורם געווען, ווער ס' האט נאר אויגן אין קאָפּ קען דאס וויסן. אויב בעזה"ר ווי קען מען גאר האבן אין זיך אצעעליכע מוחשבות חס ושלום, איין רגע האבן א רעין מיט אצעעליכע מיטזוגין חיליה חס ושלום, חס ושלום זיך צו פארקופין צו זיך, אונז ממכיעס זיין דעם בורא עולם אויך איזו וויט מיט איז בחינה.

אי אפשר לנפות אותו היום בנספין כזה

ז"י האבן זיך שווין ניטמאאל געקאנט רירן פון פלאץ, און ווידעראום דודעס ביסל יודען זענען אליען געוווען אין גאנצן לאנד מיט כליזין, מ'האט זיך נישט צו פארכטן פון גארנישט, אלע זענען זיך געלעגן זיך חשכות און זיך האבן זיך נישט געקענט רירן קיינער, וואס זיך זוילן האבן זיך געקאנט טויהן, זיך האבען זיך געקאנט אויס'הרג'ענען זוילען האבן געוווען גאר א מזחא א נקמה, אוזו ווי' כ'האב אויעכט, - און ס'העט געוווען גאר א מזחא א נקמה, אוזו ווי' כ'האב געכטן נאכט געזאגט און זיך זענען שווין חייבים מיתה געוווען פון לאנג אוניס, ווי' רשי' זאגט (פ' יתרו) אתם ראיתם אשר עשית למצרים, זיך זענען חייבים מיתה געוווען פון לאנג, נאר ס'אי נפרע געוווען על זאידיכם, זענען זיך דאר שווין גאר געוווען חייבים מיתה, ווי' דער רמברן זאגט (וישלח לד' ג') און דאס איז געוווען דער תירוץ אויף שכט פאראוואס מ'האט גע'הרג'עט ומיל זענען געוווען מהוייבים מיתה (גט בלאו הcli), און עקסטערדעם וואס זיך האבן מיט זיך אפגעתוון אצעעלעכע רשות זענען זיך חייב מיתה געוווען, זיך האבן זיך דאר אויר גע'הרג'עט און געווארטן אין ואסער ארין, וואס זיך האבן געטוון פאר יודען, - האבן זיך יודען געקאנט אויס'הרג'ענען סיאל נישט בבליבן פון זיך קיין שיד ופליט, איז קיין שם ספק נישט געוווען און זענען דאס געוווען בכח, וווען דיא מענטשן קאנען זיך נישט רירן, מ'האט געוויסט ס'דויערט זעקס טאג, געדזערט יעדע מכח, האבן זיך געקאנט אין איין טאג, און איין טאג האבן זיך .. האט זיך קיינער געקאנט געמושבומ, און זיך (המצדיים) האבן זיך נישט יישראאל הי' אוור במושבותם, און זיך רירן פון דערטרער, האבן זיך געקאנט אויס'הרג'ענען געקאנט רירן פון דערטרער, האבן זיך דאר געקאנט אויס'הרג'ענען פון זיך, און אלעס האבן זיך געקאנט טויהן, ווי' גורייס דער כה איז געוווען, און יודען זענען עומד געוווען איז גרויסן נסיוון, מײ'עהט ווי' דישונאים, זיירעל שענאים און ד' שונאי ה', אפיקורסים זענען זיך דאר געוווען (כמ"ש) מי' ה' אשר אשמע בקהלו, מ'האט ד' שונאים און מ'האט געוויסט איז מאקען אויס'הרג'ענען אין איין טאג, און זיך באפריען פון זיך, און גיין אין דעם לאנד ארין וואס הש"ת האט געזאגט ער וויל זיך געבען, די שלוחים האבן געזאגט פון הש"ת משה ואחרן, און זיך האבן עס געהאט אין ד' העט זיך העט עס גיוען געקאנט טויהן.

דיה נפיזן גדוֹל ובל הגאָולַה הִיא תלוּי בזֶה

פָּרוֹוֹאָס הַאֲבָן זִי עַס נִישְׁתְּ גַעֲתוֹהֵן, פָּאוֹרְוֹוָאָס, פָּאוֹרְוֹוָאָס, וּוְיִלְּסָאִיז נִישְׁתְּ גַעֲעוֹעַן דָעַר רֶצֶן הַבּוֹרָא בָּהּ, מְשָׁה וְאַהֲרֹן זַעֲנָעַן גַעֲעוֹעַן זִי יְעַרְמָדְרִיךְ, מְשָׁה וְאַהֲרֹן הַאֲטָז זִי גַעֲזָאָגְטָוָאָס מִזְאָל טְהָוָן, מְשָׁה וְאַהֲרֹן הַאֲבָן גַעֲוּוֹיסְטָא אָז סָאִיז נִישְׁתְּ דִי צִיְיט, בֵּיז דִי לַעֲצָטוּמָנוּט וּוּוֹעַן סָקְמוֹטָדִי צִיְיט, דָעַר מַדְרָשָׁ זַאָגְטָ (תְּנַחּוּמָא סָטָהָוָא בְּרַשְׁבָּי) עַהָּכָב וְהַיְיָ מַקְצָ שְׁלַשִּׁים שָׁנָה) וּוּעַן סָאִיז גַעֲעוֹעַן דִי רְגָעָ פָּוָן דָעַר גָּאֹולָה הַאֲטָה הַקְּבָבָה נִישְׁתְּ מַעֲכָב גַעֲעוֹעַן אַיְין רֶגֶע, זִי הַאֲבָן גַעֲוִיסְט וּוּוֹעַן דִי צִיְיט פָּוָן דָעַר גָּאֹולָה אִיז, פָּאָר דָעַר צִיְיט חַלְילָה וְחַלְילָה וּוּעַן זִי הַעֲטָן דָאָס גַיְעָוָן גַעֲתוֹהֵן, אוִי וּוּי, חַלְילָה וְחַלְילָה הַעֲטָן זִי שְׂוִין קְפִינָמָאָל נִישְׁתְּ גַיְעָוָן גַעֲהָאָנָט אַרְוֹוִיסְמָעָר, סָאִיז גַעֲעוֹעַן וְלֹאָ יְכָלוּ

איבערדעם איז רעכט, די שרי האומות זי זוכן דאר דאס, אירופיליגן גרויסט נסיווות אויף יודען, ובאליך האות והמוסת איז דאר אויך כד' ווארן כי מנסה ה' אלקליכם אתכם, איז דאר אויך אויך, דער ס"מ מאכט דעם נסיוון גרויס און מלואזט עהן פונעם הימל, זי זוכן דאר נסיווות אroiופצוליגן אויף יודען, מAMILיאן איז האבן זי געוויסט ס'אי זיא נסיוון איז געווען הסכימו, דעמאץ זענען זי געווען אלע הסכימו וועגן דעם, איבערדעם איז געווען הסכימו כולם פה אחת ולא הי' אחד מהם שהמרה את דברו.

הגאולה ביד הקב"ה לבדו

... איבערדעם דאס קען זיין, הוּא הלילה הזזה, איבערדעם שטייט שמרורים לה, און רשי' זאגט צו ווארטן אויף די גאולה. וויל אויסצופאָרַן דעם זמן הגאולה דאס איז בים בורא עולם אין די הענט, דאס טאר מען זיך נישט אלין נעמען, איבערדעם "שמוריים לה", הקב"ה איז שומר ומצפה אויף דער מינוט און אויף דעם טאג, דאס איז בי' קיינעם נישט אין די הענט נאר בי' הקב"ה, לבא לפומא לא גלייא, מאייז דאס ניטאמאל מגלה פאר קיינעם, דאס איז נאר בי' הקב"ה אין די הענט, שמוריים לה' ס'אי זי בים איבירשטען אין די הענט.

בידינו לסייע לאגדאולה רק שנייגע עצמוני לעמוד

בהתנויות המרים

נאר וואס איז בי' יודען אין די הענט, יודען קענען זיך נישט נעמען קיין גאולה, נאר יודען ברוקן נאר הארעוען מיזאל נישט ארײַנפאלן אין די מזיקים, די כוחות פון די סט"א פונעם ס"מ וכוחותוי, אין די ביטערע נסיווות, אלע טאג מיט אן אנדען נסיוון, דעס דראָפֿן יודען הארעוען מיזאל נישט ארײַנפאלן, די אלע מזיקים שטאמען דאר פון עונות ישראל, אויז ווי כהאב פריער געזאגט פון חטא הידוע ווערן דאר באשאָפֿן אויזיפיל מזיקים, אויז ווי ס'שטייט איז זוה"ק, דער חטא הידוע שאדט פאר די גאולה אויז זיינט זיידוע ומפורסם, ווען מ'העט דאס פאָראָאָכְטָן העט שיין זיכער געווען די גאולה שלימה, אויז ווי ס'שטייט איז ישמה משה פרשת כי תבואה ס'אי עהן נתודע געווען אחר החקירה, ווען מיזאל דאס פאָרָעָכְטָן העט באָלד משיח גיווען געקומען וואָר אָין דעם איז עס תלוי. מילא איז דאר רעכט פון דעם ווערן באשאָפֿן די מזיקים, אונזער עבודה איז מיזאל זיך אָפֿהָתִין פון די מזיקים מיט דעם וועט מען העלפן די גאולה, מיזאל זיך אָפֿהָתִין די מוחשבות מיט די געדאנקען מיזאל נישט פוגם זיין, ווען מג'יגט דורך יעדן טאג, מג'יגט אָרוֹיס אָוּף די גאָס, און וואָוּ מ'קְומָט, ווען מ'אייז זיך אין שטוב בחדרי חדרים, יוצר הרום ובורא רוח ומגיד לאדם מה שיחו (עמוס ד'), אָפֿילוּ שִׁיחָה קֶלֶה [שְׁבִין אִישׁ לְאֶשְׁתָּוֹ מְגִידֵּן לְאֶדְםָן שְׁבָעַת הַדִּין] (חגיגה ה' ע"ב), יעדן דיבורו און יעדן מחשבה, הקב"ה וויסט אלעס, איבערדעם דראָפֿן מען זיך היטן. און ווידער פון אנדען אָזָלָעָכָע מזיקים, פון אָזָלָעָכָע עניינים אָז מג'יגט

זענען עומד געווען אָז גְּרוּיסָן נְסִיּוֹן, דעס האט געוויזן אָז יודען זענען געווען נאמנים לה, ויאמינו בה' ובמשה עבדו. [ומעתה לפ"ז מובן שפיר] איבערדעם האט דוד המלך דאס מקדים געווען די מכת השן.

בְּשִׁירֵי הַאוֹמּוֹת הַסְּכִימָוֹת שִׁינְגְּטוֹ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּנֵיָוֹן הַזָּהָה

איבערדעם קען זיין דער בוכ"ע האט געזאגט פאר די מלאכי הרשות וראויים הם מצרים ללקות בחשך ולא הי' אחד מוהם שהמרה את דברו. לאמיר זעהן, מיט דעם איז געווען אָמָּכה, מילא די מלאכים די מיימינים וואָס זענען מלמד זכות על ישראל און ווילן זיך נוקם זיין אָין די שונאי ישראל די זענען דאר אָודָאָי באַשְׁטָאָנָעָן, נאר אָבעָר די מצרים לשׂרָאֵל די וואָס זי' זענען פון זיַּעַר צָדְפָּן די אָיאָה מצרים, די שרי האומות וואָס זי' זענען מיצד פונעם ס"מ, די אָיאָה זיַּעַר צָדְפָּן, די זענען דאר מקטוג די לאָז נישט, ס'שטייט דאר גאר אָין מְדֻרְשָׁ (ילקוט רמז רמ"ג) בי' קריית שם סוף זענען זי' אויפָּאָמָּאלָל אלע' שְׁרִים האָבָן זיך צָזָאָמְגָעָנוּמָעָן אָז געטעהָט פָּאָר השִׁיְּתָ מִזְאָל מִצְלָ זִין די מצרים, ממיילא אָז מְהָאָט געוואָלָט שְׁלָאָגָן די מצרים וועלן די שרי האומות טענהָן פָּאָר זִין, אָז זיך האָבָן אָבעָר געעהָרטָ די אָיאָה פָּוּן חְשָׁךְ האָבָן זי' האָבָן נישט גְּרָגִילִיט אָרוֹיף אָגְרָיסָן נְסִיּוֹן אויף יודען, אָז זי' האָבָן נישט גְּרָגִילִיט אָרוֹיף אָגְרָיסָן נְסִיּוֹן זִין זענען זי' אלע' צופְּרִידָן געוווען מיט דער מכָּה, כתשיג מְהָאָט געשלאָגָן די מצרים דערמייט, זי' האָבָן אָבעָר געוואָלָט זי' האָבָן אָבעָר געוזָכָט, אפשר אָז דאס בְּרָעָנֶגֶט מיט אָז גְּרוּיסָן נְסִיּוֹן אָז יודען וועלן נישט עומד זיין דעמאץ' חְלִילָה וועט מען זי' האָבָן אָוּמְגָעָרָעָנֶגֶט אויף אייביג, אויז ווי ס'שטייט אָין שלָה'ק (מס' פְּסָחִים בַּיּוֹרָה הַגָּדָה אָז) וַיָּרַע אָוֹתָנוֹ המצריים זי' האָבָן דאר פָּאָדָאָרָבָן יְדָעָן, אָבעָרָדָעָם זאגט ער אָז דער בוכ"ע האט געזאגט רואויים הם מצרים ללקות בחשך ולא הי' אחד מוהם שהמרה את דברו, והסכימו כולם כחתה, דא פְּלוֹצִים הָאָט יְעַדְעַר מְסָכִים גְּעוּוֹן צָו אָז מָכָה, וויל מְהָאָט אָרוֹיסְגָּעָקָוּקָט אויף אָז גְּרוּיסָן נְסִיּוֹן.

דעמאץ' אָז מיט עומד בנסיוון געוווען, בעוה"ר היצט אָין דעם לעצטן דור האט מען דעם נְסִיּוֹן אָרוֹיפָּגָעָלִיגָּט מיט אָקְלָעָנֶרָעָ בְּחִינָה, נישט אויז ווי דעמאץ', מ'האָט דאר נישט דעם כה וואָס דעמאץ', נאר וואָס דען מיט אָקְלָעָנֶרָעָ בְּחִינָה האט מען אָרוֹיפָּגָעָלִיגָּט דעם נְסִיּוֹן, בעוה"ר מ'אייז נישט עומד בנסיוון געוווען, אָיך שמוועס נישט פון די כופרים, זי' איז דעם נישט קִין נְסִיּוֹן, זי' גְּלִיבָן דאר נישט אָין גָּרְנִישְׁטָט, אָבעָר פון בִּיסְלָ יְדָעָן בעוה"ר, מ'יקען זאגן בעוה"ר רְוָבָא דְּרוּבָא וואָס זענען מְאָמְנִים אָין הקב"ה וטורתו הקדושה זענען נישט עומד אָין דעם נְסִיּוֹן, מ'קָאָן זיך פון דער קליפה נישט אָפְּרִיסָן, מ'אייז נישט עומד בנסיוון, נישט אויז ווי ס'אי זענען דעמאץ' יודען פָּאָר קְבָּלָת הַתּוֹרָה אַין מצרים בי' מכת השן.

איבערדעם דזיערט ער איז איזיפיל צייט. איבערדעם איז רעכט וואס דעס ערשתע בי' הש"ת שמורים לה' שטייט "הקב"ה איז שומר ומצחפה", אונן בי' שמורים לכל בני ישראל שטייט נאר" משומר ובא מן המזיקון", דאס איז דער חילוק, פארשטייט מען דעם חילוק, איז רשי" טייטשט אויף יעדן עקסטער אויז וויסבריך צו זיין.

אכלו את הקרבן פסח במקומו הדקود שאעפ"כ החזירום העננים למצרים

שיי אפֿשֶׁר צאת רגע לפני הזמן

איבערדעם קען זיין, שטייט אין תרגום יונתן, - עקסטער דעם נסיען ואס ס'אי געווען בי' מכת חשר, קען מען זיך ארא' ברונגגען ווי' ס'גייט אלעלס מיט דער מינוט, - שטייט דאר אין תרגום יונתן (פ' יתרו עה'כ ואsha אתכם) איז הקרב"ה האט געפֿרט יודען על כנפי נשרים, ביים קרבן פסח האט מען געפֿרט צום מקומ המקדש, דארט האט מען מקריב געווען דעם קרבן פסח, - זעהט מען איז דעס פלאץ פון קרבן פסח איז נאר געווען בי'ם מקומ המקדש דעמאלאז, צורייק געשטעטלט קיין מצרים. זעהט מען דאר יודען זענען שוין געווען אין ארץ ישראל, זענען געווען בי'ם מקומ המקדש דער גאנצער כל ישראל, אונן מהאט זיך צורייק געטראגן. פארוואס האט מען זיך געדראפעט דאר די קשייא ולא יכולו להתחמהה, ווען זענען זמן. איזו ווי' מא'פרעט דאר די געעהן אריינגעפֿאלן איז די נו'ן שער טומאה, נו' נאר רגע העטן זיך געווען אריינגעפֿאלן איז די לעצעט רגע. וויל דאס האט איזו געמווזט זיין, - איזו אַרְמּוּעָרָעָעָר זענען דאר אויך משלים די' ד' מלכיות'ער, ליידט מען אַסְאָךְ גָּלוֹתָן וויל מאייז אַרְוִיס פָּאָר דער צייט, - ווען מג'יגיט נאר פריער ווער וויסט וואס ס'העט גיווען געשעהן, ביטער ווי א גאל, קאן מען נישט וויסן ואסערע צרות צירות, דער בוכ"ע האט איזו געעהן האט מען צורייק געשטעטלט יודען.

אותן שמותו בימי אפיקלה ונשאוו במצרים לא היו רשעים

גלאזויים

א פלא איז, דיא וואס זענען געלבלין אין מצרים, שטייט אין מדרש (שמע"ר פ"ד ג') דעס לשון איזו, הקרב"ה איז בוחן כליות ולב, איבערדעם דיא וואס זיך האבן נישט געוואלט גיין, זיך האבן געהאט פטרוניין עשור וכבודכו. פארוואס זאגט ער גראד עפֿס "בוחן כליות ולב". זעהט אויס איז זיך האבן נישט איסיגעזאגט, ס'האט קיינער געויסט איז זיך זעהן איזו אויס, איזו דיא וואס זיך האבן נישט מסכימים געווען מיט די שיטה פון משה ואחרון דאס וויסט מען נישט, נאר אבער דער בוכ"ע איז געווען איז בוחן כליות ולב ער האט דאס געוויסט. זעהט מען דאר וויאיזו ס'אי, אפֿילו גראד מאייז באהאלטען, דאס אלין, מענטשן זענען נישט קיין מבינים נאר אויף

זאלעכע פאלטשע דרכים, מ'געט זיך אלין א גאולה, דאס זענען מזיקים דעס שדת, די אלע דברים המזיקים צו דיז גאולה פון דעם דאורך זיך יודען היטן.

לעגט הכאולה צרכיים להיות בעינים צופיות למרום

אבלער דער עצם הגאולה דארט מען זיין בעינים צופיות למורום, אroiיסקוקן צום באשעפער ער זאל אונז העלפן מ'זאלמיר שווין האבן בקרוב דעם זמן הגאולה, מ'זאלמיר עס זוכה זיין צו דערלעבן .., ותחזינה עניינו מ'זאלמיר זוכה זיין צו זעהן בשובר לצוין ברוחמים, ס'זאל גיין מיט רוחמים נישט מיט אזאלעכע שוערע זאכן, דעס אלעלס וואס ס'שטייט, ס'יאל שוין זיין ולא יוסיף ה' ליסרה, איז דער בוכ"ע זאל העלפן יודען דעם עומק הגלות מיט גראוס ורומנות, חדסי ה' כי לא תמננו כי לא כלו רוחמים, מיט רוחמי שמימים המרובים, מ'זאלמיר זוכה זיין מיט רוחמים, די ביטערע עונות זאלן נישט גורם זיין חיללה דעם צארן פון הש"ת, או' בעה"ר מאיז מיט רוחמים, או' באשעפער, או' אונן מאיז איזו אינגעטינקען געווען מבית ומוחוץ מסוף בעה"ר בושנו מכל דור, מאיז איזו אינגעטינקען געווען גוים זיין האבן העולם ועד סופו, בעה"ר ואס אמאלה האבן געטוקן גוים זיין האבן פארדרבן יודען וואס זיין האבן געטוהן, בעה"ר היינט ווערט מען פארפֿרט פון זרע ישראל, היינט ווערט מען פארפֿרט צווישן יודען, און דורך ואיז מבקש, בעה"ר ווער וויסט צי מ'זאלמיר יוצא מיטן שוויגן, או' ווי' קען מען איזויפֿיל שוויגן, מ'האט איזויפֿיל סבלנות מ'קען איזויפֿיל שוויגן, או' אונן חיללה גאר מסכימים זיין, אונן אפשר גאר חיללה נאר געבן חזוק, יעדערע גיט מיט נאר איינער אויף איז אופֿן אונן איינער אויף איז אופֿן, גיט מען שטארקיט פאר דיא, מאיז מיט איז אופֿן מכךיס דעם בורא עולם, בעונותינו הרבים.

איבערדעם דאס קאן זיין, איבערדעם שטייט בי' דער גאולה שמורים לכל בני ישראל "משומר ובא מן המזיקים", מ'זאלmir זיך היטן פון די מזיקים, דעס איז אונזער אויגאגאבע, אבלער פאן בוכ"ע, אבלער עצם הגאולה איז בי' איבירשען אין די העטן, מוז מען האבן עינים צופיות למורום. איבערדעם איז רעכט וואס רשי" צוטיילט עס, בי' ליל שמורים הווא לה' זאגט רשי" הקרב"ה איז שומר ומצחפה", הקרב"ה וויסט ער איז מצפה ווען סיועט זיין די רגע ווען יודען וועלמי אויסגעליזט ווערן, הקרב"ה קוקט אroiיס מער פון אונז, מילא אונז איז דער דעת קורץ, אבלער הש"ת וויסט דעם אמת און ער קוקט אroiיס, דער בוכ"ע מיט גראוס ורומנות קוקט שוין אroiיס אויפֿצושטעלן מן העפר, מקימי מעפר דל מאשפות ירים אביוין, איזו ווי' דער זהה"ק זאגט פרשות ויקרא (ד' ו' ע"א), איז נישט איזו ווי' די פריעריגע גאולה איז געווען אעתורטא דלטה פון יודען אויך, אבלער היינט דיא לעצעט גאולה, [אייז א משל צו] די מטרוניתא, הקב"ה אלין וועט אויפהיבן פון דער ער, אויפהיבן אונ ער וועט צורייק קומען, בי' די היציגע גאולה, איזו שטייט איז זזה"ק,

נאך זוכה זין צו טוון תשובה שלימה, מ'זאלמיר נאך זוכה זין צו כל מיני ישותות טובות, מ'זאלמיר נאך געהאלפן ווערן, אוזי ווי מ'זעהט ס'האט זיך איבערגעטוון אין דעם איינעם יאהר אין מצרים, משפט מצרים אין געווען י"ב חודש, פון ווען אהן משה ואהרן אין געקוממען ביין צו דער גאולה האט געדיערט א'iahר, אונן אין דעם איינעם יאהר האט זיך איבערגעטוון מיט יודען, זענען נתהפר געוואווארן לטובה, יודען האבן געטוון תשובה שלימה, אונן דערנאך [הקריבנו] דעם קרבן פסח אין די נאכט פון דער גאולה.

דער בוכ"ע זאל אונז העלפֿן נאך מ'זאלמיר נאך זוכה זין צו טוון תשובה שלימה, מ'זאלמיר זוכה זין צו זעהן די ישועה אמיתית מיט א פריליך הארץ, מיט אין אמרת'דייג הארץ פאָרַן בוכ"ע, מ'זאלמיר זוכה זין צו זעהן די ישועה אמיתית אין די גאולה שלימה, מ'זאל זיין באטייליגט אין די אמרת'דייג ישועה, מ'זאלמיר זוכה זין צו זין במחיצתו של הקב"ה, נישט החלילה פון דייאָ וואס זיַּה ווען נדחה מהחיצתו של הקב"ה דורוך דעם חטא, דער בוכ"ע זאל העלפֿן - אוזי גיעזעהן אין קדושות י"ט בערגנט ער, ראו כי רעה נגד פניכם, ווי ס'שטייט אין קדושות ער, מיט דער ק"ה (ה) צום סוף דורוכן דער חטא ווערט אַנגעוווֹרַן ער, מיט דער ק"ה רעה, ניזוצ'ה האט ער געזאגט ראו כי רעה נגד פניכם האט ער געזאגט, פרעה האט געטעהנט אַז דער חטא וועט ענק מעכּבּ זיין.

דער בוכ"ע זאל העלפֿן מ'זאל די זכיי האבן מ'זאלמיר נאך קאנען מתקון זיין, מ'זאלמיר זוכה זין צו זין לוחן ולרצון פאר הקב"ה, מ'זאלמיר זוכה זין צו זעהן די גאולה שלימה, אוזי ווי דער אמרת דאס קאן מען קיניגער נישט מכחיש זיין אוֹס'אי קרוב צו דער גאולה, מ'זעהט עפֿעס טווט זיך, נישט בחנים אייז אַזָּא וועלטס אוֹיפֿרְזְעָנִישׁ, מ'זעהט דאָרַךְ דאס אלעַס, עפֿעס טווט זיך, אוֹ מ'האלט, אונן גאָר עקסטערדעַם אין די זמנים מ'אייז שוין אוזי קרוב ס'איי מושט טאג, דער אייבּירשטער זאל העלפֿן מ'זאלמיר די זכיי האבן מ'זאלמיר זעהן טאָקע די גאולה שלימה ואמיתית בהתגלות כבוד שמים עליינו במחורה בימינו אַמן.

מוס"ג בא תשט"ז

יעדן ווייאזוי ער האלט, קאן זין מג'יגיט בעווה"ר מ'זאלן זין פארדרידיט נישט מיט קיין אַמְּוֹת'דייג שיטה, אונן מ'אייז עס מליביש אין אנדרער דרכים, מ'אייז מלביבש, אוזי ווי מ'זעהט נבעבען הײַנט זיַּעַר אַסָּאָר, מ'אייז עס מלביבש. איבערעדעם דיאָ אלעַס זענען געלבלַּבָּן אין די שלשת ימי אַפְּילַּה, דיאָ אלעַס וואס זענען געלבלַּבָּן זאגט דער מדרש דער בוחן כליות ולב האט געוויסט אַז זיַּה זענען אוזי, שטייט אוזי דעס לשון אין מדרש רביה, פון דעם זעהט מען אַז יודען אלין האבן נישט געוויסט פון דעם, אַן אנדרער האט גאנרנישט געוויסט, אפשר זיַּה אלין זענען גאנרנישט אוזי ווייט מבינים געוווען אוֹס' זיך, נאך זיַּה זענען געכאָפּט געווואָרן צובּיסלַּעַר, אוזי ווי מ'זעהט געכאָפּט, מ'מייניג גאָר אַז דעם אַז דער דרכּ האַמָּות, אַבעַר זיַּה זענען שורש פורה וראש ולענה אַונְס' אַז דער אַמְּוֹת'דייגער דֶּרֶךְ, ווען זיַּה גיַּעַן מיט מי יודע העט עס גיַּעַן געשאָדט פָּאָרַן כלַּיְּשָׂרָאֵל, אַז אַז גַּעֲמַכְּטַּעַט מִזְמְרַת דְּרַכְיָה שִׁיחַת האַט נאך גיַּעַן אוֹיסְגַּעַזְעָהָן ווען זיַּה גיַּעַן מיט, אַבעַר אַז, דאס וויס מיר דאָר אַונְס' נישט קאָן מיר דאס נישט משער זיין, אַונְס' וויס מיר נישט דרכּ השִׁיחַת, ווער ס'אייז לרצון פאר הקב"ה, וועמענס מעשימים זענען לרצון פאר הקב"ה, ווער ס'האט אין אַמְּוֹת'דייג מוחשבה, אַז אַמְּוֹת'דייגן דֶּרֶךְ פָּאָר הקב"ה, דעם אַמְּוֹת'דייג הארץ, מ'ברוק זיך מותאמץ זיין, מ'ברוק זיך מתאָמֵץ זיין, מ'זאלמיר מ'זון זוכן דעם אַמָּות, אַבעַר דער בוחן כליות ולב ווייסט יעדן וואו ער האלט.

דער בוכ"ע זאל אונז העלפֿן מ'זאלמיר זוכה זין מ'זאלמיר גיַּין אין דרכּ האַמָּות, אַז מ'זעהט קוממען צו אַקְשָׁיא מִי וְמִי הַוּלְּכִים, ווער זענען די הַוּלְּכִים, זאלמיר זיך נישט שְׁעַמְּעָן, ס'וועט אַמְּהָלָה זיין אַז ציַּיט מ'זעהט פְּרַעַגְן, זאלמיר קאנען ענטפְּרָעָן אַונְס' זעמיר געוווען פון די הַוּלְּכִים בְּדַרְכְּ הַאַמָּות, השִׁיחַת זאל אַונְס' העלפֿן מ'זאלמיר זוכה זין דערצון. דער אייבּירשטער זאל העלפֿן מ'זאל די זכיה האבן קודם ביזדערויליל טאָקע אין די ימי השׁוּבְּבִּים מ'זאל מִתְּקָן זיין וואס מ'האַט פּוֹגֵם געוווען, אוזי ווי ס'שטייט אלו ואלו אַוּמְּרִים וכ'ו', בנערינו ובזקנינו, זקנינו מיט לדותני, יעדער אוֹסְפַּץ זיין בחינה, מ'זאלמיר נאך די זכיה האבן מ'זאלמיר נאך פָּאָרַעַטְּן, מ'זאלמיר

ראשון הוא למקרא קודש

ברכת מזלא טבא יעללה ויבוא על ראש רשותה רבינו הרבני החסיד המפורסם בתורה ויראת שמים, הרاش וראשון לכל דבר שבקדושה, תמיד מסור לבב ונפש להקים על הדת ועל מכונה, במסירת נפלאה עד אין לשער,

הזה"ה ר' יידא הירש שליט"א

לרגלי נישואי בני אחינו דיקר דיזי ליטמן טוב ומול טוב

באולם החדש עטרת מאיר צבי בקרית יו"א

ברכתינו צרופה, במדה גדולה, שהביה הוה היי עלין לתורה ולמעש"ט ולבנין עדי עד, על דרך ישראל סבא, ויזכה להעמיד דורות ישרים ומכורכים מתוך נחת והרחבה, עדי נזכה לישועת של ישראל ושמחתן בביאת משיח צדקינו בב"א.

הכ"ד בירך המברכים בשם כל המשפחה

מעתקי שמעועה

ענינים נפוצים ושיחות קודש
ממן דביה"ק ז"ע

מאוצרו הטוב של הרה"ג ז"מ"ה
רבי נתן יוסף מיזעלס זצ"ל

ריש מתיבתא דסאטמאור ואיש אומנו של רביה"ק ז"ע
- נרשמו ע"י חתנו הרה"ג אבדק"ק טשאטע שיליט"א -

בשאלה כמה מה לעשות, ומزن דיבר בקדשו כי עיקר חינוך הבחורים הוא שלא יסתכלו על מקומות שאין להסתכל, וזה הוא שימירת עינים שירגלו שלא להסתכל, אבל אין התכליות שיסورو הרע מן העולם, ואין לבנות ע"ז בגין של אבנים, רק להרגיל את הבחורים שלא להסתכל.

וכיו"ז הפירוש של הרה"ק רבי ברוך ממעזובוז זצ"ל עלamar ה'כ' בתחלים העבר עני מראות שוא, ודיק שאיינו כתיב העבר שוא מעני, אלא העבר עני מראות שוא שהעיקר הוא שלא להסתכל בהרעה].

דבר דבר על אופניו

אחד מראשי הישיבה בא בטרוניא שאין סדר הישיבה מסודר כדת מה לעשות בכל שעה ושעה במשך כל הזמן, דבר דבר על אופניו, ויש מקום להוסיף בסידורין. ובא בעצה שיסדרו קודם הזמן כל העניינים וכל הממצבים, שאם יהיה כזה יעשו בסדר זה וכדומה, והכל על מקומו יבוא בשלום, והלכתி לשאול את דעתך זי"ע על זה, ענה מREN: "א בחור אייז נישט קיין ציגל, א בחור אייז א לעבעדייגער מענטש" ... ולא שיך לסדר הכל בראש שהכל לפי העניין ולפי המצב.

ימי שwon ושמחה לילדים

בר"ח אדר שנת תש"ט ה' אסיפה של מלחינים ונאספו שמה כל מלמדים המוסדות, ומרן זי"ע ישב שם, וחזרתי אז על כל הדברים שאמר מרן זי"ע מאז אסיפה של המלחדים בשנים קדרמוניות, ומרן זי"ע ישב שם ונראה כמתהננים, וכשגמרתי כל הדבריםנענה מרן זי"ע והוסיף לדבר אחד עדין צרייכים להזהיר: שהיות שהוא ר'ח אדר וימי שמחה, צרייכים המלחדים להסביר להילדים שענין פורים אין זה עניין הוללות, רק עניין של שמחה וכו', וה' הדבר לפלא גדול, שכבר ה' יז תס כוחו עכ"ז הבהיר על דבר זה מה שלא הרגישו שאר המהנכים שם.

לימוד ספרי חסידות

שאלתי למREN באיזה ספרי חסידות שיך בדרך כלל להבחורים למד, וע"ז השיב מרן זי"ע שלכל אחד ואחד יש לו תוכנת הנפש אחרת, ולכל או"א שיך ספר אחר, וההפרת שיע"ז יאמר איזה ספר ילמודו, ואמר מרן ספרי באր מים וכיודרו של שבת שיך לכל בחור, שיש לו שפה ברורה ונעימה מיוחדת לכללות הבחורים, וכן ספר מאור ושם שיך לכל הבחורים.

לلمוד וללמוד לשומר לעשות ולקיים דרכו בקדוש של מרן הקדוש זי"ע בכל עת להזהיר על המלמדים שידעו ויבינו שאין עבודתם רק לענייני הלימוד עם התלמידים, רק חיבורו ורמייא שיגיחו על כל ענייני התלמידים, והביא ראי' מדברי רשי' זצ"ל על מ"ש בוגמ' בבא בתרא דף ח' הלימוד מהקרה, ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד אלו מלמדי תינוקות, ופירש"י זוז"ל: מלמדי תינוקות מצדיקי רבים הן "שלמדין ומחנכנים אותן בדרך טבה". הרי מזה שחויבו רמייא על המלמד לחנכם בכל העניינים הן בענייני חינוך ודרך ארץ.

מלחיף את הזמנים...

זההיר מרן הקדוש זי"ע בדבר קנסות ממן על בחורים, שלענין שימירת הזמן יחייבו עליהם קנסות, דזה לתכליות של הבחור, דמי שאינו מוסדר עם הזמנים איינו בגדר בחור, אבל לשאר דברים לא מהני קנסות, [ואולי ביאור הדבר הוא כן, דרך לעניינים המונעים לתכליות של הבחור העצה לזה קנסות, אבל אם מתרמי שבחור עשה איזה עוללה, אין העצה לזה קנסות].

הלימוד באשמורות הבוקר לבחורי חמד

درכו בקדוש של מרן הקדוש זי"ע היה לשנן בכל עת בחומר העניין של השכמת הבוקר אצל הבחורים, שזה לתכליות הבחור, וכן הוא יסוד על להבא להמשיך בהנאה זו של השכמת הבוקר, ודעתו ה' תמיד שאף אם זה מעכב הלימוד בלילה, עכ"ז לתכליות זה שישיכימו בבוקר כדי שתיתבטל לימוד הערב וישכימו בבוקר. ושובדא ידענא שפ"א עשו הבחורים סדר בקעמאף לקום באשמורות השכם בשעה שתיים בלילה, ורצו הבחורים לילך לישן בהקדם, היינו להתפלל בזמן מעריב ואח"כ לילך תיקף לישון, ועי"ז יתבטלו מלימוד השיעור של הערב, ומנהלי הישיבה הילכו לשאול את דעת מרן הקדוש זי"ע, והסכים לה, ואמר כדי לקום באשמורות הבוקר כדאי].

העברית עני מראות שוא

פע"א בנו בנין בקעמאף להmeshפחות, וה' סמוך ונראה להמקומות שהבחורים סובבים והולכים, והריעשו ע"ז ורצו לבנות בנין ומחייבת של אבנים שלא יכשלו הבחורים עם שימירת עיניהם, אבל הרה"ח מורה יודא רוזענברג ז"ל מנהל הבקעמאף טען כי לדבר זה שיבנו בנין של אבנים צריך להשכמת מרן זי"ע, ונסעו למרן זי"ע

המשך המאמר בעניין הבר אווזא הנקר אמאסקאווי

קבלנו תשובה זו מרב חשוב הרוצה בעלמי שלו, וזה שמי לעלם, עכ' הנני מדפיסם פה, והמשך מאמרינו יבוא בעזהש"ת בಗליון הבא

ועליהם סמכו בכל שאלות אישור והיתר. לモותר לצין החורבן שזה עשה בהירחות, ובפרט שהשוב"ם הנ"ל סיידו גם גיטין קידושין, ואcum"ל.

בזמן ההוא אשר כבר דרו מבני ישראל במקומם המקורי של הבר אווזא "מוסקאווי", נולד להם עוד פעם השאלה אם מותרים לשוחות ולאכול ממין עוף זהה. עיקר השאלה היה משום שרואו כולם, שמיין הזכר מבר אווזא זו אוכל אפורהים חיים מעופות אחרים, שעל כל פנים לפי מושכל ראשון על ידי זה נכנס בגדר "עוף הדורות" לשיטת רבינו תם (חולין ס"א. תוספות ד"ה הדורס).

השוב"ם-מווצי"ם בארגענטינה נחלקו בזאת, אם עוף זה הוא טמא, וכל אחד הביא ראיות לדעתו. ונמננו וגמרו לשלווה הדברים לירושלים לשאול מגאנוי ירושלים חוות דעתם על עוף זהה.

אין לנו ידיעה ברורה ממה שהתרחש בירושלים בתקופת השאלה, וכל ידיעתינו נובע רק מותוון קונטראסו של השו"ב המתיר, הנקרוא "צ'רנון יוסף". אבל המעניין בו יראה שמתוך כל אריכות דבריו משבץ ועליה אישורו של העוף הנזכר. ומותוון דבריו ננסה ללקט ולהבין סיפור הדברים. כמובן שהוא שמספר פרטים לאיסור הרי הוא נאמן מכח הודאת בעל דין, אבל מה שמספר להביא סיעטה לדבורי אין לו נאמנות, וכל שכן שכמה דברים ניכר סתירות הדברים מיניה ובה.

מארגענטינה נשלח זוג אחד צרך ונקייה מבר אווזא ה"מוסקאווי". במשך הנסעה על הספינה מות הזכר, ולא נשאר רק הנקיה. כמובן שזה של מרבני ירושלים לראות בעיניהם אם עוף זה דorous או לא, שהרי עיקר הדורסה ניכר על הזכר, וכן לא היה בידם אלא הנקיה.

כאשר הגיעו לפני הגאון רבי שמואל סאלאנט זצ"ל, סירב לענות על שאלה זו, ושלחם לשאול מזאת הגאון רבי חיים בערלין זצ"ל בנועל הנצי"ב מוואלאזין, שיישב אז בירושלים. כאשר באו לרבי חיים בערלין זצ"ל, ישב לבור מஹות העוף מהה שראה את הנקיה, ומזה ששמע מפי השליח מארגענטינה, ומתלמיד חכם אחד בשם ר' דוד מוזיועצעקע שהיהذر אויזה זמן בארגענטינה והתיישב אח"כ בירושלים.

השו"ב המתיר מספר ששמעו שרבי חיים בערלין שאלו את ר' דוד הנ"ל על אודות העוף, וכאשר הנ"ל ענה שעו"ף הנ"ל מזדווג עם נחשים (שהה שקר), מישר רבי חיים בערלין ידו מההיתר. חז"ן מהה שאין לו שום ראייה על סיפור יפה זו, הרי עצם תשובתו של רבי חיים בערלין לאיסור מכחישתו, שהרי

תשובה הגאון רבי חיים בערלין זצ"ל

אב"ק מאסקעוווע

בנו של הגאון הנצי"ב מוואלאזין זצ"ל

הקדמה

בשנת רנ"ג לפ"ק, כאשר הגיעו קאלאמבווס למדינת אמריקה, נמצא בה בריות חדשות וירקות חדשות, אשר לא נודעו ולא נמצא לפני זה לתושבי אמריקה. אחת מהבריות החדשות אשר נתגלו היה מין בר אווזא הנקרוא כתע "מוסקאווי", אשר מקורו מוצאו בדרום אמריקה, ובעיקר במדינת מעקסיקו וארגענטינה.

כמובן אשר לנו בני אשכנז הנוקטים בשיטת הרמ"א (יורה דעה סימן פ"ב סעיף ג') שאין עוף טהור נאכל אלא במסורת, היה קשה להתריך אכילת עוף זה, אף אם היו בה כל סימני טהרה, שהרי אי אפשר למסורת על עוף שלא רואם אבותינו ואבות אבותינו. אך היו בזאת שני דרכים להתריה. א) לדעת אלו הפסוקים שאף עוף שאין לה מסורת אם דומה מאוד לשיש לה מסורת היתר, יש לומר שגם העוף החדש בכלל המסורת (וכבר הארכו האחرونים איך צריך להיות דומה). ב) אחר משך כמה שנים שמתגדל בית יהודים ויראה בעיל ובירור שאינה דורשת ואכלת, יש מקום לומר שזה השיב במסורת (עיין בדרכי תשובה סימן פ"ב סוף ס"ק כ"ז).

בשנים הראשונות שהתחילה הפצת עוף זה במקומות ישראל, דנו בזאת הפסוקים אם יש להתרם על פי מה שדומים לבר אווזות המצויים, אף שיש כמה שינויים בגופם, ועל פי זה להתרם במסורת של בר אווזות.

בין האוסרים נמנו הגאנונים רבי שמשון ורפל הירש מפראנקפורט דמיין (קונטראס מלוחמות אלקים), רבי נתן אדלער הכהן מלונדון (שם), הగ"ק הדבר יחזקאל משינאואואה (דברי יחזקאל חלק השו"ת סימן ה' - ובדפוס חדש סימן כ'), הקדמה בספר אליה שלוחה. ובזאת אזל בשיטת אביו מראן הקדוש הדברי חיים שאף בשינוי מועט איינו בכלל המסורת), הבית שעירים (שו"ת בית שעירים יורה דעה סימן ק"מ).

בין המתירים נמנו הגאנונים הנצי"ב מוואלאזין (שו"ת מישיב דבר חלק ב' סימן כ"ב), הדברי מלכיאל מלאמזא (שו"ת דברי מלכיאל חלק ד' סימן נ"ז).

בשנות התר"ג נתיישבו הרבה מבני ישראל בארגענטינה. היהודים בארץ ההוא לא זכו כמעט לרובנים מורי הוראה, ורק באו שם על סמך שובי"ם שהיה להם אויזה ידיעה בהלכה,

**דברי החותם בברכה, וד' יהיה בעוזתינו שלא נכשל חס
ושלום בדבר הלכה
ח'ים יעקב שפירא
בהרבות הגאנן מ"ה יצחק מנחם זונDEL זללה"ה מקאוונה
על חותם גושפנקא שלו, חותם בית דין צדק דקהיל
אשכנזים מעיר הקודש ירושלים טובב"א**

יש הרובה להעיר על מכתב זה, ולא יכולם הגלינו. אך למה נאריך אחרי שעיקרו ושרשו של הסוגיא יתבאר בתשובתו של רב' חיים בערלון דלהלן. אך נעמוד על פרט אחד בלבד, מה שכתב להתריר ולא לחוש למה שאוכל עוף מחיים על פי דברי הרא"ש דמשמע דלדעת רשי" אין חשש במה שדורס ורק לפעמים. הנה זה לשון הרא"ש (חולין פרק ג' סימן נ"ח) ודorous ואוכל, פירש רשי" ז"ל שאוחז בציפוריים ומגבה מן הקruk מה שאוכל או דורס עלייו שלא יכולו לתרוק פיו, ולא פריש ובינו לרביבנו תם דאפילו תרגולין לפעמים עושים כן, ופירש ובינו תם שאוכל העוף מחיים ואין ממתיין עד שתמותות וכו', עכ"ל הרא"ש. והרי יוצא מזה להיפוך, שהרי כל החשש בדבר אווזה ה"מוסקאווי" היא שנקרא דורס לשיטת רבינו תם, והרי רבינו תם לפוי שיטתו ודאי לא סבירא ליה שיש נפקא מינה מעור הדורס לפעמים או דורס תמיד, דהרי כל עצמו של רבינו תם שחידש פירשו שדורס הינו שאוכל מחיים היה מכח קושיא זו שתרגולות עשו לפעמים כשיתדרישה של רשי", ואם גם לשיטת רבינו תם בדרישה יש נפקא מינה בין דורס תמיד או דורס לפעמים אם כן מה הוועיל בפירושו החדש. אלא וודאי מוכרא לומר לרביבנו תם כל שאוכל עוף חי אף לפעמים הרי זה בגדר עוף הדורס וטמא. וזה ראה שאין עליה תשובה.

אך מוכרא לנו להעיר, שככל עצם תלית מכתב קctr זה באילן גדול הוא רב' חיים יעקב שפירא זצ"ל, ציריך בירור וחיקויו. שהרי מכתב זה לא נדפס עד שנת תרכ"ד, ורב' חיים יעקב שפירא כבר נפטר ביום כ"ב סיון תרס"ח, כשהשה חדשים אחר כתיבת מכתב זה, כך שלא היה מי שיכחיש את המכתב אף בעת שהגיע לארגנטינה, וכל שכן לא בעת ההדפסה. ויתירה מזו, הרי ידוע שרבי חיים יעקב שפירא זצ"ל היה קשה עלייו על ההורהה בשנותיו האחרונות, עד שצירף עמו מבני משפחתו לישב עמו ולהורות איסור והיתר בביתו, וכן שכן לומר שדווקא בשאלת גודלה כזו הנוגע לארץ אחרת שקשה לידע ידיעה ברורה, בזהות נתחזק ופסק בברירותו, ועוד נגד דעת הגאון המפורסם רב' חיים בערלון, ואך איינו מזכיר שהרב הנ"ל אסרו. כך שככל עצמו של מכתב ההיתר הזה מוטל בספק אם יצא מפי אדם גדול הנזכר.

הגאון רב' חיים ברלין זצ"ל כתב תשובה ארוכה לאסorum עוף ה"מוסקאווי", ועיקר טעמו ונימוקו עמו מושום שאוכל אפרוחים חיים שזה נקרא עוף הדורס לשיטת רבינו תם.

לא הזכיר רב' חיים בערלון אף בגדר חשש וחוק דבר זה שמדובר עם נחשים. כך שנראה שכל הסיפור הזה בשקר יסודו. (הווצרכנו להציג זה, כי ראיינו אלו אשר מקלם יגיד להם וווצחים לדיקק מזה שככל אישרו של רב' חיים בערלון בטעות יסודה, וטה עיניהם מראות שאין לכל הסיפור הזה שום יסוד).

מה שאכן מצאנו, שרבי חיים בערלון שאל על אופן הדרישת ועל אופן אכילתו אם קולט מן האoir, וכאשר שמע שהעוף הנ"ל אוכל אפרוחים חיים ושמם קולט ואוכל מן האoir, כתב תשובה זו דלהלן לאסור עוף הנ"ל להיותו עוף טמא ממש לשיטת רבינו תם.

אולם שליחו של השו"ב המתיר לא ישב בחיבור ידים, ועמל להמציא היתר לשולחו. השו"ב המתיר מספר מה ששמע שרבי שמואל סאלאנט זצ"ל ציווה בעצמו להשו"ב שלו לשחות עוף זה ולאכולו. חוות ממה שאין לנו שום עדות נאמנה על זה, רק מכתב מאיש פרטני שכותב להשו"ב המתיר. הרוי שעצם הסיפור תומו, אחורי שרבי שמואל סאלאנט שלח לרבי חיים בערלון, ורב' חיים בערלון אכן אסרו, היעלה על הדעת שرك עכשו שכך יצא באיסור מפי הגאון רב' חיים בערלון שאת חוות דעתו רצה רב' שמואל סאלאנט לשמעו, דוקא עתה הופיע פתאום רב' חיים שמואל סאלאנט את דעתו ויצווה לעשות מעשה להתריר?

אך מה שאכן מצינו, היא מכתב של רב' חיים יעקב שפירא זצ"ל לראב"ד ירושלים, אותה הדפס השו"ב המתיר בקונטרסו. וזה לשון המכתב:

**בעה בעיר הקודש ירושלים ת"ו, יום כ"ח כסלו תרכ"ח
שלום רב למלעת כבוד הרב וכוי מ"ה יוסף אהרן טראן
נ"י.**

בדבר הבר אווזות שיש להם שניין על פניהם שנראה בעין גבושית אדומה סמוך לחורתמן, ונפשו בשאלתו לחות דעתך אם מותרים הם באכילה.

הנה אחורי שנתרבר לכי הביצים שלהם יש להם סימני טהרה כד וחוד, וגם קורקבנים נקלף, וכן אם ידוע לבבונו שמדוברים יחד עם הבר אווזות שלנו וגם בטבעם הם בכלל שכן ונדמה, כראיה שאין כדי בשינוי קטן זה להחזיקם במין חדש בפני עצמו. וכך אם ידוע בדבר מה שהחוטפים אפרוחים קטנים ובולעים אותם חיים זהה איןו אלא על צד המיעוט, אם כן יש לומר זהה איןו בכלל דרישת, לפי מה שכתב הרא"ש פרק אלו טרופות בשם הרביבנו תם לשיטת רשי" ז"ל דגם תרגולות עושות כן לפעמים. באופן זה נראה לעניותם כי יש להם על מה מותרים לאכלם, ואין לערער עליהם כי יש להם על מה שישיכו.

אוכלו ומהזיקו ברגליו שלא יניד ושלא יגטן כולו לתוך פיו, הוא דרישת. וכן כתוב הרמב"ם בפיירוש המשנה. ודעת רבינו תם שאוכל מוחיים ואינו ממתין לה עד שתמותו. ודעת הר"ן ור' ראה"ה שנוצע צפנוי בבעל חיים ודorous ומטיל ארס בו בחיים. ונודע שספריקה דאוריתא לחומרא, ועלינו להחמיר מדינא כלל הפירושים. וכן כתוב הפרי מגדים במשבצות ס"ק א' דגם האידנא שכל עוף נאכל במסורת, אם ראינו שדורים שבליה בטעות הווא, ויש להחמיר כלל הפירושים.

ויען שקשה לעמדיו ולברר כל זה, באו התנאים וננתנו סימן זהה, אם קולט המاقل מן האoir, או חולק את רגליו, כל זה הי' סימנים על הדרישה, ובידוע שהוא דorous וקיבלה בטעות הוא בידו.

ולפי שהעד לפניהם הגאון מו"ה דוד מזוויעזקע שם קולטיין האoir ואוכלים, ומעלתו כתוב שהעדיו הרבה אנשים כשרים שאוכלים עופות קטנים ובולעים אותם כשם חיים, שהזו עצם סימן דרישת לדעת הרבינו תם. ואם כן הם טמאים גמורים, וכל סימני טורה וכל מסורות אינם מועילים לטורה.

ומה מאי נפלאת שונמאת בගילוותיכם ש"ב אחד מתקUSH לאמור שבחנם אסרו אותם. ועוד שעושה מעשה ושוחט אותם, ומכלו יגיד לו לאמר שכח דהיתרא עדיף. ומעלתו מודיע לי טעמו של השו"ב, שאומר שהוא מזחיק בשיטת הר"ן שלא נקרא דorous אלא כשמיטיל ארס בצפרינוי שדורים על בעל חיים. וחולק הוא השו"ב הזה על הפרי מגדים שכותב שיש להחמיר כלל הפירושים. ונראה שהשו"ב תמן יסודתו על מה שכותב הש"ך שהסכים לשיטת הר"ן, והביא כמה ראיות להזה, ודחה דעת הרבינו תם. אבל טעה השו"ב הזה

ומה שכותב הש"ך ודלא כהעתרת זהב (הוא הלבוש) שפסק כרבינו תם וס"יעתו שדורים ואוכל היינו שדורים העוף ואוכלו מוחיים, היינו שהעתרת זהב פסק בהחלה דעת הרבינו תם, ולא הביא שאר הדעות כלל, והשיג עליו הש"ך שעליינו לחוש גם לדעת הר"ן. ופשט שעלינו לחוש גם לדעת רשי". אבל לא עלה על דעת הש"ך לדוחות סברת רבינו תם להכריע בספרי דאוריתא.

ואם אולי הש"ך רב גביריה וכחו יפה לעמוד על דעתו הגדולה משומן כח דהיתרא עדיף ולהכירע מעצמו בספריקה דאוריתא ולסמן על דעת הר"ן נגד דעת רבינו תם, הרי כל שכן שמצו עצמוני להקל ולהזכיר בהלכות שחיטה ובדיקה. וכי מה בידו להקל בפוגימת הסכין, מחתת כח דהיתרא.

שוב כתוב מעלהו בשם השו"ב הלוזה שאומר גם לדעת רבינו תם שדורים נקרא מה שאוכל מוחיים ואינו ממתין עד שתמותו, מכל מקום לא נקרא דרישת לדעתו אלא אם מכח

קטעים מתחשבתו נדףו בתוך קוונטרסו של השו"ב המתייר, אך השמייט הרבה קטעים, וגם בלבב השו"ב המתיר והוסיף מדיליה השגות על דברי רב' חיימ' בערלין בתוך דברי דבריו, כך שקשה ללמידה ולהתבונן בדברי הגאון. רקתו פה דברי הגאון ז"ל המאירים בבירור הסוגיא. וחייב על דברי הגאון ר"ח בערלין במילואם (כל מקום שיש ג' נקודות, היא משום שהשו"ב המתיר דילג שם על דברי רב' חיימ' בערלין).

תשובה רבי חיים בערלין זצ"ל

על שאלה על הבר אוזות.

הנה כל מה שהאריכו הגאנונים האחרונים בספריהם ובעלי התשובות בתשובותיהם לפלפל על דבר העופות המשוניים בגדים, אלו אוסרין ואלו מותרין, כל אחד לפי דרכו, לא דברו אלא כל זמן שלא ראיינו אותם שדורסים ויש להם כל סימני טורה הנמצאים בשארם עופות ממינים. שלפי מה שהסכימו הפסוקים לשיטת רב' משה בן יוסף בסוגיא דנשך, דכל שיש לעוף סימני טורה די זהה, ולא חיישין טמא דuros, וכן הוא השיטה המהוות בש"ס כמו שכותבו הרשב"א והר"ן ז"ל, והאריכו בזה הפרי חדש והפלתי שכן עיקר לדינא, וכן כתב הש"ך בס"ק ח' בשם המהראש"ל. רק שאנו חננו מחמירם לחוש לדעת רשי" ז"ל בדף ס"ג עמוד ב' ב"ה חזיה, דעוף הבא לפניו אף שיש לו סימני טורה יש לחוש טמא דuros, כמו שאירוע בתרנגולתא דאגמא שהו מזחיקים אותה לטורה ולאחר זמן וואה שדורסת. ועל כן אין שום עוף נאכל אלא במסורת שמסרו לנו אבותינו שהוא טהור. וכן פסק הרומ"א בסעיף ג'.

ועל זה נחלקו הגאנונים ז"ל בעופות המשוניים בגודלותם מהעופות המצויים ממינים, אם הם מין אחד עם העופות המצויים, ומוציאת גם להם המסורת שיש לנו על העופות המצויים, או שהם מין אחר. ובזה המציאו להם הגאנונים המקילים עצות להתרים. יש שכותבו להוכיח מסווגיא דסוף פרק הפרה במסכת בא קמא דף נ"ה עמוד א', דמה דהאי אדרוך קועיה והאי זוטר קועיה אין שניין זה מחייב אוטם לשני מינים. ויש שכותבו להתרים על פי סימני הבצים, שהם צד אחד כד הצד השני. ויש שכותבו להתרים על פי דברי אחרים בברייתא דף ס"ה עמוד א', שכן עם טהורם טהור. ויש שכותבו להתרים מטעם שמזודגים עם המינים המצויים ומולדדים זה מזוה. וכל אלו מבוארים באריכות בספריהם כל אחד לפי דרכו. אבל כל זה כל זמן שלא ראיינו אותם שם דuros. אבל אחר שריאינו שהם דuros, אינם מועילים כל סימני טורה ושום מסורת מאבותינו, וכל גдол הוא מהלכה למשה מסני לעוף הדורס טמא.

ומעתה עליינו לחזור מה הוא דרישת ... דעת רשי" ז"ל בדף ס"ג עמוד א' שכל עוף הנוטן וಗלו על האוכל כשהוא

אחר זה כתב השו"ב המתיר מכתבים במרורות להגאון רבי חיים בערלין, ובهم התאם'ן בעיקר לפסול עדותו של רבי דוד מוזיעצקע שהעוף הנ"ל קולט ואוכל מן האoir, כי לדעת השו"ב המתיר מה שאוכל אפרוחים חיים אינה סימן טומאה כלל, כמו שנאריך להלן, וכנראה אף לא טריה להשיב לרבי חיים בערלין על זה, רק על מה שקולט ואוכל מן האoir הרגיש שיש לו להכחיש את העד), והתאם'ן השו"ב המתיר להעמיד את רבי דוד הנ"ל כנוגע ועד פסול.

זה אשר השיב לו על הגאון רבי חיים בערלין בקצרה, ובתוכה רמז על המכשלה ששוב"ם كانوا שאין להם ידיעה בהלכות חמורות תוקען עצמן לדבר הלכה בכל מקצועות התורה:

להרב וכו' מ"ה יוסף אהרן טראן נ"י

הן שורש ניירוטיו הוא, שהרב הגאון מ"ה דוד מוזיעצקע הוא פסול לעדות. ועל זה אין לי אלא להעתיק לו לשון המדרש ובה פרשת תשא פרשה מ"ז בזה הלשון. אתה מוצא בשעה שאמר הקב"ה למשה לך כי שחת עמר היה תופס בלוחות ולא היה מאמין שחטאו ישראל, אמר אם אני רואה אני מאמין, שנאמר ויהי כאשר קרב אל המחנה וירא את העגל, שלא שיבר את הלוחות עד שראה בעינויו, אפשר שלא היה משה מאמין בהקב"ה שאמר לך כי שחת עמר, אלא הודיע משה דרך ארץ לישראל, אפילו כשהיה אדם שומע דבר מן ייחידי נאמן, אסור לקבל עדותו לעשות דבר על פי אם אינו רואה, עכ"ל המדרש הרבה.

ומעתה לו היא כבודו בקי' בהלכות מקוואות ובהלכות סת"ם ובהלכות גיטין ובכל התורה כולה, איןנו גדול ונאמן יותר מהקב"ה ית"ש. ولو היה כל מעשי הרב הנ"ל רעים וחטאיהם לה' מאד, אין רעים יותר ממעשיו העגל. ואם משה רבינו ע"ה לא האמין להקב"ה על ישראל שחטאו בעגל, איך היה כבודו נאמן אצל עיל הגאון הנ"ל שהוא פסול לעדות. ומעתה הרי כל המכתבים מכל הרבניים והגאנונים המתירים אינם מועליים אלא קודם ששמעו עדותו של הגור"ד מוזיעצקע, אבל אנחנו ששמעתינו עדותו של הגאון הנ"ל אין בידי לפסל עדותו ואין אחר עדותו כלום, ודין זה. וה' השלים ישם שלום.

כעתית החותם

ח'ים ברלין

ואיככה אוכל להאמין שהגאון הלה' כל מעשיו אינם לשם שמים, ורק כבודו הוא בעצם כל מעשיו לשם שמים, והרי גם כבודו הוא בשור ודם.

אחרית דבר

כל המעין בكونטרס "זכרון יוסף" של השו"ב המתיר, יראה שיחד כולם הודהו, הן-aosrim והן המתירם, שהזרכים

מתחילה את העוף בצרפתינו ואחר כך אוכלו מחיים, אבל אם אוכלו מחיים בלבד הכהה תחילת לא נקרא דרישת. ואמנם כן כתוב הגאון ה"ר שמואל שטרארשן בהגותו שנדפסו בש"ס החדש דפוס וילנא לבאר דברי ה"ר שכתב בשם הרבינו שם, שאף על פי שתרגולות אוכלת ש��צים ורמשים בעודם חיים אין זה קרויה דרישת. וכותב הרש"ש, רצה לומר דזוקא דרוש דהינו ש מכאה את הבעל חי בצרפתינו קודם שיאכלנה, וכדמטיים מה ארוי וכו', וכן עם הארץ מכאה ובועל ואינו ממתין וכו', זה קרויה דרישת, מה ש אין כן אונן תרגולות דובלעתן חיים מבלי הכות אונן קודם, אין זה קרויה דרישת עכ"ל הרש"ש.

אבל תנאי זה לא נתברר בלשון הרא"ש והטור וכל הראשונים שהביאו את דברי הרבינו שם, ולא פירשו תנאי זה. ובמהלך מכבוד הרש"ש שנעלמו ממנו דברי הלבוש בעטרות זה שבאייר דברי ה"ר כדעת הרבינו שם שכותב אין זה קרויה דרישת, שכונתו חלק בין שקדצים ורמשים לשאר עופות דמה שאוכל שקדצים ורמשים מחיים אין זה סימן דרישת לומר שכין שאוכל שקדצים ורמשים מחיים גם שאר עופות הוא אוכל מחיים ואנו רואים כמה עופות שאנו יודעים בידאי שהם טהורם והם אוכלים שקדצים ורמשים מחיים עכ"ל הלבוש. מבואר שם אוכלים שאר עופות מחיים ודאי נקרא דרוש לרבינו שם, אף אם איןנו מכאה בצרפתינו שאוכל, ולא כהרע"ש.

אמנם בר מן דין, הרי השו"ב הזה אינו יודע מה הוא סת. דהרי שני סימנים הללו שנתנו לנו התנאים, קולט מן האoir, וחולק את רגלו, איןם בעצם סימן טומאה, אלא הוכחות על הדרישת. וכן פירש רש"י במשנה על החולק את רגלו, בידוע שהוא דרוש. וכן קולט מן האoir גם סימן על הדרישת. וכן הוא לשון הטור והשלחן עורך, אם איןו יודע אם הוא דרוש אם לאו, אם הוא חולק את רגלו או קולט מן האoir ואוכל באoir, בידוע שהוא דרוש. ופירשו, טמונה שקולט ידעו שהוא דרוש. ולכל אחד מן פירושי הדרישת, למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. לש"י, בידוע שדורס על האוכל ומהזיקו שלא ינוד. ולדעת רבינו שם, בידוע שאוכל מחיים. ולהר"ן בידוע שדורס בצרפתינו בצרפתינו מתחילה קודם שאוכל. ולהר"ן בידוע שדורס בצרפתינו ומTEL בהם ארס מחיים. והגמ' שלא ראיינו כל זה, הלא בתרגולותא דאגמא לא ראו מתחילה, עד שהוחזקה לטורה, ואחר כן חזיה ונתברר דדרישה ואכללה. ואם כן גם נחזיק בדעת הר"ן, גם אם נפרש כמו שפירש הרש"ש בדעת הרבינו שם, ואיך שנפרש עניין הדרישת, הרי מזה שקולט מן האoir בידוע שהוא דרוש באופן שהוא טמא.

... מהמדרש פרשת שמיני ויישמע משה וייטב בעינויו, שהוזכיה כrho בכל המחנה ואמר אני טעתי בהלהה. וטעם הכרז, למד לחכמי דורות הבאים שלא יהיה אדם בוש בהזדמן לו טעות בהורה.

בגמרא חולין ס"ב: בתרגולתא דאגמא, שאף שהיה מסורת אצל האמוראים שמוטר, שב אסרוו מפני שנוכחו לדעת שדרוס. וכן כתוב רבינו תם עצמו לענין הסיניגאל"ה והובאו דבריו בבית יוסף יוז"ד סימן פ"ב. וענין בפירוש מגדים משבצות זהב סימן פ"ב ס"ק א' אחר שהביא ג' הפירושים בראשונים על דרישת מוסיים זוזל "ונפקא מינה האידנא, אם נاقل במסורת, וرأינו שדרוס, דקבלה בטעות הוא, יש להחמיר ככל הפירושים".

(אך האמת שאין שום מסורה להתריר עופ' זה, וגם לא שיק מסורת להתריר, כיון שמקורה ממדינת אמריקה שלא עבר בה איש ישראל לפני שנת ר'ג).

עוד ראוי לציין, שהשו"ב המתיר הנ"ל מביא חבל מכתבים מרובנים שמתירים, אך מה נעשה שכולם אינם ידועים בשם בעולם, ואנחנו לא נדע אם אפשר לסמוך עליהם בשאלת גודלה כזו. ולעומת זה הגאון רבי חיים בערלין ידוע בעולם ברוב גודלו וגאונונו. והיחיד מוחרבנים המתירים בקונטרס הנ"ל שמספרם וידוע בעולם הוא הגאון בעל דברי מלכיאל מלאמזא, אבל ראה זה פלא שבעל דברי מלכיאל במקתבו אינו מזכיר אף ברמז שיש בזה נידון אם הוא דorous, רק דן אם אפשר להתריר משום שדומה לעופות שיש עליהם מסורה להתריר. וכנראה שלא סימואה קמיה של הדברי מלכיאל את השאלה בשלימנותה, אך שאין להוציא מזה דעתו לעיקר השאלה אם זה עופ' טמא הדorous.

גם יש בעיר, שעצם אישור של רבינו חיים בערלין מורה שיש כאן שינוי בהשאלה מזוהה בדור שלפני זה, שאז היו גם מתירים. שהרי הגאון בעל הנצי"ב מוואלאזשין צ"ל היה מזוהה עם ה"מוסקאוי" כשהיא הנידון משום מסורה, ואף על פי כן אסורה בנו ובו חיים בערלין, משום שבמיוחד כבר נתעורר שהשאלה אינה רק אם יש לה מסורת היתר, אלא אם זה עופ' טמא הדorous, שעל זה לא דין אבוי בעל הנצי"ב.

(ולעומת זה יש להבהיר, שהיא שmbיא השו"ב המתיר ראייה מר' נפתלי הכהן אדלער מלונדון שמתיר את עופ' ה"מוסקאוי" אף שהוא נגד דעת אביו רבינו נתן הכהן אדלער מלונדון, אין מזוהה ראייה כלל. כדיוע גודל הריחוק מהבן לגבי האב, ובפרט בענייני כשרות הבשר בלאנדן אפס קצה תראה בדברי החפץ חיים צ"ל בספר נדי' ישראל סוף פרק ל', ואcum"ל).

סופר סת"ם
פאר תפילין מזוזות מגילות אוזי אויך פאר בדיקת
תפילין ומזוזות
ווענד אויך צו הערדש לוייבער סופר סת"ם
845-637-0240

מן זו אוכלים אפרוחים חיים, שלדעת רבינו תם (חולין ס"א). תד"ה הדורס זה פירוש של דorous שטוף ואוכל עופות אחרים כשהם עדין חיים.

אלא שהשו"ב המתיר צועק ככרוכיא שהאוסרים טעו, כי העוף הנ"לائق בעלי חיים אחרים בלבד לא בפיו בלבד, וזה איןנו נקרא דorous אף לשיטת רבינו תם, כיון שאוכל חיים בלי אחיזה או הכהה בידייו ואין זה נקרא "דריסה". וכל חילו של השו"ב המתיר היא במאה שמסתמך על דברי הרש"ש (חולין ס"א). על תד"ה הדורס שמה שכטב הר"ן שעוף האוכל זבובים ושקצים ורמשים חיים איןנו נקרא דorous אף לר"ת, פירוש הרש"ש שכונתו מוחמת שאינו מוכה בהזבובים אלא אוכלים בפיו בלבד.

אך פשוט שאין להתריר על פי דברי הרש"ש בלבד, שהרי פשוטות כוונת רבינו תם אינו כן (כי זה אינו דברי הר"ן אלא דברי רבינו תם עצמו, כמפורט בספר הישר לרביינו תם חלק החידושים סימן ת"ג, וכן נזכר זה על שם רבינו תם בחידושי הרשב"א ובתורת הבית להרשב"א). אלא כוונתו שעוף נקרא דorous ורק כשאוכל עופות שהם בני מינו אבל לא כשאוכל זבובים ושקצים ורמשים, וזה מוכחה הן ממנה שסתם ולא כתבת החלוקת באופן אכילהו אלא כתוב רק ש"אכילת זבובים ושקצים ורמשים חיים לא חשבנן לייה בהכי דorous ואוכל" (לשון הרשב"ם בחידושיו בשם רבינו תם), ומשמע שהחלוקת ב"מה שאוכל" שכיוון שאינו אוכל עופות אלא רמשים אין בקרים.

ובאמת כן מפורש בב"ח יוז"ד סימן פ"ב שמשים על דברי רבינו תם שאין נקרא דorous כשאוכל רמשים חיים "אלא דוקא באוכל עופ' מהחימס". וכן מפורש באיסור והיתר הארור כלל נ"ז אות י"ח שכטב פירוש רבינו תם שאוכל עופ' דוקא (וכן בעוד שהוא חי), ומוכחה שההדגשה בזה שאוכל עופ' דוקא (וכן משמע גם בחידושי הרמב"ן חולין דף נ"ט).

(ובאמת דברי הרש"ש צרכיהם עיון גם מצד עצם, שהביא ראייה לדבורי שדרוס הינו על ידי הכהה ביד, מזוהה שאמרו חז"ל שהנתן את בתו לפני פניו עם הארץ כאילו קופטה לפני ארי, מהו ארי דorous ואוכל ואני מומתין עד שתתפיס, ולפי זה הוציאה שדרוס והכהה עניין אחד הם. אך בפשטות לא נראה כן, שאין מומתין עד שתתפיס אלא אוכל מיד בעוד שהם חיים ועם הארץ איןו מומתין עד שתתפיס מן הкус על הכתה).

ולפי כל זה נמצא שכיוון שגם השו"ב המתיר מודה שהזכר ממין "מוסקאוי" אוכל אפרוחים חיים, שבוי הוא דorous ועודאי לשיטת רבינו תם, והו עופ' טמא, שאין מועיל על זה אף אם אכן היה מסורת להתריר, דהיינו מסורת בטעות. וכדמפורש

כמה גדולים דברי חכמים

ווען מליענט דעם ציטונג באמערכט מען אפשר נישט אויפן ארט ווי זויט דער גיטט דרינגעט אידין און שעדייגט, "אנטראקטס" באמערכט מען אויך ערשית וואכן שפטער, ווען מהאט אריינגעאטעט דעם זויסן פאודער האט מען נישט אמאל געהלומט איז עס דראעת אים א מיתה משונה, ערشت וואכן שפטער קומען ארויס די סימפטאמען און מלוייט צום דاكتער, דעמאלאט איז שוין אפטמאל צו שפטער, דער טויטליךער סט האט שוין געגעשטעט און די לונגען און טאטאל חרוב געמאכט דעם אטעמען סייטעם.

ווען איז דער מענטש געשעדייגט געווארן? ווען ער באקומט די סימפטאמען? ווען ער שפירט שוין איז ער איז קראנק? ניין! און נאכמאל ניין! אין די ערשטע מינוט ווען ער האט אריינגעאטעט דעם זויסן פאודער וואס אנטהאלאט דעם סט, דעמאלאט האבן די באקטעריעס אריינגעדרינגען אין זיין קערפער און אנגעוהיבן צו אטאקרין זינע לונגען, מהאט דאס ליידער נישט באמערכט צייטליך, און ווען מאכט זיך איז אפטמאל צו שפטער, עס העלפת שוין נישט קיין אנטיביאטיקס, דער מענטש איז קאפוט.

דאס זעלבע איז מיטן סט המות פון דעם ציטונג וואס אנטהאלאט און ארגען סט פון אנטראקטס, עס מאכט חורבנות און אידיישע הייזער, זויל גDEL המתחטיאו יותר מן ההורגו, צו ערצעין א יוגענט, קינדער, בחורדים, לומדי תורה, און אברכים, אפזולאכן פון חכמי התורה, פון דעת תורה, פון שלחן ערוך און פון פרידיגע צדיקים, דאס איז ארגען ווי אנטראקט און אנדערע שעדליכע באקטעריעס רח"ל.

אין כל חדש תחת השמש...

דרפאָר וועלן מיר ציטירן פון ספר "נחלֵי דבש", געדראקט אין לבוב שnatת טרפ"ט, וועלכע ברעננט אראפ פון

ויאוזוי חכמי ישראל פאר הונדרט יאר צוריק האבן אפגעשאצט די לייצני הדור וועלכע פארשפריטן און די ציטונגגען ביליג שפאָם און לייצנות אקען די רבנים, דיבנים, וועלכע זאגן מושב און פירן דעם כל ישראל אויפן ערלבּן וועג.

עט לשוחק...

די לעצטערע יאָרֶן האט זיך און אונזער לאגער געשאָפּן ציטונג וואס איר ציל איז אפּצולאָן און צוונישט מאָן אַיעְדֵן ערליךן רב, דײַן, ראש ישיבה, וואס איז נישט לוייט זיעדר געשמיַק, מיט שקר און לייצנות, און מיט דעם קארמען זיך דעם יוגענט וועלכע פאַסְמַן אַקְעֻזָּן זיך דערמיט, וואס האט שוין באַווּזָן אַפְּצָוּקִילְן פֿוּלָעָן זיך ייְעָרָעָע יונגענטליך פון אַידִישְׁקִיט, אַן קִיְּן שָׁוֹם גַּעֲפִילְן צו אַידִישְׁקִיט, וואס דאס איז דער אַמְתַּעַד צִיל זִיעָרָעָע צו שאָפּן אַנְיָעָמָן בְּרִיהָ, אַ יְוָגָעָנָט וואס שְׂרָעָקָט זיך נישט פָּאָרֶן דַּעַת תּוֹרָה, פָּאָרֶן גְּדוּלָה תּוֹרָה, לאַכְּטָאָפּ פָּוּן אַלְעָס אַונְעָמָן אַונְמַכְּטָאָלָעָס אַוּוּקָה.

מאָנְכָעָן נָעָמָעָן דָּאָס אַיְּן דִּי הָאָנְטָ צָוְלִיבְּ דִּי אִינְטְּרָדְסְאָנְטָעָה גּוֹיְאִישָׁע שְׁפָאַנְאָזָש אַרְטִיכְלָעָן אַדְעָר פִּקְטְּשָׁעָרָס פָּוּן דִּי גּוֹיְאִישָׁע פְּרָעָשָׁע אַדְעָר אַנְטְּרָדְגָּעָט מִיט וואס דער "בלאָטָה" אַיז אַנְגְּעָפְּקִיעָוּתָה, אַונְזִיְּמָן נִישְׁט אַוִּיף אַז גּוֹלִיכְצִיטִיג בְּרַעֲנָגָעָן זיך מִיט דַּעַם סְמַתְּמָתָה פָּוּן שְׁפָאָס אַונְזִנְתָּא אַוִּיף דִּי תּוֹהָהָק אַוִּיף גְּדוּלָה תּוֹרָה, אַוִּיף צָדִיקִי עַלְיוֹן פָּוּן פְּרִיעָרְדִּיגָּע דָּרוֹתָה.

צו זעלאלט א טאטע אַרְיִינְגְּעָבְּדָעָגָט אַיְּן שְׁטוּב אַעֲנוּוּלָאָפּ פְּאַדְעָכִיגָּט מִיט "אנטראקטס", דער סְמַתְּמָתָה וואס האט גְּעוֹוָרָפָן שְׁרָעָק אַוִּיף גָּאנְץ אַמְעָרִיקָע, צו זעלאלט דער צָוְלִיב אַגְּרוּסָן טְשָׁעָק פָּוּן הָנוּנְדָּרְט טְזִיעָנָט דָּאלָאָר אַיְּן דַּעַם עַנוּוּלָאָפּ זיך יאָ גַּעֲטְרִוִּיעָט צו עַפְּנָעָן אַעֲנוּוּלָאָפּ מִיט סְמַתְּמָתָה אַיְּן פְּרָאָנְטָ פָּוּן זִינְעָר קִינְדָּעָר.

כמה גדולים דברי חכמים

אנשים כל אחד מברר טענותיו בפני רבים ומוכיח צדקתו, וכן היה ראוי שיעשה קרת לבך בפני העדה טענותיו, אבל מה עניין ליצנות לכך.

אלא הוא ידע האמת בלבו וכן כולם וכו', א"כ לא יעלה בידו להמשיך לב המון בטענותיו שאין בהם ממש, על כן תפש בערמה את האמצעים של שאר הרשעים, אשר במקום שאין להם להוכיח צדקתם משחמסים בדברי לשפט בלבד, והיה הולך כל הלילה בדברי ליצנות משפט שטרת המשיכם אחורי כמו עיוורים, ומה רבינו אמר סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים האלה פן תשטו וגוי.

כי האמצעים שימושיים בהם שמלויגים על דברי חכמים בדברי ליצנות, אפשר להזיק מאד צואה רותחת שקשה לגוף כשאין מסיריהם אותה תרעיל את הגוף, כן האנשים האלה, עכ"ד.

הרץ שלך לפניך...

די מורה' דיגע ווערטער זענען קילורין לעינים אין אונזער היינטיגן מצב, וווען אויף יעדע פאסירונג וווען ס'אייז נישט דא קיין הסבר המתקין על הדעת, איז די תירוץ עפעס א ליצנות, יא פשט נישט פשט, די עיקדר איז די קעלבלעך קוייפן עס און זענען פרידליך, און דורך דעם ווערט נתרומם קאן החסידות בייז עס קומט אונטער א ניעג עעשעניש און מאדריך פאבריצירן עפעס פריש.

איןטערטנסנט איז איז בי סי' וועלכע מערכת עס קומט אונטער, און אייר ווועט פארהאלטן פאר געויסע מענטשן דערוועגן, היתכן?, ווועט זיך וווענדן דער תירוץ פאר ער האט געל'ינט דעם בלעטל אדער נישט.... בעפאר דעם קען מען נאך עפעס רעדן צו אים, דערנארק איז שוין נישט דא צו ווועט צו רעדן, וויל' הצעיטונג מדבר מותך גורנו....

בלוייז אויב מיר וועלן זיך האלטן אויף די פריערדיגע וועגן, וועלן מיר בא"ה קענען לוייבן הש"ת איז ברוך אלקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן הטוענים, מיר גיינע מיט די תורה און דאס גיט אונז אושר וועשר און פירט אונז אויפן ריכטיגן וועג עדי נזכה לביאת משיח בב"א.

ספר דברי שלמה, פון א גдол פון יגען דורך, וויאזוי מהאט אמאל אפגעמאסטן אצעלכע צייטונג שרי'בער וועלכע באפאלאן תלמידי חכמים און יראי ה' מיט ליצנות אין זיירע צייטונגגען.

"עובדת קלה יש לפני כמה רשיעים בזמננו, כשרוצים להשפיל כבוד גדולי התורה, עושים כן רק על ידי ליצנות בלבד, כי אין בידם טינה שיש בה ממש נגד תלמידי חכמים ומוכחים בעם, ולא נשאר לפניהם עצה אחרת, רק תחבולת זו של ליצנות, ובזה נקל לפניהם לתפוס בראשם אנשים כשירים ותמים ולהמשיך לב המון אחריהם. כמו שכתוב בספר לקוטי עצות דהיעקר הוא היליצנות שמנוע מכם, ומה עלתה בימינו בעוה"ר, שמי שיש לו הכרzon לדבר ולכתוב בעותנים דברי ליצנות לעזר בזה עניין המון ולהעלים ע"ז האמת ולכשות השקר, מעמידים אותו לאיש גבוח, ומכבדים את האיש הזה כאילו היה גודל ואילו יש ממש בדבריו, ולהיפוך אנשים כאלה מלאים העולם

בדברי שקר, וראוי להוציא אותם מהחברותא

המלעיג על דברי חכמים...

דער ספר שריביט וויטער: כמו ששמעתי בשם הגאון הצדיק ר' שמיעון סופר ז"ל אב"ד קראקא, בהא דאמרו חז"ל דכל המלעיג על דברי חכמים נידון בצוואה רותחת (גיטין נ"ז), דהכוונה דאיש זהה המלעיג על דברי חכמים הוא מרעל את הרבים ע"י ליצנות יותר מאשר מסית, כמו צואה רותחת, שם לא תדחף ויסירו אותה מהגוף תשחית את כל הגוף, כן האיש הזה ע"י ליצנות מסווקן מאד להחברה, וצריכין לדונו כדי צואה רותחת לדוחות אותו מן הסביבה, ולהרחקו בכל מה אפשר, ודפ"ת.

וכן היה בחלוקת קרת נגד משה ואהרן, שהם עשו הכל עפ"י ה' והוא יצא לחילוק עליהם, אך לא היה בידו שום טינה כזדקה נגדם, נפל גם כן על תחבולת זו והשתמש רק בדברי ליצנות כדי לעוזר עניינים, כמו' רשי' עלי הכתוב ויקהיל עליהם קרת את כל העדה, בדברי ליצנות, כל הלילה היה הולך אצל השבטים ופתח אותם כי' עד שנתפסו כלם. וקשה מה עניין ליצנות לכך, הלא כשייש מחלוקת בין

הרשותים מתקיימים על אלהיהם המשך

הדברים נכתבו עת עלה על "נמא מלוכה" פוקר אשר שם שמו" ה' שנור בפיו

איינס פון א סעריע מאמרין פון הגה"ח ר' יוסף ל'ם זצ"ל פון זיין ספר יוסף דעת

דער מהבר א תלמיד פון מירער משגינה הגה"צ ר' יוחנן זצ"ל, א מקורב צו גדרוי הדור הקדום ובפרט צו הגרא"ז מריסק זצ"ל.

ער האט געוואונט אין אמריקען שואב געווען מבארו באר מיט חיטס מון רבינו הקה"ט זצ"ע, און לעת זקונטו האט ער געוואונט אין בני ברק, ואו ער אויז געווען פון ד' שרידים אשר ד' קורא, א בעסן נלהב, א פיירגענער להומן קענען די מדינה הציגוינט און פון ד' נקי הדעת ואס האט מיט געוואלדיג פקחות גענומען דעם שקר פון ד' ואס זענען זיך מהתבר צו ד' ציונים, און אופנאנדעקט דעם פסק פון ד' רעליגיעער פארטיען און זיירע צייגונגען, ער אויז נפטר געווארן אלס זקן מופלאג קרוב צו הונדרט יאר, ב' דרא"ח אדר ב' תשנ"ב, יהא זכרו ברוך. זיינע מאמרין זענען טילמאָל געוודמעט אין אַפארטָם פון לילענגן פון זי אויף אונגער צייט אין היינטיגן מגב.

וכך יש הרבה בעלי תשובה ממיין זה (אין הכוונה חיליה לבע"ת האמתיתים שהתרטטו לתומ"ץ למורי והפכו א"ע למגרי, אלא המכון הוא לגבי בעלי תשובה שנערכו בחזי הדריך ומספיק להם, אין בדעתם להיות כמו "מאה שערדים" וכדומה, אלא למחזאה לשוליש ולרביע) וכן "צדיקים" דמעיקרא, שמאז ומתמיד יש להם מין "הכרה" כזאת, שיש "משהו", וכל אחד יש מדרישה שלו במין "אמונה" זה.

אין סוג אמונה זה חדש, כבר הי' לעולמים, אחד חושב שאין הכל גלי וידעו לפניו, ואחד אומר שידע רך מלכים לא מה' (תרגום לא' ידעת את ה' לא איתגלי לי' שםא דה', וכփ' שפירשו בה), אחד אמר - אדמה להלין, רך דמיין, אבל גם "הוא" נמצא, ולא עוד אלא גם ירא ממן, הנה שמונה עשרה שנה שומע הוא בת קול זיל אהיריב ביתא דורך ואני רוצה לאלכת, הוּא מפחד! והנה מתווכח הוּא עם עמוֹן ומואב היועצים לו להחריב בבית מקדשא, שמא יש בהם צדיקים, שמא יעשׂו תשובה, ויה' לו מפללה כמו שנחריב, הנה הוא גם "ירא שמי"! אמם כמו שאמרנו כמה וכמה דרגות יש בצדיקים ובבעל תשיבות אלו.

בעת האחרונה, "נתגלו" כמה "בעלי תשובה" כאלו בין הלבלברים והדרשנים "בעלי תרבות יונית", כתובים מאמרין - מותוקים מדברש, - מדברים גבוהה - מנופת צופים, קוראים לתשובה - ואין בדעתם לו זו ממצבם הם אפילו כל דהו.

בזהזמנות הזאת, אזכור במעשה השהי' בעיר פינסק פון ד' פינסקער בלאטעס', שמה היו הרבה מן הבuali חיים בעלי מפריס פרסה ושותעת שע פרשות המתגוללות תמיד באשפה, וזה תעונג. פעם עמדו להם כמה אנשים ותמהים למראה עיניהם, איך זה יכול להיות? להתגול בפרש וטיט וטוב לו? הלא ונפש היה הוא? ופתאום מסתווב הדבר-אחר, מגביה את עצמו ומגען מעליו כל הזומה, ועומד ככה זמן קט, הטיפשים העומדים מסתכלים בשביות רצון, הלא רואים כי לא היה יכול לשבול להיות כל זמן עם הטיט והלכלך, וסוף סוף עומד הוא מהלclinן! אמם אינו עובר רגע, ועוד פעם כבר שוכב בთוך הבוץ על צידו השני, ננראה שהה' קשה לו לשבוב כל זמן רק על צד אחד, ולכן קם רגע והסתובב על צד השני למען היה לו יותר נוחות!

וזה "סוד התשובה" של כתבי העתונים האלו, ה' קשה לו לשבוב כל הזמן על צד אחד, על כן קם ומהתפרק על צד השני!!!!

וככה הם הדברים עם הרבה מצחיכים "בעזרת השם", הנה רואה הוא שעוזרים לו, וא"כ הרי כי' כ' גדול אני עד שיש לעבד בעילוניםביב' - גודל וחזק, העמיד תמייד מוכן לשמשני, ועל ידו אני מצחיח שלא כדרך הטבע, נסים ונפלאות - כדיודע.

אמנם יש כזה שאין עבד של', כי' בא בשכר הוא עובד, והוא שכרי של', ואני משלם לו שעירות. דהינו: מתחילה כשהוא עבד "כח" טמיר הבא עלזרתי הנני משלם לו "מכס", קצת מצוחות קלות, וכי' חסר אצל הגוים עובדי ע"ז גם "פרומע" גוים המשלימים מכס לע"ז שלהם בשביב' שבאים לעזרתם, ואח"כ כאשר אני כי' כ' גדול שהאני שולט על "הכח" והני יכול לצוחות אותו גם האקס פאקסו", "קונגען", "ניסים", הנני משלם לו שעירות, דברים קלים אשר אוכל אני להרשות א"ע לשלם.

למשל, הנני יכול לשומר שבת בכמה דברים, ללכת בבית הכנסת לצערמאני, גם לרקוד - מהכי תייתי! לעשות קידוש ולזומר זמירות,amina שבשת תעונג, הנני יכול לרוך סדר בלילה פסח לאכול מצוחות, ארבע כוסות? בחודאי, ואפילו גם מרורי, ומ' מדבר עד מ"קורך" הר' עוד סענדויטש!, בפורים אוכל אני להתחפש ולהכחות המן, לאכול קרעפלאך והמן טאשען, אז שיכור? ביטע שעהן, יהכ"פ? אוכל לאכול סעודה המפסקת, גם לצום כמה שיעות ולילך ייח' ווועד וועד.

אבל לא על הכל אוכל לוותר: למשל, אחריו סעודת שבת מוכחה אני לעשן ציגאר, ולפעמים גם לעשות טויל אל הימס! אחריו כל נדרי - לשנות קצת מי סאדע, אחריו האפיקומן - לשנות שcar העשו' משוערים, דברים כאלו וכי' לא אוכל ל"דאכונין" לוווטר להם. אמם יש מצוחות כאלו אשר אוכל לשלם, ובפרט לחתך כסף לחזיק את הבינעט של הג-ט של', השולחים שילו וסוכני, כל אלו הם דברים קלים, אבל רק עד "גובל", לא הדברים אשר אני צדרין".

נמצא לפיז' שהני גאנץ רעליגיעז', והני יוצא ידי' חובת, אמת, חיליה לא "סאטמאדרו" או מהה שערם-ד'יקער, אבל הנני משלם עם אחוז גדול של מצוחות, א מסורת. הנה כן ה' אחריו מלחתת ששית ימי האפילה, "כולל חזרו בתשובה", אחריו נצחונות כאלו רצוי כולם בשבת שחיל בו שבועות לוכטל המערבי, עם טעקסיס, ודחפו שם טעקסיס", הנה שמעו כי' יש "משלנו" העוזר למשה דין, יש לנו נשק סודי הנקרה תהילין אשר בזוה עושים "ניסים" ורצו כולם לשלםו, "עשית עבודה טוביה" עצרת למשה דין - ומגיע לך טשעך ליום טוב, נא-דיירו" ממיילא עשו תשובה עם קצת מצוחות קלות.

נַפְתָּח צְוִיִּים

כ) בחפוץ יצאת ממצרים

בישועה וזה נושא, כי זה חמוץ תallow, לפי שמה ג hollow מילויים והכלם חוטו חמוץ חמוץ מילויים, רבי יcosaע אין קלחמה חומרה, זה חמוץ כל יסלה, עכ"ל כתלא"ק.

ה) כי נל' צחפזון תול'ו וצמנוסכ נל' תלכון כי כולם
לפניכם כי ומלהיספכט הילקי יסלהיל. על דרכ שאלתית תירוץ
על קוטית כגמיה (וומל' דף ט') זילך מוכיח שחדור
ללהיטויניס ולט' חילך להאלויניס. לדינוי דומס צילך טביכ
לצעילך שיסיכה, כי זס סוכ זמיג, זוכ יסוכ נמי, ולזדר גדול
כח קוסט נמי זליך הליוכות זמן, וככז. וככען זיסיכ נמי,
מאזולר במדרכ (תנומולל חמי סי' י"ג) לטעבר סייחס
נוועניש עט ידי צני חדס כו', כס"ד (ויטען מ"כ) יסלהל
נוועניש עט צ'ה טעומת טולמיס. ועל פי זא מאזולר קפסוק כי נל'
צחפזון, ר"ל כמו שסיך צמיגיס לנדיזו צניש ולט' סייכ
הליוכות בגלוות כל כך, וכו' בגהויל כמו צחפזון תול'ו, ונל'
צמנוסכ תלכון כמו שסיך צגדל רק לאגעטס, ודזון נל' ג'
שנא, רק בגלוות זא יתלהך כמו שאלתנו רוחהיס צגדל
יגתלהך מלך מלך, ומצעילר קמעס להאלויניס, כי כולם לפניכם
כי, ומלהיספכט הילקי יסלהיל, וויס כן יסוכ נמי, ולזיך זא
לארגונוב האון גרבו יאנט זאנט דאס אנטשא.

(3) צהמת חפזון כו"ה רק סכת, מה שים כגדל צין
 אלדים סכואה נס מון סמוקוס כלומר מון במקוקס צלהחדרו, ל'זין
 חפזון שפהנו ותסוקתו לאגיט אל מוחז חפזו, וצעת יולחת
 ממלוכיס לפוי טכלך בענן רק לפניהם, לה סיכ זחפזון כי עט
 יטראיל נחפזו לאגיט אל בענן טבולך לפניהם, הצל לנthead
 לצדוח צ'ג' סמכיניה תסיכה מלפניהם ומלהחדרויס לבן כתיצ
 כי נה צחפזון תמלוח וצמנועס לה תלכו כי טולך לפניהם כי
 ומלהחספס הלקוי יטראיל. הנדאת מעטה נסום, כלוי יקל פליטתן,
 בספער גהויה יטראיל נסם ל'זיו כג'י",ה, בגודת מעטה כל' הלייעזר לאגיהון
 רבץ הלייעזר פלאענעם

ג) לפי סגנולט מלחים לנו כי זכותם מספיק לכינוייםجيد לרמה, וכטולכו לילך בעקבות ולמי, כי הםנו גנגל לזוגות לא"ה, וכל כוותה כוותה מהפazon כמ"ז וחכמתם מהותם מהפazon, אבל בגבולה מהכוונה מהר שיטמරם כטעון מכל וכל צוחרך גנות כחלה כזב יספיק זכותם שיגשו גיד לרמה במשמעותו ולמי בעקבות ולמי מהפazon. כל יקי פרלט ויסכם

ג'ולס זיילס (מסכת פסחים מ"ב עשייה דורות ג') בקצת קותיח

מֵלֶךְ זו שָׁהַנוּ חִוְּכָלָן חֹותָק עַל צָוָס מֵהַ, עַל צָוָס זָהָל
כְּסֻפִּיק צַדְקָה סָלָל חַזְׂוִיטָנוּ לְכַחְמִין עַד סַגְנָגָה עַלְיכָס מַלְךָ
מַלְכִּים כְּמַלְכִּים קְבָּקְבָּה. יְשָׁהַ בְּקָרְבָּתָה שָׁדָה שָׁדָה
לְהַכְּלִילָה מֵהַ שָׁתְּכָה אֲזָל נְחַפְּזָן כְּחִילָוֹת שָׁדָה לְכָס צְמַרְלָהִים
צְמַרְלָהִים עֲגֹתָה מֵהַ צָּהָן צָהָן צָהָן גַּוְלָסָה מַמְלָהִים וְלֹא יְכָלָנוּ
לְכַחְמִין מֵהַ שָׁתְּכָה אֲזָל נְחַפְּזָן כְּחִילָוֹת שָׁדָה שָׁדָה צְמַרְלָהִים
טוֹזָה כֹּה. וְכַדְבָּר נְחַלָּה דְּבָרִיפָה, כַּדְבָּר נְגִזְיוֹת טְהִימָה עַל
כְּגַהְלָה לְחַוִּינָה צָהָן צָהָן תְּלָהָה וְצָמְנוֹסָה לֹא תְלָכָן
וְגַוְיָה, צְמַלְמָה בָּנָה זְלָה כְּפִיסְקָה, צְפָסָוק עַלְמוֹ פְּלָשָׁת רְהָבָה
צְפָסָוק לֹא תְלָכָל עַלְיוֹן חַמְּן צְבָעָת יְמִיס תְּלָכָל עַלְיוֹן מֵהַ
לְחַס עֲנוֹי צָהַפְּזָן יְלָהָת מַהְלָץ מַמְלָהִים, לֹא צָיִן נְכָרָהָת
קוֹשִׁיחָה זוּ, צָיִן כַּבָּר בְּלָגִים רְצָיִי צָהָת כְּקָסִיחָה וְתְלָהָה, זְהָבָה
לְסָזָן רְצָיִי, צָיִן צָהַפְּזָן כּוֹ, וְחַפְּזָן לֹא צָלָק כִּיס הַלָּה סָלָל
מַמְלָהִים, צָקָן כּוֹה חַוָּמָר וְמַחְקָקָמָר מַמְלָהִים עַל כָּעָם וְגַוְיָה, חַדְרָה
בָּלָיָה סָפָק רְצָיִי זְלָה בָּמָה שְׁפִילָתָה וְחַפְּזָן לֹא צָלָק כִּיס הַלָּה
סָלָל מַמְלָהִים, כַּחֲבָד כְּנָן כְּדִי לְמָהָן קוֹשִׁיחָה זוּ, דּוֹדוֹלָה חַפְּזָן לְיָנוּ
מַעֲלִיָּתָה כְּסַחְפָּזָן כּוֹה מַד בְּגַנְגָל, חַדְלָה צָלָק צָהַפְּזָן
מַד בְּמַמְלָהִים כִּיָּהָה, צָעָל הַפְּסָעָה וְעַל חַמְּתָה שְׁמָרְלוֹו לְחַטָּם לְצִיִּי
חוֹלְיוֹן מַכְרָה, זְהָבָה מַעֲלָוֹתָה. וְכָמוֹ שְׁפִילָתָה רְצָיִי כְּנָן כְּבִזְיָה
בְּזִיקָּוֹת, צָיִן צָהַפְּזָן יְלָהָת, יְכָל חַפְּזָן לְיִסְרָהָל וְלְמַמְלָהִים, תְּלָמוֹד
לְוָמָה, וְלֹכֶל צָנִי יְסָרָהָל לֹא יְמָרֶן נְלָכָד צָוִיכָה חַמְּרָה עַל סָס
צְפִיסְקָה זוּ מַסְעָמָה כְּסַחְפָּזָן כִּיס לְיִסְרָהָל, סְכָרִי חַמְּרָה עַל סָס
צָלָה כְּסֻפִּיק צַדְקָה סָלָל חַזְׂוִיטָנוּ לְכַחְמִין עַד סַגְנָגָה עַלְיכָס
מַלְךָ מַלְכִּים כְּמַלְכִּים קְבָּקְבָּה וְגַהְלָמָה, חַדְרָה כְּכָוָונָה צָוּ צָלָה
כְּסֻפִּיק בָּצָעָק נְכַחְמִין דָּרָךְ כְּרָבָה סְכָלָכוּ צָוּ מַרְעָמָסָה
לְסָכוֹנָה סָס גַּלְגָּלָה עַלְיכָס קְבָּקְבָּה, כְּדַכְמִיאָה וְיְסָעָה מַסְכוֹנָה
כוּ וְכָיְסָרָה כָּלְגָּדְלָה יְמִיסָּה, כִּי בָּלָנוּ דָּרָךְ כְּסָוָה צָהַפְּזָן
כְּלָדָבָה וְצָוּ לְסָכוֹנָה סָס גַּלְגָּלָה עַלְיכָס יְמִיסָּה, כְּמָרָה שְׁנָהָמָר
צַדְקָה, חַדְרָה מַזָּה מַתְבָּלָה מַכְוֹת זִיהָתָה סָמָה. וְחַפְּזָן זָהָב
צַדְקָה, חַדְרָה מַזָּה דְּמַחְזָן יְסָרָהָל סִיקָּה, כְּמָרָה שְׁנָהָמָר
יְסָרָהָל כִּיָּהָה קְוִיָּה נְדֻכָּתָה, וְכָנָן סְבִירָה לְיָכָה נְדֻכָּתָה
יְסָרָהָל בְּנֵי קְרָמָה בְּכִדְיָה דְּמַחְזָן יְסָרָהָל סִיקָּה, כְּמָוֹתָה צִיקָּוֹת

חולמות, ר"ל שלג יילכו חוץ לזמן, לפי ספק"כ ר' ר' נבנולך בעמידה מכיר גחלוכת למידה, כיינו מ"מ מ"מ עליו חמץ שצעת ימים הילך עליו מזות לחם עני, ממשמע סוכה רמז בגנות, ומח"כ חמר כי צחפzon ילה מחרין מילוי, ממשמע מזב סכמוך כוח רמז בגחלוכת, וכס תרתי דסתריין, הילך דכזיוור כה, שצעת ימים הילך עליו מזות לחם עני כלומר דסמכה כוח רמז בגנות, דהכתי יס לנו זכור ימי עניינו ומילודינו, לפי שנדיזן הילך נטלה בגנות, וזה לפי צחפzon ילה מחרין מילוי, וע"כ ניריך להילך מזב למנען חזור הילך יוס נטתק מחרין מילוי, כלומר הילך צימון פלאתינו ורשות ליה עי"ש ספק"כ צבינן זכ

2) ע"פ מה שיטתם כספלייט סוכרכחו נלה צחפzon שלם יתקשו צמורות, הילך לנעד מילכה בהרין דעת ומכרא אחר שמילקו בגנות הילך ניריך לצחפzon.ogenesis שלם פאה בכתה כי צפאות מיליך"ה ג' צפאות נגלוון כתם צעכית

קושיות ואיבועית בפרשת השבון

ד) מפני סכגמולך כרלהזונך לה סיחך גחלוכת נמיות, מכבי הילך נגמליס ורק לטענה, וכן סיח נגמלוכו זומך לכזק סנילוכ דרכו, ומיד עוזה, ולמ' כיתס גחלוכת כרלהזונך לזכ תמידי קיים לפיקס סיח זייחתס צחפzon ג"כ, כי כל דבר סחלווי קיים תמידי כוח עוזר זמירות לטענה, הילך גחלוכת כרלהזונך סוכה גחלוכת נמיות מצלוי סיוני כלג, רק תמיד קיים, ולכך הילך לדצר זכ חפzon, כי צחפzon מולך על דבר סוכה לטענה וירם סמל יעוזר בזמן, אך ממכו מעשי, הילך דבר סחלווי לטענה היוו ממוכר וכבדלים כתהלו מזוהרים מלה. נגה יפלאל מכםכל פיק "

כ) צחפzon ביתה מפני כערוב רב טנטפהו לך, וכן כמי סיון זכני ישלל נגף צמדצ'ה, ולכך ילהו צחפzon, ולעתה הילך יתקלו גריס ולכך יונרכו לילך צחפzon. הרצת יי"ת פ"ס

ו) כיון סממוריים ילהו צני ישלל לפני זמנם זה גרט שלם כיתס גחלוכת למידה, וכיינו מעמל דלהמו ח"ל סוף צפאות מיליך"ה ג' צפאות נגלוון כלנו למכ וכוי וטהת שלם ימלדו

חזק דבר ?

א] ושחתו אותו כל קהל עדת ישראל בין העربים, כתוב רשי" ובי כולם שוחטים, אלא מכאן שלולו של אדם כמהתו, ע"כ, ולאורה קשה על רשי" וכן על הגمراה במסכת קידושין דף מ"א שם נאמר לימוד זה, למה לא למדותו ממה שנאמר מוקדם בקרא ויקחו להם איש שהלבית אבות, دمشמע אחד לוקח לכל המשפה, וצ"ע.

ב] שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, לאו זה הוא לאסור שלא ימצא חמץ ברשות ישראל בפסח, והנה הרמב"ם פסק בפרק א' מהל' חמץ הלכה ג' דאיינו לוקה משום לא יראה ולא ימצא אלא אם כן קנה חמץ בפסח כדי שיעשה מעשה, אבל אם היה לו חמץ קודם פסח ובא הפסה ולא ביערו אלא הניחו ברשותו, אע"פ שעבור על שני לאוין אינו לוקה מן התורה מפני שלא עשה בה מעשה. ולאורה קשה דהרי בגמ' פסחים דף צ"ח אימעט לה להני תרי לאוון מליקות משום דהו לאו הניתוק לעשה, א"כ משמע דאפילו עשה בה מעשה אינו לוקה, וצ"ע.

ג] ולקחתם אגדות אזוב וטבלתם בדם אשר בסוף וגגו, ובתרגם יונתן ותסבון איסרת אזובא ותטמשון בدمא דבמן "פחדרא" עכ"ל, והכוונה דפחדרא הוא כלי חרס, ודבר זה צ"ב ומה הוסיף כל' חרס, ומהיכן למדותו, וצ"ע.

תשובות יכולם לשולח ע"י הפעקס אל המערכת
או אל האדרעס:

16 Lizensk Blvd. #102, Monroe NY 10950

הקדוד נכו!

ציווה להרוג ע"י שליח.

הב' אה"כ ישיבה מהרי"ט דסאטמאר בפרשבי המדרש אי' תירוץ דוקא בשכר אייכא משום שליח לדבר עבירה, אבל بلا שכר ליכא משום שליח לדבר עבירה, וכן הכי גבי המילדות הי' بلا שכר א"כ שפיר אין שליח לדבר עבירה, ויכלו למיפטר עצמו ע"י הש寥חות.

בנימין טויב

ועל מה שהקשוינו על מה דאיתא במדרש שמשה רבינו הרג את המצרי בשם המפורש, וצ"ע אם אייכא חיוב מיתה באחד שהרג בשם המפורש, האם זה בכלל ההרוגין, וצ"ע.

עי' בספר דבר ש לפיה"ק החיד"א מערכת מ'אות ה' שהביא משווית הלכות קטנות ח"ב סימן צ"ח שדן דחיב בהרוג עם השם.

ח. ב. פריעד

ועי' בספר כסא רחמים להחיד"א שהביא כנ"ל, וכותב ע"ז והרב ז"ל אמרה דרך אפשר לעניין מלכות וכיוצא, אבל הדבר פשוט דיש לו עונש מן השמים.

הב' אה"כ ישיבה מהרי"ט דסאטמאר לכאו' יש להביא ראי' מדברי הרמב"ס שכטב שההורג ע"י שליח חייב בדייני שמים, א"כ כ"ש ע"י דיבור.

הב' י"ג ישיבה מהרי"ט דסאטמאר הנה איתא בספר פנים יפות שהמצרי הי' חייב מיתה בשליל שבא על אשת איש, וכן הרגו משה רבינו, וא"כ ממנו"פ אם נוטקים בזה מיתה על ידי הריגת משה רבינו בשם, א"כ ע"כ הרזי זה מיתה כדבע וחיבים ע"ז, שהרי ע"י מיתה זו נענסים בה מהצרי הנ"ל, א"כ ודאי דעתך חייב אייכא על המיתה.

אליעזר מאראקווטיש ישיבה מהרי"ט דסאטמאר ועל מה שהקשוינו על וtrad בטה פרעה לרוחין על היאור, ובגמ' מגילה דף י"ג איתא אמר רבי יוחנן שהלכה לרוחין מגוללי בית אביה, ופי' רשי' שהי' טבילה לשם גירות. וצ"ע איך הי' שיר' טבילה לשם גירות קודם מתן תורה, דהרי כל מה שטובלין לשם גירות למדין מהא דעתלו ישראל כשבאו לקבל את התורה כמבואר בגמ' במתו דף מ"ז ע"ב, אבל לפני מתן תורה דהה' לכלום דין בן נה א"כ טבילה זו למלה, וצ"ע.

התוריaben במגילה דף י"ב תירוץ דעתו הכוונה לגירות ממש, אלא לרוחין מגוללי אביה, וזה הכוונה ברשי' לשם גירות. והברוך טעם בהגות על התוריaben שם תירוץ שהיו לישראל מצות נוספות שנצטו ע"י עמרם כמ"ש הרמב"ס הלכות מלכים פ"ט הלכה א', א"כ שיעיך שפיר גירות דהינו קיבל מצות אלו ע"י טבילה.

ח. ב. פריעד

על מה שהקשוינו על מה שאמר פרעה להמילדות ויאמר בילדכו את העבריות וכו', במדרש הרבה אתה דלמה צוה פרעה להרוג אותם ע"י המילדות כדי שלא יתבע הקב"ה ממנה ויפרע ממה ע"כ, וללאו' צ"ע הא מבואר במדרש הרבה בראשית דגלמד ממה דכתיב שופך דם האדם באדם דבון נח יש שליח דבר עבירה, א"כ מה מהני ליה פרעעה שהרג ע"י שליח, הא לבן נח יש שליח לדבר עבירה, ועוד שבגמרא סנהדרין דף נ"ז ע"ב ליף רבי ישמעאל מקרא זה דושופך דם האדם באדם דבון נח חייב מיתה אף על עבריון, א"כ חיוב מיתה אייכא בדבר גoms אין שליח לדבר עבירה, ומה רצה פרעה להרוויח עם הש寥חים, וצ"ע.

עיין בבניון דוד מהדו"ק אות כ"ט שתירץ שי"ל ממנו"פ, Dai דרישין משופך דם האדם בדים מצוין על העבר, לייכא למדרש מינוי' דבון נח יש שליח לדבר עבירה וכן להיפוך, וזה הי' עצת פרעה לצוצים דוקא לעבריות, דלהם ממנו"פ לייכא איסור, דהרי אם תאמר דבון נח מצוים על העבר או' אין מצוין על שליחות. ומברא שס יותר, דבאותו איתא ברד"ק דלפרעה הי' איסור שלוח בכלל אף אם אין שליח לדבר עבירה, דבמלך לא שייעיך איין שליח לדבר עבירה, דהרי מחויבים לקיים דבריו, א"כ ע"כ לא הי' לאוות למכרי שהרגו את העברים את העבריות שם ירגו והם העברים, וכן בערמה זו לצאות על העבריות שם ירגו והם איין מצוות על העבר.

הב' יואל ליבערמאן ישיבה ומתייבטאה מהרי"ט דסאטמאר הערת המערכת: ועי' בכל כי חמדה שהביא תירוץ הנ"ל, והקשה ע"ז לא מדיני שמים ע"כ דחיב, כמו שכטב הרמב"ס על השולח שליח להרוג חייב בדייני שמים, וא"כ אכתיקשה מה שאמר המדרש שלא יתבע הקב"ה והיינו מדיני שמים ואיך יפטור מזה, ועי' יש שהאריך לבאר דדלאה הרמב"ס מיيري דוקא בשפיקת דמים ע"י שליח, אבל בהריגת עבור ע"י שליח אפשר דאה"נ דאיינו חייב אף בדייני שמים אם לייכא משום יש שליח לדבר עבירה.

יל' שפרעה לא ידע שאצל בן נה יש שליח לדבר עבירה, لكن

הזמנה ברmittel

הניבו להזמין את כל דידי'וקומי היקרים לחתת חבל להשתתף בשמחת

השלומים א' ב'

לודג'י הולנדתביב למד'יט

שתתקיים א"ד בשעטומ"ז בשב'ק' פ' בא

בביתי 11 מירוץ דרייזו # 103

וביום שמחות ישמח לשבט גם און

הקי' מטבח מענדל ללייבער

דער מדרש דערצעילט:

פרעה בעט זיך בי' מטה און אהרן

וואס זי' האבן האבן באײַנפֿלוֹסְט די אידן צו גלייבּן אין מיר. ווילע
ווען משה איי געוקמען און געזאגט - אוֹ גַּט דער באַשעפֿער פָּונ
אייעדרע עלטערַן האט מיך געשיקט צו איין, אויבּ די עלטערַע וואַלטַּן
ニישט אַנגֶענוּמָען זיַּנְעַן ווערטערַע וואַלטַּן דעַן די אַידַּן גַּגְלִיבְּטַּע
עס איי נאָר גַּעֲוּעַן צְוָלִיבּ זיַּי, וואָס זיַּי, די אַלְטַּע האַבָּן אַנגֶענוּמָען
משה'ס ווערטערַע, אַונְד אַס האַט מִתְּגֻּבְּרַעְגַּט אַדְיַ אַידַּן זָאלַן אוּיךְ
אוֹזְיַ אַטְּן.

דאָס האַט השִׁיְתַּת גַּעַזְאָגַט - אוּיךְ ווּעל זיַּי אוּיךְ אַפְּגַּעַבְּן כְּבָוד, אוּיךְ
די גָּאָולָה ווּעָט זִין דָּורךְ זיַּי, אוּיךְ אַידַּן ווּלְעַן שָׁעַכְּטַן דָּעַם קְרַבְּן פָּסָח
דָּורךְ זְקִינִים.

* * *

סְאֵין גַּעֲוּעַן פָּטַח נַאֲכַט, אַיְדִּישׁע קִינְדְּעַר זַעֲנַעַן גַּעֲזַעַטַּן אַיְן
זַיְעַרְעַ שְׁטוּבָעַר, מִיטְּאָמָּאָל האַט זִיךְ דָּרְעַהָּרְטַּע דָּרְשִׁיטְּרַעְנְדִּיגַּע
גַּעַשְׁרִיּוּן - - - גַּעַוּאָלָד! די בְּכוֹרִים זַעֲנַעַן פְּלוֹצְלִינְג גַּעַשְׁטָרָבָּן, עַס
אוּיךְ נִישְׁטַּגְּ גַּעֲוּעַן קִין אַיְן-אַיְנִצְּגַּה הוּאַי אַיְן וּוּלְכַעַן סְהָאַט זִיךְ נִישְׁטַּגְּ
גַּעַפְּוּנָעַן אַטְּוּטָעַר.

פרעה האַט זִיךְ דָּרְעוֹוּקָט, אַונְד האַסְטִיגְ-גַּעַשְׁוּוֹינְד אוּיפְּגַּעַשְׁטָאָנָעַן
פָּונְ זִין בָּעַט, אַונְד גְּלִיךְ אַרוֹסְגָּעָלָפָן אַבְּעָד דָּעַר פִּינְסְטָעָדָר גָּאָס
אוּיךְ גַּעַשְׁרִיגַּן - וּוּי נִשְׁטַּגְּ מִיטְ זִין קָוָל - "וּוּאוֹ גַּעַפְּנִיט זִיךְ מִשְׁהַ אַונְד
אַהֲרֹן?" מִשְׁהַ!! מִשְׁהַ!!

אין די אוּיגַן פָּונְ אַיְדִּישׁע קִינְדְּעַרְלַעַךְ האַט עַס אַיְסְגַּעַקְוָט
קָאָמִישׁ, וּזִין מַאֲיַעַטְעַט אַלְיַין לְוִיפְטַ אַרְוָם בְּאַגְּלִיטַ מִיטְ זַיְעַן
אַכְּלִיְפְּעַנְדִּיגַּע קְנַעַטַּ, שְׁרִיִּיט אַונְד מַאֲכַט גַּעַוְאָלְדָעַס אַנְגַּמְטַן די
נַאֲכַט, האַבָּן זִיךְ אַיְם גַּעַפְּרָעָגַט, מִיטְ סָאָרְקָאָזָם, "וּוּמָעַן זַוְסָטָו,
פרעה??"

אַיךְ זָאָר מִשְׁהַ, האַט דָּעַר "קָעְנִיגְ" גַּעַנְטְּפָעָרְטַּ דִּי קִינְדְּעַר.

"אַט דָּא וְאַוְינְטַ עַר", האַבָּן זִיךְ אַיְם גַּעַנְטְּפָעָרְטַּ מִיטְ שְׁפָאָט אַונְד
גַּעַלְעַכְטָעַר, יְעַדְעַר אַנוֹוִיְזַעְנְדִיגַּע עַרְגַּעַן אַנְדְּעַרְשָׁוָאָן.

דָּעַר קָעְנִיגְ לְוִיפְטַ אַרְוָם וְזַיְעָטַר זַוְכְּנִידַּגְ, בֵּין עַנְדְּלִיךְ, האַט עַר
אַיְם גַּעַפְּוּנָעַן.

גַּיךְ, שְׁטִיטַ אַוְיכְ אַונְד פָּאָרָלָזָט שְׁנַעַל מַצְרִים", האַט פְּרָעָה
דָּעַרְלִיזְבָּט.

ווען משה רבינו האַט גַּעַוְאָלָט אַיְבְּרַגְעַבְּן אַיְדִּישׁע קִינְדְּעַר די
מִצְוָה פָּונְ קְרַבְּן פָּסָח, האַט עַר צְזַאָמְגַעְרְפָּן דִּי עַלְטְּסָטָעַ פָּונְ די אַידַּן
אוּיךְ זִיךְ אַיְבְּרַגְעַזָּגָט דִּי מִצְוָה פָּונְ השִׁיְתַּת.

מייט וואָס האַבָּן די זְקִנִּים זַוְכה גַּעֲוּעַן אוּיךְ זָאלַן דָּורךְ זיַּי
אוּיסְגַּלְיִזְטַּ וְוּרְעַן? פָּאָרוֹוָאָס האַט עַר נַאֲרַפְּוָן דִּי עַלְטְּעַדָּע אַידַּן, די מִצְוָה אַיְזַּן
דָּאָק גַּעֲוּעַן צַו יְעַדְן אַיְנָעַם?

וּוְיל ווען השִׁיְתַּת האַט זִיךְ אַנְטְּפָלְעַקְט צַו משה רבינו בַּיִם דָּארַן
הָאַט השִׁיְתַּת גַּעַזְאָגַט צַו משָׁה, לְקַח אַסְפָּת אַת זְקִנִּי יִשְׂרָאֵל, טַו
צְזַאָמְגַעְרְפָּן דִּי עַלְטְּסָטָעַ פָּונְ די אַידַּן, אוּיךְ זָאָזִי טַאָקָע גַּעֲוּעַן וְיַי
דָּעַר פְּסָקְזָאָגַט: - וְיאָסְפּוֹ אַת כָּל זְקִנִּים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַונְד עַדְרָאָק
שְׁטִיטַיְ וְיִאמְנַה הָעַם, דָּאָס פָּאָלָק האַט גַּגְלִיבְּטַּע.

הָאַט השִׁיְתַּת גַּעַזְאָגַט - אוּיךְ ווּעל בָּאַצְּאָלָן פָּאָר די זְקִנִּים דָּעַרְפָּאָר

עַיקָּר הַחִינְנָךְ שִׁיחַנְךְ אַת בְּנֵי בּוֹתּוֹרָה וְיַרְשַׁ בְּעָדוֹם קְטָנִים וְאַיְמָנִים בְּשִׁכְלָמָן
וְהַגְּדָתְ לְבִנְךְ בְּיוֹם הַהְוָא לְאָמָר וּכְבוֹד, בְּמַדְרָשָׁה כָּאן רַמְזָנִי רַשְׁעַ גַּם לְרַשְׁעַ
מְשִׁיבְ בְּעַבְרוֹ וְהַשְׁעָה הַלְּ, וְצַלְאֵל אַיְזַי וְהַגְּדָתְ לְבִנְךְ בְּיוֹם הַהְוָא
עֲנִיבוֹן לְכָאן, וְגַם בְּגַעַף הַקְּרָא צַלְאֵל וְהַגְּדָתְ לְבִנְךְ בְּיוֹם הַהְוָא
דְּבָרִים הַהְוָא. וְנוּלְכִי בְּעַוּהָה רַבְּה פְּעָמִים מְאֹבָותִים יִרְאָאִים וְשְׁלָמִים הַמְּחוֹזִיקִים
בְּתוֹמָתְהָ. צַאָן בְּרַשְׁעַ כָּוה אֲשֶׁר לְאָבוֹתָיו לְעַלְגֵן וְאַתְּ מְצֹוֹן הַשְׁלִיךְ אַחֲרֵי גַּיְוָן,
אַכְּלַגְנִין יְלִמְדִינוּ כִּי הַקְּולָר תְּלִיְבָאָה בְּאַבְוֹתָים עַלְגַּיְמָן, שָׁאַיְמָן מְשִׁגְחִים עַל בְּנֵי
נְעוּרִים לְשָׁוֹם עַל לְבָם וְלַלְמָדָם דָּרְךְ יִשְׁכַּן אַזְרָה תּוֹרָה וְיִרְאָת שְׁמָיִם, כְּמַזְוִיהָ עַל
תּוֹרָה וְלַמְדָתָם אַתְּ בִּיכְסָם לְדָבָר בְּסָם, וְדָרְשָׁו חַזְלֵל מְשִׁתְחִילָה לְדָבָר יִלְמְדָיו
לְהַקְּדִים שִׁילְמוֹד שָׁאָר לְשָׁוֹנוֹת, וְכַתְּבַנְךְ נָעַר לְעַלְגֵן פָּי דָּרְכוֹ גַּם כִּי יִזְקַיְן לְאָ
יְסָרָה מִמְּנִי, וְצַרְיךְ לְחַנְכּוּ בְּעַד שָׁלָא תּוֹבָה וְעַמְּקִימָה שְׁאָלָה בְּשִׁלְבָוֹן
שְׁרוֹאָה סְפִּירִי חִיצְוּנִים סְפִּירִי מִינּוֹת וְאַפְּיקָרּוֹת אֲשֶׁר יִכְהִשְׁוֹרְהָ בְּתּוֹרָה הַ, וְטָרָם
יִתְחַבְּרֵר עַם וְרוּמָעִים בְּנֵים מְשִׁחְיִים מְלַעִיגִים עַל דָּרְבִּי חַזְלֵל, וְשַׁתְּוֹ בְּשִׁמְפִים פִּיהָ
וְלְשׁוֹנָם תְּהַלֵּךְ בָּאַרְצָן בְּקוֹדְשָׁו אֲשֶׁר בָּאַרְצָה הַמָּה, כִּי אָזְלָא
הַרְוִי וְמוֹרְיוֹ, גַּם לְמוֹלְעָגְנִי וְיַחְשֵׁב אַוְתָם לְטוּעִים, כִּי צַרְיךְ לְהִיְהָ מִן
מִקְרָדִים לְחַקְמָת אַוְמָנָת אַוְמָנָה בְּלָבְנִים קְטָנִים טָרָם נְגַעַר בְּשִׁכְלָמָן הַקְּרוּבָה,
וַיְפִירְחוּ בְּאַמְנוֹת יִשְׂרָאֵל וּבְתוֹרָה הַ, וְדָרְשָׁו צַלְאֵל, אַז גַּם כִּי יִזְקַיְן לְאָ
נְיַלְלָה כְּוֹנָתְהָ קְרָא שְׁמַהְיָרְ וְהַגְּדָתְ לְבִנְךְ בְּיוֹם הַהְוָא, בּוֹמָן שְׁהָאָה בְּקַטְנוֹתָו כִּי שְׁאַיְנוֹ
יְזַעַד לְשָׁאָל, וְאַיְנוֹ יְזַעַל לְחַבְּדָן כָּלָל, אֲז מְנַחְאֵי לְעַדְרָוּ לְחַזְקָה בְּלָבְנִי
יִשְׁרָאֵל, וְלַחְתָּה וְאַיְמָנִי וְיַחְשֵׁב אַוְתָם לְטוּעִים, כִּי צַרְיךְ לְהִיְהָ מִן
לְבָנָיְמִים הַזְּהָרָה זְהָרָה זְהָרָה, וְהַגְּדָתְ לְבִנְךְ בְּיוֹם הַהְוָא, בּוֹמָן
הַשְׁלִיךְ אַזְרָה וְיִזְרְעָה כָּהָה וְיַעֲבָרְהָ זְהָרָה, לְבָסְוף יִצְאֵן בְּנֵי
הַרְשָׁעָה, כִּי אָזְלָא לְאַיְשָׁה כָּהָה וְיַעֲבָרְהָ זְהָרָה, וְיַעֲבָרְהָ זְהָרָה
וְהַיְתָה מִהְעָדָה הַזָּהָרָה לְכָם, וְתְּהִי מִכְרָחָה לְהַשִּׁיבָה לְזַעַר כָּהָה וְלַזְעַר
לְאַנְגַּלְלָה.

כתב סופר

אשר לא ידע את יוסף

דער פיער פון קנאות זומא ווערט פארלאשן

אין די נישט לאנגע פארגןאנגענהייט האבן זיך אין אונזער מהנה געפונג פיל יודן ואס אין זייר הארץ האט גבערגנטס א פיער פון קנאת ה צבקות קען די פירצחות הדור, בי ידע מינדעסטע עקרית האמונה אדרער עקרית הדת סי אין ארץ ישראל און סי אין חוץ לארץ איי מען געווארן אויפגעבריזט און מקא געווען קנאת ה צבאות, ידע בנודה פון די רעליגיעז ארטיטיען אין א"י האט ארויסגערוף א שארפע רעהקזיע פון אונזער מהנה, און מען האט געהרט דערקען מהאות, מען פלעגט פראטאטטען קען ידע גורה פון עקרית הדת בארכנזה הקדושה, און הענגן פלאקאנן אין די נאנס קען ידע פירצה אין חומת הצנעוט אין אונזער אייגענע מהנה, ווען פורצי גדר האבן אריינגעברעננט די טומאת העמים אין אונזער מהנה זענען פיל להחמי מלחתה הדת אroiיסגעקומווען בחרב ובכנית קען די אלע פירצחות.

די רבנים האבן מיט א קול החזב להבות אש מוחה געווען קען זיירער מעשים, וכברט מירן רביה"ק זי"ע פלעגט וועכנטליך דערמאגען אין זיינע תורה און מעריך זיין בדמיות שליש קען די שערקליכע כפירה און די מרידה במלכות שםים פון די מדינה הציונות, און דאס האט אין אונז אוק אריינגעברעננט או מען זאל מקא זיין קנאת ה צבקות.

אבל יעט האט אונגעכאמט א גליינטינקייט צו אלע עניינים פון חירוף וגירוף און עם געט שווין כמעט קיינעם נישט ארים פון די כלים, מען הערט נישט קיין קול מלחמה במחנה ווי אמאל.

די שודערליךסטע גיעשענישן אסירן אויף די וועלט ואס אין גונע דעם גאנצן כליל ישראל, אין די גאנצע וועלט טומעלט זיך איבער די ציוניסטייש מידינה און זייר התגרות באומות, אלע פעלקלער פון די וועלט בראש פון די ממשלה אמריקה זענען אויפגעבריזט קען די הארטנעקיגע ציוניסטייש רענירונג, וועלכע האלט זיך אויף דורך די שטיעצע פון די אנדרה און דגל התורה, ואס זענען די הייפט רוקן בײַן פון דעם ממשלה זdone, לoit די הוראה פון זיירער אדמורי"ם און ראשי הישיבות האבן זיין ערועלט דעם ראש הממשלה נתני שר", און זיין פירן און די שודערליךסטע מרידה באומות ואס שטעלט אין א סכנה

אין די יעטיגע זאכן די ימי השוכבים", דערמאגען מיר זיך מיט בענקשאפט פון די געהויבגענע שבטים פון שוכבים", ווען מיר האבן זוכה געווען זיך מסתופף צו זיין בצלא דמהמגנותא פון מיר רביינו הקדוש זי"ע, און מיר פלען הערן זיינע הייליגע ווערטער, זיקוקין דנרא דנפקין מפומ מליל רבבן, די פיערדייגע שלש סעודות תורה ואו ער האט אויסגעוואשן יודישע הערצער, און מעורר געווען טויזנטער אידען לתשובה.

עם איז שווין פארלאפן איבער פערציג יאר זינט השכ"ה, דאס לעצטער מאל ואס מיר געהרטן געהרטן די פיערדייגע שלש סעודות תורה פון רבין, עם איז שווין אויפגעשטאנגען א פיער דור אשר לא ידע את יוסף, ואס האט נישט געהרטן די הייליגע דיבורים פון דעם צדיק יוסד עולם, מען דארפ שווין צמוייניגטנס זיין זעכציג יאר אלט מען זאל קעגען געדענכן די פיערדייגע שלש סעודות תורה, און דעם הייליגן מעמד פונעם רבינס שלש סעודות מיט די בכיות נוראות, און פיערדייגע דיבורים וועלכע האבן אויפגעפלאלמת יודישע הערצער.

זינט דאן זענען מיר שווין דורךאנגען אין ירידה נאך די אנדערע, אנהיב פון די ירידה איז אנטשטאנגען נאך דער הסתלקות פון מירן הקדוש זי"ע פאר העכער דרייסיג יאר צוריך אין שנת תש"ט, ואס דעמאלם האט זיך אונגעפאנגען א נייע תקופה, און א הנחה פון א צדיק אמת, עם איז אויפגעשטאנגען פאר זיירער אונין קיינמאל קיין צדיק אמת נישט גיעעהן, זיין האבן ממש נישט קיין באגריף פון עבודה און קדושה וטהרה.

ווי לאנג מירן הקדוש האט געלעבט האט מען קטаш זוכה געווען צו זעהן זיין הייליגע צורה, דאס אלין האט משפייע געווען קדושה, אבער זינט דאן האבן מיר שווין דאס אוק פארלוון, עם האט זיך אונעהובין צו פארשפראיטן אוייך אין אונזער מהנה די אלע דרכי ההשקר, פון פאלשע דרכים פון די גאנצע וועלט, און זינט דאן זענען מיר פורתה והולך אין עבורה, קדושה, אמונה און יראת שמים, און די פירצחות הדור איז זיך אלט מער מתגנבר.

אשר לא ידע אתה יוסף

ביבר, צייטונגגען און זשורנאלאן. און אויך מיט די איזיגערופגען "הײַמישע" צייטונגגען וואס פארסמנן דאס יהדות החדרית.

מען דארכ' מאכן א חשבון הנפש, ווי איזוי לאזט מען דאס צו? אין איז א תקופה וואס די נאנצע וועלט, סי' די ניאישע און סי' להבדיל די יודישׁ וועלט טומעלט איבער די מעשים פון די מדינה, און נאר אין אונזער מהנה הערט מען נישט קיין געשרי. בי אונז, וואס מיר זענען אויפנגצוויגן געוואָרַן מיט א מלחהּ קען ציונות, און וואס מען פלענט דער ציוניסטי שער ראש הכהנים פאָרְפֶּט זיך איז אונז פון די גאנצע וועלט ווערט פאָרְשֶׁוּכֶּט דער נאמען פון די שומרי תורה, און מיר שויזינְגֿן?! מיר דאָרְפֶּן ווֹסֶן אָ דָּאָם רִירְטָן אָונְזָעֵר נְפָשָׁה, ווֹילְיָאָוּב ווערט מען קָאָלְטָן צו אָוּלְכָּבָּעָן גַּעֲשַׁעַנְיִישָׁן אָזִי דָּאָם אָסִימָן אָזִי נִישְׁט אָין אַרְדָּעָנוֹג מִיט אָונֶן, אָון מַעַן קָעָן חַזְׂוָאַלְיָיָם אָזִיךְ מִתְּגַעֲכָאָפֶט ווּעָרָן מִיט די דִּיעּוֹת וואס די גאנצע אַזְּיִינְגָּרְפָּעָן חַסִּידִיָּשׁ וועלט אָין די יִשְׁבִּיהָיָשׁ וועלט אָזִי פָּאָרְכָּאָפֶט.

ווי וויט די גדרים וסיגים קען ציונות ווערן אלס שואכער קען מען זיך איבערציינְגָּן פון דעם פאָקט אָז פֵּיל פון אונזער מהנה ערלייבּן זיך צו שיקן די בחורים לערנען אָין פָּאָרְשִׁידָעָן שִׁבְּוֹת אָין אָרְצַּשְׁרָאָל וועלכָּבָּעָן גַּעַמְּעָן גַּעַלְטָן פָּון די מדינה, אָון גַּעַפְּנִיעָן זיך אָין אָגְזַּעַלְשָׁאָפֶט וואס אָזִי אַגְּנַעַפְּקַעְוּוּעַ מִיט ציונות, אָון טַיְלְדָרְיעָן זיך נִישְׁט מַעְגָּלָךְ אָז בַּיְּאָדָעָן זָאָל דָּוָרָךְ גַּיְּנָאָזָא מַרְיָה בְּמִלְּכָוֹת שָׁמָיִם אָן דֻּעָם וואס עַמְּזָאָל זיך הָעָרָן אָקְולְמַחְמָה.

עם איז באָקָאנְט וואס דער חַתְּמָס שְׁרִיבְּתָן אָין פְּרִשְׁתָּה כִּי תְּשָׁא אָוּפָן פְּסָוק קָוֵל מַלְחָמָה בְּמַחְנָה, אָז יְהֹוּשָׁעָה האָט גַּעַזְגָּטָן פָּאָרְשָׁמָה רְבִנָּיו נָאָכָן מַעְשָׁה הָעֵגָל, אָז אָוּבָה האָט מַעַן גַּעַתְּהָוָן אָזָא זָאָד וּוּי אָוּפְּשָׁטָעָלָן אָנְגָּל אָזִי יְכָעָר דָּא קָוֵל מַלְחָמָה בְּמַחְנָה. ווֹילְיָאָוּב נִישְׁט מַעְגָּלָךְ אָז בַּיְּאָדָעָן זָאָל דָּוָרָךְ גַּיְּנָאָזָא מַרְיָה בְּמִלְּכָוֹת שָׁמָיִם אָן דֻּעָם וואס עַמְּזָאָל זיך הָעָרָן אָקְולְמַחְמָה.

אָבָּעָר מַעַן הָעָרָט נִישְׁט קִיְּנָאָן קָוֵל מַחְנָה פָּון גַּדְּלִי יִשְׂרָאֵל פָּון קִיְּנָאָן שָׁוֹם פְּלָאָזְן וּוּסְאָזְן אַרְוִיסְקָוּמָן מִיט אַשְׁטוּרְעַמִּישׁ מַחְנָה קָעָן די מגיפה פון ציונות וואס האָט זיך אָזִי אַסְטְּגַּשְׁפָּרִיטִים אָין אָונְזָעֵר דָּוָרָ.

עם זענען פָּאָרְהָאָן אָוּלְכָּבָּעָן וועלכָּבָּעָן ווֹילְזָן זיך אַיְנָרָעָן אָז דָּאָם ציוניזָם האָט שָׁוֹן באָנְקָרָאָטָרָט, מַעַן הָעָרָט אָוּלְכָּבָּעָן לְאָזְגָּנָעָן וּוּי "דָּאָם אָזִי שָׁוֹן נִישְׁט אַקְטוּוּלָּעָן", דָּאָם אָלְיָיָם אָזִי פָּון די תְּחִבּוֹלָהּ הַיִּצְּרוֹ. עַמְּזָאָל פּוֹנְקָטָן פָּאָרְקָעָרָט, עַמְּזָאָל קִינְמָאָל נִישְׁט גַּעַוּעָן אָזִי שְׁטָמָאָרָק פָּאָרְשָׁפְּרִיטִים דָּאָם צִוְּנוֹת בַּיְּיָדָן וּוּי אָזִי די אַיְצְטִיגְנָעָן צִוְּמָת, קִינְמָאָל האָבָּן זיך נִישְׁט אַזְּוִיפָּל הַדְּרִישָׁעָן יְהָדָן אַינְטְּמָרְסִיטִים פָּאָרָן קוּם מִצְּבָּה הַמִּדְּנִיה וּוּי הַיִּנְמָט, אָון קִינְמָאָל האָבָּן נִישְׁט אַזְּוִיפָּל הַדְּרִישָׁעָן יְהָדָן גַּעַטְרָאָן דָּאָם אַחֲרִיותָן פָּאָרָן שְׁלֹטָן פָּון די צִוְּנִיסְטִישָׁעָן מִדְּנִיה וּוּי הַיִּנְמָט, אָלָע צִוְּטָנָגָעָן אָון זְשָׁרָנָאָל זענען אַגְּנַעַפְּקַעְוּוּעַ מִיט דִּיעּוֹת כּוֹבוֹת אָן כְּפִירָה וואס פָּאָרְסָמִין צַעַנְדְּלָגָעָן טַזְוְעַנְטָמָעָר יְהִידִישׁ קִינְדָּעָר, אָון דָּאָם דָּרְנִינְגָּט לִיְּדָעָר אַרְיִין אָזִיךְ אָין אָונְזָעֵר מַחְנָה וועלכָּבָּעָן לִיְּגָעָן זיך אָן מִיט

דאָס אָז אַגְּוָאָלְדִּיגָּעָן מוֹסְרָהָשְׁכָּלָל פָּאָר אָונֶז. דָּעֵרְבָּעָר לְאָמֵר נִישְׁט לְאָזָן אוּס זָאָל זַיךְ חַלְילָה פָּאָרְלָעָשָׂן דָּאָס פִּיעָר, לְאָמֵר חָרָץ די פִּיעָרְדִּיגָּעָן דִּיבָּרִים וואס מִיר האָבָּן גַּעַהְעָרָט פָּון די פִּיעָרְדִּיגָּעָן צְדִיקָּי אָמָת, וּבְפִרְטָן פָּון רְבִיהָק זַיכְלָה. מִיר דָּאָרְפֶּן מַעַר עַסְפָּק זַיךְ אַזְּנָגָעָן הַיְּלִינְגָּעָן סְפָּרִים וּוּאָלְמָשָׁה, עַל הַגָּאָוָה, דָּבָרִי יוֹאָל, טִיב לְכָבָב, וואס דָּאָרָט גַּעַפְּנִיעָן זיך די קָוְיִין פִּיעָר וואס קָעָן אָזִיךְ אַגְּוָאָלְרָעָמָן. ווי

אשר לא ידע אתה יוסף

קינדרער און זי' דערציזילן דעם פארכטיגן בילד פונגעם רבינס שלש סעודות און שוכבים' תורה און די השראת הקדושה וואס האט געהערשט אין ביהם". אויך קען מען הערן דערפונ רעקארדייטער טיעיפס וואו מען קען נאך הערן אן אפקלאנג פון דעם קול החזב להבות אש. באטש עם איז איננו דומה שמיעת לראי', עס איז אינגעאנץ נישט קיין דמיין וואס מען הערט פון א דומס צו דעם וואס מיר האבן זוכה געווען צו זען לעבעידג, און עס איז קיין שום פארגלייך נישט, אבער עס גיט דאך א שטיקעלע באגריפ הענדיג מיט וואס פאר א קולות און בכיות והתעדות די דיבור קודש זענען גענזאנט געווארן בקדושה וטירה.

מיר טארן נישט פארגענבן או בי' די ענינים פון ציונות האט מען אמאָל פארגאנסן טיכין טערערן, ווען מיר פלאגען הערן אונזער הייליגן רבין זי' אמערן מיט בכיות נוראות אנטקען די מרידה במלכות שמים, וועלכע האבן אושגענשמדט איזופיל וודישע קינדרער, און עס איז מעכבר די גאולה און איז מסכן דעם כל' ישראל. פלאגען דאס בי' אונז אויך אגירין די טיפע סטודגעם פון הארץ און מיר פלאגען מיטוינען מיט אים. ווי איז זענען אונזער געפלין איזו שטארק פארטעטמפט געווארן או הײנט קוקט מען אן גלייכיגליגן די אלע געשענגיין, עס אינטערסיטט נישט זייר מרידה באומות, חיטומי שכבי, און זייר אנדערע טומאות פון עקרות הדת, מען הערט נישט די אלע איזוגערופגען מגדים ובעל' דרשנשס רעדן דערוועגן?

דאַס איז אונזער איזנציגטער עצה צו חורין די דיבור קודש פון פריערדיגע צדיקים און לערגען זיירע ספרים, און דאס איזנווארצֵלן אין אונזער קינדרער וועלכע זענען א גרים רחמנות איז זי' האבן נישט זוכה געווען צו זעהן די צדיקי אמת, זייר אועירן האבן נישט זוכה געווען צו הערן די הייליגן דיבורים, אַלְזִין זי' קטש לענגען די הייליגן ספרים און דורךדעם מקבל זי' די קדושה פון די צדיקי אמת, און דאס וועט זי' באנגליתן פאר א גאנץ לעכּן און אופישטעלן הייליגן יודישע דורות.

אויב דער הייליגן פיעיר וועט וויטער ברעגען בי' אונז, וועט מען בל'יבן אפגעזונדערט פון די גאנצע וועלט, בי' מיר וועלז זוכה זי' צו ביאת הגואל און עס וועט זי' ומלהה הארץ דעה את הא' וילמדו תועים בינה און אלע וועלז איזנווען דעם אמת, והיתה לה' המלוכה בע"א.

אויך דארפֿן מיר דערציזילן פאר אונזער קינדרער דעם אש קודש פון קנאָת הא' צבקות וואס האט אמאָל געבענט איז אונזער מהנה, אפשר דורךדעם וועלז די פונקן פיעיר נישט פאראלאשן ווערן, און דאס וועט אונז דערהאלטן בי' יודישקייט.

אויב וויל מען או דאס פיעיר זאל וויטער ברעגען דארף מען לאזע הערן א מעכטיגע קול מהאה קען די מהרשי הדת די מחלל' השם די פושעים וכופרים הциונים מיט זיירע רעליגיעזע שותפים, דאס וועט אויך ברעגען או מיר וועלז זיך פולשטענדיג מתבדל זי' פון די אלע חסידיישע, ישיבאַשע, ציונייסטיישע קרייזן וועלכע פאַרטסֶמֶן די גאנצע וועלט, מיט זייר ציונייסטיישׁחַסידות און ציונייסטיישׁ תורה, וועלכע פאגנָן אַפְּלוֹ קינדרער פון אונזער מהנה וועלכע גיעען לערגען איז זיירע ישיבות וועלנדיג זיך וואָרעמען בי' די דאָזְגָּעַ חסידותן וועלכע זענעןanganפֿיקעוועט מיט דעות כוחות.

ימי השובבי"ם

עס איז שווין אויפגעוואָקסָן א גאנצער דור וועלכע האט שווין נישט געהערט די פיערדיגע דברי מוסר און דרישות התעדות וואס מיר האבן געהאט די זכי' צו הערן, ומה יעשה הבן שלא יחתא, או מען לעבט איז איז דורה שלפֿל, און איז טמאָגע וועלט, און דעם איז מען זאל האבן צדיקי אמת וועלכע זאל משפיע זי' קדושה, בפרט ווען די דרכֿי הטומאה והשקר דרינגען ארין מיט אלע כוחות. פול פון דעם זייר דור באָגְרִיבָן אַפְּלוֹ נישט וואס שוכבים' מינט, אויף איזו וויט איז מען קען זיך ערלויבן צו זאגן וויצן און ליצנות אויפֿן חשבון פון שוכבים'.

אַפְּלוֹ די וועלכע האבן נאָך זוכה געווען צו זי' בצל קדשו פון מון הקדוש זי' און הערן זיינע וויטער, ווערט דאס אבער אלס מען און מער אַפְּגָּעָלָט, וואס א יאָר שפֿעטער, און מען ווערט מיטגערסן מיט דאס התגשומות פון דעם דור, און מיטן שקר פון דור. מען זעהט נישט איז די בתי מדרש זאלן זי' פיל פריטאג פאָרטאָג מיט מנינים צו זאגן תהלים בימי השובבי"ם, איזו ווי עם פלאגען זי' אמאָל, וואס לוייט דעם פאָרְדָּאָפְּלָטָן מספר פון אונזער דור וואָלטן די בתי מדרש געדארפֿט זי' איבערגענָפֿולָט עד אפס מקום, און עס איז לידער נישט איז.

וואָס איז די עזה?

אונזער איזנציגטער עזה איז איז שפֿלָדִיגָּע ציטט איז צו חורין די הייליגן דיבורים וואס מיר האבן געהערט, און דאס איבערגען פאר די

מכתב למערכת

כלפי מה הדברים אמורים

בימינו אלה ימי חושך וערפל, ימים שאין בהם חפץ ורצון לדבר שבקדשנה, הקב"ה נסחה אותן בנסיך חדשת, הוא נסיין המעלעפאנ. אין מדובר כאן מעצם נסוי של דבריהם במילים או אסורים, או מנסיון החדשת של ראיית דבר האמורים על ידי המותבל הזה. בונתינו הוא על אותן "קולות" המבשרים, שלא בנוינו הכה שרשים בכל קצבי תבל.

טרם שנדרב מה"kol" בעצם, נשאל שאלה תם לבעל הקול: מי התור לך? ואת? האם יש לך השנאה על זה? והלא ידעת כי היבנת דבר חדש בתוככי בית ישראל, דבר שלא היה מועלם, עירוב כוה, של טוב ורע, והבל באידיש...! הכל תחת גג אחד.

כל ילד ובחור ואברך יכטלו אלפי שעות "באופן יותר" על ידי המעלעפאנ.

כל אחד יקבל שיעורים ודרשות מכל מני חדשות המופיעים בעילם באותו אינטערעס וגעשמאך שעדר הנה הי' ידוע רק לאיזה סונא או דרוש בוגרת.

כל אחד ואחד ינתן לו האפשרות בכל שעות היום לדרוש אל חדשות הגויה, ומעשיהם ופעולותיהם.

עירוב טוב ורע, רבעים ציוניים בולו או שלישי ורביע, מקבלים כאן אותו הטיטול ואתו הכבוד של השאר.

מכנים גיאישע ניעם לאידישע ניעם.

ועל כן באתי בזה למי שבידיו לעשות להוציא המשלה הזאת מתחת ידינו, נא אל ימנע מוה ודי' שברואתי.

ה"ק. ש. ל. פרינד

לכבוד המערכת החשובה חומות הדת הע"י

אחרת תודה למל"ב על פירסום דעת תורה האמיתית, עד תורת הטיעלעפאנ, שלענאת מנגב דוחות שהלך אדרוני, ואין לך יום שאון קללנו מרובה, המעניך חולך וסוער בכל יום ויום, מה שלא הי' עולה על הדעת אשתקה, חיים הוא כבר משל... ואם כבה הוא, הרי כשהיהדות מישתך עם הטעניך, הוא מסוכן בiyorך...

כי אם היהדות בשלענאה כבר הוא מסוכן מאותו מלך וכן וכיסיל שפישט טליופו בכל עת ועונה, מה געשה לאחותינו שהואה נפש עם אותו רוח ההוק שהלך וסוער, במחירות יתרה שאי אפשר לרוץ אהרי, ומכשכ' להפטיקן באיזה אופן שהוא, בע"כ שהיהדות הוא בסכנה...

וכרכו ימים מוקדם שלכל דבר חדש אם הי' הדבר נגע ליהודים, הי' ציריך הסכמה מונוליטי הדור, ומה נס אם הי' נגע לכל יהוד, בודאי לא מאן הדור חולם אפילו שכנים דבריו לאוני המכון עם. ומה אם הוא דבר שמזכנסין לתוך בית יהוד, הלא הוא פשוט בכיעתא בכותחה שצרך השנאה מעלה ע"י תלמידיו המכמים וענין העיטה. ואם הוא דבר שאפשר להביע לתוך "כיסוי" של יהוד, אין ציריך לומר שאפילו איש פשוט לא הי' מכניסו אם לא הי' ידע במאה אהוחים שהוא כשר למחרידין.

אף בשהי' מוכרחים להוציאו איזה עיתון להציבור השומר תורה ומצוות להציגם מורות המודינה, לא הי' עולה על הדעת לעשותו בלי שום שאלה מרוב או מורה.

מה עשה המלך וכן וכיסיל?

הלא הוא כבר מונפה באלה "מנגנים ישנים" שציריך לשאול רב או מורה לפני שרצו להנгин איזה מנגה חדש בכל ישראל, על כן בא בהמצאה הדשה... המהבל המציא בתהבלתו באופן שהרבנים לא יעוזו להתרים נרה, ואדרבא יתקבלו דבריו בהערצה, בידעם כי בנפשם הוא...

ברכת מזל טוב

קול צהלה ורנה נרים ונשא קולינו, להביע מיטב ברוכותינו ואיחולי לביבינו, לכרך ברכבת מזלא טבא, עמוקה דלייכא, למעלת כבוד ידידיינו הנאמן וה נכבד האי גברא יקירה, אהוב למעלה ונחמד למטה, האי מרגניתא טבא, איזר כל' חמדה, איש חמודות ונועם הליכות, נוח לשימים ונוח לבריות, כשמן הטוב תורק שלו בתפארה, בכבוד והוקרה, ידיו רב לו לעוז לכל הפונה אליו לבב ונפש חפיצה ה"ה האברך החסיד המפואר

מוֹזָהָר יְשֻׁעָה טָאָרִים הַיּוֹם

העומד לשרת לכל צרכי ישיבתינו הקדושה בנאמנות נפלאה ודריו רב לו על חלק הגשמי של הישיבה שדוואן בכל עת תמיד לבב יחרט המזג, לרגלי השממה במעונו, בעוז צורו וקונו, בהולדות בתו למז"ט

קיב נא ברוכותינו, יהא רעוא מן קדם אבוחון די בשמייא שיגדל בניו על דרך התורה והמסורת, ויזכה לראות רב נחת ותענגהDK דקדושה מכל יוצ'ח בנים ובנים כשתילי זתים סביב לשלחניך, ויה"ר שיהא תורה וגדרה במקום אחת, מתוק שמחה ונחת, לאורך ימים ושנות חיים עד בית גואלינו אמן.

הכ"ד השמחים בשמחה

תלמידי ישיבה ומתיבתא מהרי"ט דסאטמא/תלמידי המתיבתא, שיעור ב' ושיעור ג'

וגם אנו מצטרפים לברכה יוצאי ישיבת מהרי"ט/ גדול העונה יותר מן המברך, החתן יודא פאלקווייטש

ווען די ערְד ציטערט שווין...

נח ש. וואסערמאן

במברא במודרשים, דאן טוט דאס בלוי שטארקן די אמונה, או איה
דין ואית דיין.

* * *

בָּל מִצְוֹתִיךְ אַמְנוֹנָה...

עס איז זיכער אקטועל זיך מעמיק צו זיין אין די היליגע
מפרשיס אוף די פרשיות, ובפרט דער באקאנטער רmb'ן סוף פ' בא,
או דעריבער זענען פיל מצות אין די תורה ק' אַזְכֵר לִיצְיָת מִצְרָיִם,
און פסח, סוכה, מזויה, תפילין, אוזו"ז, און דערפֿאָר קומט זיך איז
הארבער עונש אופֿר בפסח, וויל דאס איז געוואָלדיגער יסוד
אין אידישקייט, דאס וויזט אופֿר גרויסקייט און שטארקייט פונעם
בוכ"ע, איפֿר שבר ועונש, און איפֿר אמונה אין בריאות העולם, וחידוש
העולם עי"ש.

עס שטייטט די וואר אין די פרשת התפילין, "והי לך לאות על
יך ולזכריך בין עיניך", די תפילין דארף זיין אַז אופֿר פריער, און אַ
זכרון אופֿר שפעטער, אַדרומאָנוּג, מען זאל קיינמאָל נישט פֿאָרגעסען
פֿון דעם די החזקה.

זכור את אשר עשה לך ה' אלקיין במצרים, זאגט די תורה
הקדושה, מען דארף די דערמאָנט געשעהָנישן זונצָן אלס דערמאָנוּג
או אלעס וווערט געפֿירט בהשגהה לעילונה, און אוייב ח'ז' מען פֿירט זיך
ニישט בדרכֿ התורה, דאן קען קומען שרעקליכֿ בעונשיס רוח"ל.

דער רmb'ן דורך זיך דארט אויס מיט אַמראָדיג לשון, אַז
"אַז לְאַדְם הַלְק בְּתוֹרַת מֹשֶׁה רְבִנּוּי" אַז אַד האט נישט קיין הילק אַז
די תורה הק', אוייב ער גלייבט נישט אַז "אלעלס" אַיִ בְּלוּז נִסִּים
נסתרים, עס אַז נישט פֿאָראָהן אַז אַז ווּ "עס אַז גַּעֲשַׁעַנְהָן", אַלעס
רmb'ן פֿירט אַזיס, אַז דאס אַז דער תכליַת הַיִצְרָה, אַז אַידן זאלן זיך
פֿאָרטיפֿן אַז אמונה, און אויסשריען צו הש"ת אַז די בית מדרשים
או עס אַז פֿאָראָהן בלוי אַז באַשעפֿער און די תורה הקדושה.

עס אַז שרעקליך די וווערטער ווּס דער היליגער ר"ן שריבֿיט
אין די דרישות (דרוש הששי) ווּ פֿאָלעגענד: "צומאל ווּרְעָן באַנְיִיט
פֿאָרשִׁידענען אַינְצִידענען אוּף ווּיְטָע פֿלְעַצְעָר אַז פֿאָרטוּפֿטָע
אַינְזָלָן, כְּדִי אַידן זאלן נְתֻעָר ווּרְעָן צוּ תְּשׁוּבָה, אַז זַיְיָ זָלְעָן
הַאֲבָן אָפָּשׁ ווּעָט דער שְׂטָרָאָף אוּךְ אַנְקּוּמָעָן צוּ זַיְיָ... אַז ווּן זַיְיָ
געַמְעָן נִשְׁתְּקָיָן מוּסָר דָּרְפָּן, דָּאַן קּוּמָט גַּעֲנַטָּעָר אַז גַּעֲנַטָּעָר דער
שְׂטָרָאָף, אַז עס אַז קָלָאָר אַז ווּרְעָס זַהְטָה די דָּאַזְגָּעָ פֿאָסְרָוּנְגָּעָן,
וועלכֿע זענען באַמת הַתְּרָאָות פֿון הש"ת, אַז עַר האָלָט אַז ווּיְטָע
זַיְנָע ווּגָן, אַז עַר אַזְוִי ווּ אַיְינָעָר אַז עַבְרָא עַבְרָה, נָאָר אַתְּרָאָה,
וּסְסָסְגָּעָשְׁתָּאָרָבָן רָוב חָלָק פֿון כָּל יִשְׂרָאֵל, ווּסְסָסְגָּעָשְׁתָּאָרָבָן
דָּרְפָּן האָט באַטְרָאָפָן שְׁשִׁים רְבָא (!) וועלכֿע זענען יאָרָוִיס.

וינרוּ אַמְוֹת הַסּוּפִּים...

אַז די טָעָג שָׁאַקְעָלָט זַיְיָ ווּעָלָט, אַז ווּן ווּן זָגָט
שָׁאַקְעָלָט זַיְיָ ווּעָלָט, מִינִינַת מַעַן נִשְׁתְּקָיָן רְמוּזִים אַז גִּימְטִירָאּוֹת,
נָאָר פְּשָׁוֹת כִּמְשָׁמְעוֹ "עַס שָׁאַקְעָלָט זַיְיָ"!

ערְגָּעָץ ווּסְסָסְגָּעָשְׁתָּאָרָבָן, האָט פֿאָסְיִירָט אַשְׁרַעְקָלִיכְעָר
עַדְצִיטְעַנְדָּרָשָׁה, אַז הַיִּאָתִי, ווּסְסָסְגָּעָשְׁתָּאָרָבָן – לְוִיטָה די בִּזְיַאְצְטִיגָּעָע
אַפְּצִיעָלָעָו וּוּרְסִיעָס – גַּעֲקָאָסְטָ צַוְּוִי הַוְּנְדָעָרָט טְוִיזְעָנָעָט לְעַבְעָנָס,
און פֿאָרָאָמְגִילְקִילְבָּט טְוִיזְעָנָעָט פֿאָמְיִילְיעָס פֿלְצִילְזָגָן. די גַּאנְצָע
רְגִיגָרָגָן פֿאָרָט כָּאָדָאָרָם, בְּקִיצְוָר מַמְשָׁק כְּעַין הַפִּיכְתָּסְדּוּמָוּס וּמַעְורָוּס.

וּוּ פֿאָרָשְׁתַּעַנְדָּלִיךְ, צָוְטָרְיִסְלָט דָּאַס אַלְעָ בִּינְעָר, אַשְׁרַעְקָלִיכְעָר
נָעַמְט אָרוּם יַעַדְן אַיְינָעָם, אַז מִיטָּ רְעָכָט, עַס אַז בָּאָמָת אַ
שְׂוִידְעָרְלִיכְעָגָשְׁעָעָנִישָׁ.

אוֹדוֹדָי ווּטָא אַיְדָ קִיְיָנָמָאָל זַיְיָ נִשְׁתְּקָיָן אַפְּרָדְרוּקָן אַפְּרָדְעָם וּוּ
די אַוּמוֹת הַעוֹלָם בְּכָזְבִּים בָּאַטְאָנָעָן דָּאַס אַלְעָ אַפְּאָרְבְּרָעְכְּעִישָׁע
אַקְטָן, ווּילָי מִיר ווּיְסָן אַז "מַאְתָּה לְאַתְּזָאָה הַרְוּתָה" אַז אַלְעָס אַז בְּלוּז
איַן די ווּלְטָס "פֿאָרְבְּרָעְכְּעִירִישָׁע" אַקְטָן, ווּסְסָס אַז אַלְיָיָן מַקְלָקָל.

* * *

דָּבָר "בְּעַתּוֹ" מָה...

טוֹרָאָז דָּעָם ווּסְסָס מַעַן האָט בְּהִ נִשְׁתְּקָיָן גַּעַהְעָרָט פּוּ קִיְיָן
בָּאַזְוּנְדָּרָעָ אַיְדִישָׁע פָּאָטְאָלִיטָעָטָן, פָּוּנְדָעְסְטוּוּגָן דָּאַז ווּיְסָן מִיר
דָּעָם הַלְכָה פְּסָוקָה ווּסְסָס דָּעָר רְמָבָן שְׁרִיבְטָ אַז הַלְּ תְּשׁוּבָה, אַז עַס
איַז נִשְׁתְּקָיָן שְׁוֹמְנָה מַקְרָה בְּעָלְמָם, אַז יַעַדְעָ זָאָר ווּסְסָס
פֿאָסְיִירָט אַז דָּעָר גַּאנְצָע ווּלְטָלָט, האָט אַשְׁיִיכָּות מִיטָּ אַז.

מְעַרְקוּוֹיְרָדָג אַז אַז האָט פֿאָסְיִירָט פּוֹנְקָט אַיִצְטָ אַז דִּי יְמִי
הַשּׁוֹבְבִּיְשָׁה, ווּסְסָס מִיר לִיְנָעָן די פְּרָשִׁיוֹת פּוּ יִצְיָתָמְרִים, פּוּ דִי
שְׁרַעְקָלִיכְעָמָכוֹת ווּסְסָס דָּעָר בְּלוּז הַאָט גַּעַשְׁלָאָגָן דִּי מַצְרִים, וּוּלְכָע
בְּרַעְנְגָעָן אַרְיִין אָמוֹנָה אַז בָּוָרָא כָּל עַולְמִים, אַז לוּ הַכָּחָה וּהַמְשָׁלָה. אַז
מִיר ווּיְסָן אַז יַעַדְעָ זָאָר האָט באַשְׁטִימְטָע זָמָן אַז פְּלָאָז, אַז עַס
איַז נִשְׁתְּקָיָן קִיְיָן צְפָאָל.

פּוּ אַיְדִישָׁן שְׁתָאָנְדְפּוּנְקָט אַז אַינְטְּרָסְאָנְטָ אַנְצְּוּמְעָרָקָן אַז
אַיְדָעָר שְׁרַעְקָלִיכְעָר "צָוְאָמִי" וּוּלְכָע הַאָט אַפְּרָלִיכְעָט אַפְּרִיקָע
עַטְלִיכְעָ יָאָר צְוּרִיק, אַז פְּאָרְשָׁוּעָמָט הַוְּנְדָעָרָט טְוִיזְעָנָעָט לְעַ, אַז
אוֹירָקָפְּאָרְגָּעָקָוּמָעָן אַז דִּי ווּאָקָן.

דאָס אַז נָאָר אַבְּוֹיָז אַז עַס האָט אַדְרָעְקָטָע שִׁיכְוֹת מִיטָּ
אַונְג, אַז אַיְבָה מִיר לִיְנָעָן די ווּאָר אַז אַיִן מַצְרִים, אַז גַּעַוּעָן "אַיִן בִּתְּ
אַשְׁר אַז שְׁמָ מָתָּה" בִּי מִכתְבָּהָרָה, אַז בִּי מִכתְבָּהָרָה
אוֹירָקָפְּאָרְגָּעָקָוּמָעָן אַז דִּי ווּאָקָן.
דאָס אַז נָאָר אַבְּוֹיָז אַז עַס האָט אַדְרָעְקָטָע שִׁיכְוֹת מִיטָּ
אַונְג, אַז אַיְבָה מִיר לִיְנָעָן די ווּאָר אַז אַיִן מַצְרִים, אַז גַּעַוּעָן "אַיִן בִּתְּ
אַשְׁר אַז שְׁמָ מָתָּה" בִּי מִכתְבָּהָרָה, אַז בִּי מִכתְבָּהָרָה
אוֹירָקָפְּאָרְגָּעָקָוּמָעָן אַז דִּי ווּאָקָן.
דאָס אַז נָאָר אַבְּוֹיָז אַז עַס האָט אַדְרָעְקָטָע שִׁיכְוֹת מִיטָּ

ווען די ערַד ציטערט שווין...

נידיגע פארשווינען וועלכע זענען שווין זעלבסט פארטראבן געווארן
פון בתה דינס...

* * *

ותציילנו... מעוזי פנים...

רעדענדיג איבער דעם הארבקייט פון חילול בתה דינס איי איין
פלאץ אנטצומערקען איבער די דראמאטישע בארכיטן איין די אידישע
וועלט, - אריינגעערעכטן אויר די וואס רעכענען זיך אלס איין,
אונגעוועגן זיער הערצה צו די ציוניסטיישע מדינה – וועלכע איי די
וואך שאקייט געווארן פון א שרעקליכער אומידערהערטער
פארברעבן וואס לכורה קען נאר צושטאנד קומען איין די אידישע
מדינה....

געמליין, א געויסער פארשווין איין בוי ברק וועלכער האט
עהאט א דין תורה ביי א פראמינענטען בית דין איי נישט "צופרידן"
געווען פון דעם פסק, האט ער געשטאדאשעט או ער גיט אנקלאגן " א
ב'ית דין!"

נו, פארשטייט זיך מען האט זיך אויסגעלאכט פון דעם
סטראשע, צו האט זיך דען נאך נישט געמאכט או א איד איין נישט
צופרידן פון א פסק דין?... איבער קר דרחה של תורה, או א בית דין
האט א כה צו פסקן עפ"י תורה, אונ דאס איי עס, צו עס געפערלט
אייך א אדרער נישט...

איבער נישט איין אונזער מדינה... וואס איי געבעיט אויפן
פונדאמענטן פון "אני ואפס".

דעָר פלוני האט זיך נישט געפערלט, אונ אט איי באקאנט
געווארן או אין ציוניסטיישער געריכט האט מען אונגעקלאגט די
דיינס, צוישן זיין א השובער מ"צ אין די עדה ההרדת!

נו, ותחום כל העיר, קרטז זיך איבער א שטאט, און מיט רעכט,
וואס הייסט, היתכן? פארהאלטן א בית דין?! אם כן בטלת כל התורה
כולה...

פינך שעה זענען די חשבוע מורי הוראות אויפגעהאלטן געווארן
בבזון דורך דעם ציוניסטיישן געריכט, צוליב דעם "וואס עס געפערלט
איס נישט דער פסק פון בית דין"

היש לך חילול השם גдол מזה?!

* * *

וממלכשיגנות...

באמת איי דאס איבער ליידער נישט קיין חידוש, וויל... אוב
קען מען יאן נאכאנאנד איגנאָרין בתה דינס, און גיין איין ערכאות,
און מזולז זיין איין א פסק פון בתה דינס איין א חרדיישן שטעלט איין
אמעריקע, אונטער א מאנטל פון חסידות און פארטוי, דאן וואס קען
מען פאראלאנגען פון א פשטער איד איין די טרייפה נוע מדינה?...

דערפֿאָר איי אונזער פְּלִיכְט אַצְּנִיד זיך צו באטראָכְטן אָן
אַרְוִמְּקָוֹן אַונְזָעָרָע פְּעַלְעָרָן אָן פְּאַרְעָכְטָן דֵּי מְעֻשִׁים. עַס איי זִיכְּר
או ווען אָזֶך פְּאַסְּרִיט בַּיְּ אַכְּל, אָזֶיך עַס אָוְאנְקָפָן אַוְיבָּן אָז
עַפְּעַס אָזֶי נִישְׁט אַין אַרְדָּעָנוֹגָג מִיטָּן כְּלָל, עַס אָזֶי פְּאַרְהָאָן עַרְגָּעָץ
לְעַכְּרָע, אָן גְּרוֹיסָע לְעַכְּרָע, אָזֶש בַּיְּ צו אַערְד צִיטְעָרְנִישׁ, וְעַלכְּעָץ
מַאֲכָט חַרְבָּן כָּלְיָהָרָאָל, אָן אוּבָּמִיד וְעַלְן דָּאָס נִשְׁט פְּאַרְעָכְטָן,
מי יֹדַע מָה יָלַד יּוֹם רְחַ"ל.

* * *

בְּשַׁל מֵי הַרְעָה הַזֹּאת...

מֵיר האָבָן נִשְׁט דֵי גְּרוֹיסָע מְעֻטְשָׁן וְעַלכְּעָץ זָאָל אָונְזָעָנָע
אַנוּזְיָין קָלָאָר אָן דִּיטְלִיךְ בְּשַׁל מֵי הַרְעָה הַזֹּאת. אַבְּרָא אָן דִּסְפָּרִים
הַקְּדוּשִׁים אָן דָּוָרָק אַונְזָעָרָע רְבִ'סְ קָעָנָעָן מֵיר זִיכְּר גַּעַהָרִיג
בְּאַטְרָאָכְטָן, אָן פְּאַרְעָכְטָן הַאֲפָעָנְטָלִין.

א גְּרוֹיסָע יְסוֹד אָזֶיך תּוֹרָה הַקְּדוֹשָׁה אָזֶיך דָּאָס עַנְיָן פָּוֹן קִידּוּש
שֵׁם שְׁמַיִּים. דָּאָס אָזֶיך דָּעָרְגָּנְצָעָר "תְּכִלְתִּתְ הַיִּצְרָאָר"
אוּבְּנָדְעָרְמָאָנָט אָן דִּי וְעַרְטָעָרְ פָּוֹן הַיְּלִיגְּן רְמָבָן.

אוּבָּמָעָן זָאָל בְּאַטְרָאָכְטָן דֵי אַונְטָרְגָּרְאָבָּוֹגָג פָּוֹן דִּי יְסוֹדָת
הַיְּהָוָדָה, אַין פְּאַרְגְּלִיךְ צו דֵי פִּישְׁשָׁעָרְ צִיטְעָרְנִישׁ, דָוָטָק זִיכְּר קָעָן
מַעַן לִיְּדָעָרְ גָּאָרְ גַּרְיָגָג אַנוּזְיָין דִּי לְעַכְּרָע אָן דָּעָם דָּזָאָיְגָן עַנְיָן.

דָּאָס אָזֶיך לִיְּדָעָרְ אַוְיְסָגְעָפָאָרָעָט אָוִיף פְּאַרְשִׁידָעָנָע וְעַגָּן דָוָרָק
דָעָם גְּרוֹיסָן הַסְּתָרָפָנִים, אַין מִיטְלָ-מוֹרָח אָזֶיך דָאָס אַין פְּאַרְעָם פָּוֹן אָ
גָּאָנְצָעָרְ מְמוּשָׁלה בְּשַׁמְּ יִשְׂרָאֵל וְרַחַ"ל, וְוָאָס אָזֶיך בְּאַזְוִירָתְ אָוִיףְ מְרִיחָה
בְּהַקְּבָּה וּבְתוֹרָתוֹ הַקְּ, דָאָס אָזֶיך לִיְּדָעָרְ דָעָרְ גְּרָעָסְטָרְ עַרְלָלְ שָׁם
שְׁמִימָסְ סִיְ אָזֶיך גַּוְיָאִישָׁעָ וְעַלְטָמִיט זִיעָרָעָ מְעֻשִׁים תְּעַתּוּעִים, אָן
לִיְּדָעָרְ סִיְ אָזֶיך דִּי אִידְישָׁעָ וְעַלְטָמִיט בְּמִישְׁרָיְן וּבְעַקְיָפִין, הַיְּ.

אוּפָּה דָעָם שְׁטִיטִית דָאָרְגָּנְצָעָרְ פְּשָׁעָנָעָן עַוְנָשָׁ פָּוֹן "כְּצַבָּאָות
וְכְאַלְוָתְ הַשְּׁדָה", הַקְּבָּה זָאָגְטָ אָיר וְעַלְ אִיר מַאֲכָן גְּלִיךְ צו הַעֲרָשָׁן
אָנוּ אַינְדָן הַיְּ.

* * *

"מִקְומָדָא לְתָנָה...

דָהָי אָזֶיך אַמְעָרְיקָע אָזֶיך לִיְּדָעָרְ אַוְיְסָגְעָפָאָרָעָט אָזֶיך אַוְפָּן
פָּוֹן "מִיְּנָדָיְר אָנוּ בִּזְעָנָסְ", זָאָגְטָ אָיר וְעַלְ אִיר נִשְׁטָוָס צו טָאָן!..!

דָאָס אָזֶיך סִיְ לְגַבְּיָ דָעָם הַפְּצָחָה פָּוֹן אַלְעָ עַרְלָיְ דָרְוקְ-סָאָרְטָן, אַין
פְּאַרְעָם פָּוֹן "אִידְישָׁעָ" מְאַגְּזָעָנָעָן וְעַלְכָּעָץ פּוֹצְנָן אַוְיסָ דָעָם גַּוְיִטְזִין
גָּאָנְצָעָן הַיְּסָטָאָרִיעָ אָן שְׁוֹאָוְלִיטָאָגָ, אָונְזָעָנָעָן זָעָלָבָעָ אַין פְּאַרְעָם פָּוֹן
"הַיְּמִישָׁעָ" צִיטְוֹנָגָעָן, וְוָאָ אַדְעַת תּוֹרָה וְעַרְטָרְ אַפְּרָעָלְשָׁעוּוּעָט
אָזֶיך צּוֹגְעָפָאָסְטָ פָּאָרְגָּעָרְזָעָרְ פָּוֹנָעָם חַסִּידָוָתְ פָּאָרְטָיְ.

אַיְנָטָעָרְאָלָעָרְ חַלְקָה פָּוֹן הַלִּיכָּה בְּעַרְכָּאָות, וְוָאָס אָזֶיך שְׁמָ אַלְילִים
דִּי גְּרוֹיסָע פְּרִזְחָה פָּוֹן הַלִּיכָּה בְּעַרְכָּאָות, וְוָאָס אָזֶיך שְׁמָ אַלְילִים
רַחַ"ל. וְוָי אָיר דָאָס עַנְיָן פָּוֹן מְבוֹזָה זִין בְּתֵה דִינָס בִּישְׁרָאֵל, דָוָרָק

ווען די עריך ציטערט שווין...

אבער דער אמתה אויז אויס טאקע בידיעיא א זונדר ער פאר יען רעכטדענעם מונטש, וויל הצעה שבהן אויס ער עקייסטרט נישט קיין בושה! אויז וויל איך, אונ פארטיג! איך זאג וווען מען זאל זיך מתחזק זיין קעגן א דין!

אויב אויז, דאן אויז דער מצוב טאקע זיינער ביטער...

למא נפקא מינה לאפושי ברחמי...

אין די טאג וואס מיר באקומווען אוזאלכע וואונקן פון הימל, לאמיר זיך נישט פארזוימען, לאמיר נישט וארטן, לאמיר תיכף זיך בארכענען אין די הייליג שובבי"ס טאג, מתקן זיין אונזערעד מעשים בפרטיות ובכלויות, מאכן גדרים וסיגים בכתירות, מהזק זיין די ערליך בעתי דינס, אונ מוחה זיין אונ זיך מותרך זיין פון די עשי. רשעה.

וילמדו תועים בינה!...

גס ברבות עיטה מוד"ה

בכבוד והדרתא, נגי' זהה ברכת מזלא טבא וגדי'iah, לכבוד הרה"ג המפורסם, שעסק בתורה, מחשכה כארה, בדבר ד' זו הלכה משיב לשואלים, בשפה ברורה ובנאמנים, תל' תלמידות שלכל אליו פוניט, בשיעורי המתמודדים כשלוחן העזין, להבין בהבנה ברורה וישראל, לטוען מנופת צוף וככל טעם זיו התורה, יקרה היא מפנינים ומודבש מתוקה, נאה דורש ומקיים

בש"ת רבבי ירמי בר איזער שליט"א
מו"ז בקהל בני ייאל דסאטמאר ומחשובי רבני כולליש
לרגלי השמהה אשר בעוטה בהולדתARTH למי"ט
צורה ברכותינו, עמוק לבבינו, שיזכה להמשיך במפעליו הקברים, להרבין תורה לעדרים, ולזכות את הרבים, לעמוד על משמרת הקודש, במדת הגודש, עד נזכה במתורה לראות כאשר חדש על צין תאיר ונזכה כולם במהרה לאורו בב"א.
החברים הלומדים אותו בכ"י מדרשה, רבני כולל דרך החיים

הביבה להחמצ'ת כל ידי קורב הקדושים לקחת חבל ולהשתתק' בשמחות

קידושא רביה

לרגלי הולדת בתה למז"ט

שתתקיים אי"ה בשעומומ"ץ בשב"ק פ' בא

בביחמ"ד זברוך יושע צבי דחסידי סאטמאר

וביק' שמחות ישמה לביש גם את

הק' ישעי מארים

בן לאאמו"ד הרה"ח הניען דוד ה"י והעת הרה"ח יצחק איזיק גליק הי"

שנית תש"ע לפ"ק

תַּהֲמָת הַדָּת
בגדי השופט באנשי עיריות על הפלג

פרשת בא

אויב וווען א בית דין פון גדויל' הרובנים שליט"א האבן בלוי אויסגערפן אין די עפנטליך'יט' דאס וואס די מוסרים האבן אלינס געטען געטען פונט בעועל: "אלך ואמסטר", האט א "קהילה בישראל" - אפגעזעהן פון די איגענע צונגעטען "גרעסטע", מעכטיגסטע", שענסטע - די עוזות צו רופן דעם בית דין צו דין תורה אין "קרית יאל", דאן וואס האט מען טענות זו א אינזעלעums פערוואן?..."

אויב וווען קיין שם בית דין בישראל האט נישט געוואלט אנגעמען דעם פרעצענדענטלאון שריט פון מבזה זיין די אויסגערוףנען גאו"צ, גיט מען צו עפעס שאבלאנעס יונגערמאן וועלכער איז באקאנט מיט זיינע מעשים טובים בי' איצט, אונ אצינד קרווניט מען אים איבערונאכט אלס א רב רבן ו"ח' מבי' דינא"..." איז דאס נישט געונג גילול השם?!"

אויב קען א אפיקיעלע קהלה פארשפארן א בית המדרש, אונ קיינער פון דעם בית המדרש זאל נישט מוחה זיין, דאן וואס קען מען ערווארטן פון...

מזל'א מבא זגדיא זאה'

מוחך שמחה וחדרה הננו מונישים בזה כמא דברכתא, אמירה דכוותא, שבח דא שריתה, קדם יידינו היקר האברך החשוב המופלג בתורה ויראת שמים, במלוא חפניהם, ולוי עשר ידות, במדות טובות ונحمدות, עוסק בתורה, כחשכה כארה, ולמען עורת הזולת עוסק במדה נדושה, بلا לאו ובלא תששוה, כשות'

מו"ה ר' ישע' מארים הי"

העוסק בקדושים לעמוד על המשמר שב' יחס' המזוג

בתוך ישיבתינו ה'ק'

לרגלי' הוולדת בתה למזל טוב

ואילין מליא, יהון לרקייעא, יהא רעוואמן קדם דבשמייא, שיזכה לנדרלה לתורה ולהופה ולמעש' מותוך תעונג ונחת, וביתו יהי מלא ברכת ד' גפן פורת, מותך בריות גופא ונזרא מעילא וסיעתא דשמיא, עד נזכה לעלות לצין ברננים, בעמוד הכהן לאורים בבב"א.

הברך בלבב'ה

ולמידי ישיבה קבנה מהיר"ט דסאטמאר

נִמְאָן מֵצְטְּרָפִים בְּרָכָה מִיחֹדָת הָעָסְקִים בְּמַלְאָכָת הַקְּרָשִׁים, הַמְּגַנִּישׁ וְהַמְּשִׁנִּיחָם

בקשו רחמים
עבור הרה"ח ר' יוסף בן ראדא לרפ"ש בתושה"
ועבור הרה"ח חיים יהיאל מיכל בן ח' שרה לרפ"ש בתושה"

על זאת שבחו אהובים

מתוך שמחה וחדרה הגנו להניש כסא דברכתא, אמרה דרכותא, שכדאי שירתא, להשתתף בשמחות חברינו הוקר, האברך כמשמעו העוסק כליל לאות לחוק לבנות נשברות, במלוא החפצים, ولو עשר דות, בתורה ודרך עבורה במידות טובות ונחמדות, וגם היה לנו לעינים לעוזר לכל אחד ואחד מהאננו האיך ואיך לעשות מלאתינו על צד היותר טוב, בסבר פנים יפות, פרי קודש הילולים.

הרבי החסיד ר' מנחם מערד לויiper הי"ז לרגלי שמחת הולדת בנו למ"ט

ואילין מיליא, יהון לתקיעיא, יהא רעומן קדם דבשמייא, שיזכה לראות רב נחת ממנה ומכל יצאי חלציו, ויזכה להכניסו בברותו של אבא"ה בעתו ובומנו, ויזכה לנחלו ולהגנו מתוך עושר ואושר וכבוד וטוב, ויזכה לראות בנים ובני בנים בתורה ובמצוות עסוקים, עדי נזכה לעולות לציון ברוגנים, בעמוד הכהן לאורים בכ"א.

הכ"ד המברכים במיטב ברכות ושבוע שמחות חבריכם היקרים
העסקים בקדושים באפיית המצאות בבית האופה
דקהל בני יואל

הזמנה פרטנית

השייה להזמין את כל דידי וקרובי היקרים לקחת חלק ולהשתתף בשמחת

קידושא רבא

לרגלי הולדת בת לי"ט

שותתקים א"ה בשעתיהם צ' בשבע' ק' ב' נא
ביבה"מ ט' אמא"ד אילת השחר דוער בפלעם
באים שמחות ישמה לבני גם את
הק' משה יעקב מיעגעבים
בן לאמא"ד הדר ג' נתלו אב שליט'א, אברך ק' וערפלעם
וחוק הדר ג' שמואל מאיד בלום שליט'א, ר' קאשי

מי שורצה לסייע בהוצאות הגלין העולים
להוצאות מרובות, או להאריך ולהעיר,
או הרוצה להביע בין דפי גליינו ברכבת מזל טוב,
מודעות, מסיבות וכו', פנה אל המערכת על
הטעיל/פעקס

206-6617

שנת תש"ע לפ"ק

לעון אמור בתרומות ורשות
בגורי שופט בענין בענין לעמך

תנמות הדת

~כח~

יזודה אתה זדור אחיך

מתוך שמחה וחדרה הגנו ממעיים בזה ברכתיו, תול כלל אמרתינו, לכבוד האי גברא קירא, נודע בשערים, פזר נתן לאכינויים, בונה ומקים עולמו של תורה, עמוד התורה ומדת הצדקה אצלו משלבות, והולך בדורכי אבות, ולכל דורש ומבקש שואל עורה דתנו פתוח לרוחה, כבוד שמו תפארתו

הרה"ח ר' אידא הירש שליט"א

לרגלי השמחה הנגדולה הבפולה אשר במשמעות, בעור צורו וקושש, בשמחת נישואינו בבחור החתן המופלג בתורה, מוכתר בימוסין, ואיך ציריך לך לילוסין;
ולשמחה שיזכה לחייתראש וראשון לדבר שבקדושה לעמוד
בפרץ לבל ישלוט המשחית, להחדש היכל הבית התנשא דרבה עיריש
בשפומו"ע

והברכה אחת הוא לכבוד אבי

הרה"ג ר' יוסה דוד שליט"א

אבדק"ק בית מדרשינו

צופה ברכתיו שהזיווג יעלה יפה בקשר של קיימת ובנין עדי עד, ויזכו להעמיד דורות
ישראלים ומכורכים, בניים ובני נאים ושלמים, ויזכו לראות רב חעונג ונחתDKDושה,
במדה גודשה מכל יו"ח שיחי, עדי נזכהRARות בשושת כל ישראל בביית משיח צדקינו
בב"א.

כעתירה מתפללי בית המדרש בית הלוי באדאיישל קריית יואל

אללה יעמדו על הברכה, ברביי' והמשבה, שהוואילו בטובם
לנדב בחפץ ללב למן וזאת הגלין לרגלי השמחה בمعنى

הרבי החסיד ר' דוד פאלקאווטש הי"ז

לרגלי שמחת נישואינו כדוד למ"ט

הרבי החסיד ר' יצחק חיים פריננד הי"ז

לרגלי נישואינו הבן למ"ט - האופריף הוא בבית המדרש שארכמאש

הרבי החסיד ר' יוסף אר' ברמן' קוייפמאן הי"ז

לרגלי הכנסת בנו לעול תורה והמצאות למ"ט

הרבי החסיד ר' יעקב יצחק קעסטענבוים הי"ז

לרגלי הולדות בנו למ"ט

יתברכו ממען הברכות, בשבע שמחות, לראות רב תענגות
ונחתDKDושה, במדה גודשה, מכל יו"ח, לאורך ימים ושנות חיים.
בברכה מוגבהת בכפליים, עד ביאת הגנוול במדהה אמן.

פרשת בא